

Diplomová práce

Komunikace mezi školou a rodinou v základním vzdělávání

Studijní program:

M7503 Učitelství pro základní školy

Studijní obor:

Učitelství pro 1. stupeň základní školy

Autor práce:

Aneta Linhartová

Vedoucí práce:

doc. PhDr. Dana Kasperová, Ph.D.

Katedra pedagogiky a psychologie

Liberec 2023

Zadání diplomové práce

Komunikace mezi školou a rodinou v základním vzdělávání

Jméno a příjmení:

Aneta Linhartová

Osobní číslo:

P16000061

Studijní program:

M7503 Učitelství pro základní školy

Studijní obor:

Učitelství pro 1. stupeň základní školy

Zadávací katedra:

Katedra pedagogiky a psychologie

Akademický rok:

2020/2021

Zásady pro vypracování:

Cíl práce:

Cílem práce je prozkoumat různé způsoby komunikace mezi školou a rodinou.

Požadavky: studium odborné literatury k danému tématu, tvorba dotazníku pro učitele a rodiče, vyhodnocení dat.

Metody práce: výzkumné šetření formou dotazníku

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování práce:

tištěná/elektronická

Jazyk práce:

Čeština

Seznam odborné literatury:

- ČAPEK, Robert, Jaroslava KRÁLOVÁ a Miroslav BUREŠ. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1.
- DYTRTOVÁ, Radmila a Marie KRHUTOVÁ. *Učitel: příprava na profesi*. 3., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2863-6.
- MATĚJČEK, Zdeněk. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Třetí, upravené vydání (ve Vyšehradu první). Praha: Portál, 1994. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-852-8283-6.
- MATĚJČEK, Zdeněk. *Rodiče a děti*. Třetí, upravené vydání (ve Vyšehradu první). Praha: Vyšehrad, 2017. ISBN 978-80-7429-797-7.
- MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-864-2919-9.
- RABUŠICOVÁ, Milada. *Škola a (versus) rodina*. V Brně: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3598-6.
- ŠPATENKOVÁ, Naděžda, Jaroslava KRÁLOVÁ a Miroslav BUREŠ. *Základní otázky komunikace: komunikace (nejen) pro sestry*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Galén, c2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-7262-599-4.
- VALIŠOVÁ, Alena, Hana KASÍKOVÁ a Miroslav BUREŠ. *Pedagogika pro učitele: příprava na profesi*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011. Pedagogika (Grada). ISBN 978-802-4733-579.
- VYBÍRAL, Zbyněk, Hana KASÍKOVÁ a Miroslav BUREŠ. *Psychologie komunikace: příprava na profesi*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2005. Pedagogika (Grada). ISBN 80-717-8998-4.

Vedoucí práce:

doc. PhDr. Dana Kasperová, Ph.D.

Katedra pedagogiky a psychologie

Datum zadání práce:

30. dubna 2021

Předpokládaný termín odevzdání: 18. prosince 2022

L.S.

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

prof. PhDr. Tomáš Kasper, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 16. prosince 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má diplomová práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

Poděkování

Chtěla bych poděkovat své vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Daně Kasperové, Ph.D. za odborné vedení, za pomoc a rady při zpracování této práce.

Anotace

Diplomová práce „Komunikace mezi rodinou a školou v základním vzdělávání“ zkoumá, jaké formy komunikace a spolupráce rodičům a žákům české školy nabízí. Zabývá se správnou komunikací učitelů s rodinou. Zkoumá také chyby, kterých se v komunikaci obě strany dopouští a jak se těmto chybám vyvarovat. V práci také najdeme, jak by měla vypadat dobře vedená třídní a konzultační schůzka.

Cílem výzkumné části práce je prozkoumat, jak je vedena komunikace a spolupráce školy a rodiny na základních školách různého typu. Je pravděpodobné, že alternativní a inovativní školy vedou komunikaci a spolupráci s rodiči kvalitněji a kladou na její důležitost větší důraz. Spokojené všechny účastníky komunikace, tedy učitele, rodiče a žáky, najdeme na těch školách, jejichž pedagogický sbor si je vědom toho, jak je nesmírně důležité dobře vycházet s rodiči svých žáků, vést s nimi kvalitní komunikaci a maximálně spolupracovat.

Ke sběru dat je zvolen kvantitativní výzkum s využitím dotazníkové metody. Dotazníky jsou celkem tři. Jeden je určený učitelům základních škol. Druhý rodičům žáků, kteří do škol dochází. A třetí je určen žákům.

Klíčová slova:

Základní vzdělávání, rodina, učitel, žák, komunikace, spolupráce, třídní schůzky, konzultační schůzky, chyby v komunikaci, výchovné styly, učební styly, česká republika, alternativní školy, inovativní školy.

Annotation

This thesis "Communication between family and school in basic education" researches, what forms of communication and cooperation can Czech schools offer to parents and students. It studies correct communication of teachers with parents. The thesis studies common mistakes on both sides and how to avoid them. Additionally it includes, how a well led class and consultational meeting should look.

The goal of the research part of the thesis is to look into how communication and cooperation between school and family at basic schools of different types. It is likely, that alternative and innovative schools handle communication and cooperation with parents much more effectively and focus on it more. Satisfied users, meaning teachers, parents and students, are usually found at those schools, whose pedagogical staff is aware of, just how important it is to stay on good terms with the parents of their students and be able to lead quality communication while also cooperating with them as much as possible.

Questionnaire method along with quantitative research is used to collect data. There are three questionnaires in total. First is meant for basic education teachers. Second for parents of students, who attend such schools. The third is meant for students.

Key words

Basic education, family, teacher, student, communication, cooperation, class meetings, consultational meetings, mistakes in communication, educational styles, teaching styles, Czech Republic, alternative schools, innovative schools.

Obsah

Seznam tabulek a obrázků	10
Úvod	13
Teoretická část.....	14
1 Komunikace	14
1.1 Komunikace učitele s rodinou	15
1.1.1 Empatie.....	15
1.1.2 Zdravá komunikace	18
1.1.3 Asertivita	21
1.1.4 Chyby v komunikaci	21
1.1.5 Konflikt a jeho řešení	23
2 Základní škola v ČR.....	25
2.1 Spolupráce školy a rodiny v kurikulárních dokumentech	25
2.1.1 Spolupráce školy a rodiny zpracovaná v ŠVP různých typů škol.....	27
2.2 Školská rada	29
2.3 Třídní a školní klima.....	31
3 Učitel	35
3.1 Osobnost učitele.....	35
3.1.1 Vyučovací styl učitele	35
3.2 Třídní učitel.....	37
4 Rodina	39
4.1 Charakteristika rodiny	39
4.2 Rodina primární a sekundární.....	39
4.3 Rodina úplná a neúplná	39
4.4 Náhradní rodinná péče a její formy	40
4.4.1 Adopce = osvojení.....	41
4.4.2 Pěstounská péče a přechodná péče na přechodnou dobu	41
4.4.3 Svěření dítěte do péče jiné osoby	41
4.4.4 Poručenství s osobní péčí	42

4.5	Ústavní péče.....	42
4.6	Výchova.....	42
4.6.1	Typy výchovy.....	43
4.6.2	Výchova rodičů a vyučovací styl učitele.....	46
5	Komunikace a spolupráce školy s rodinou	47
5.1	Proč spolupracovat.....	47
5.2	Formy komunikace a spolupráce s rodiči	48
5.2.1	Třídní schůzka	48
5.2.2	Základní pravidla pro úspěšnou třídní schůzku.....	50
5.2.3	Konzultační schůzka	53
5.2.4	Místo a prostředí setkávání učitele, rodiče a žáka.....	54
5.3	Začít spolu.....	55
5.4	Projekty podporující komunikaci a spolupráci rodiny a školy v ČR	56
5.5	Komunikace s rodiči jako příčina učitelského stresu	58
	Praktická část.....	61
6	Výzkum.....	61
6.1	Cíl výzkumu, výzkumné otázky a hypotéza.....	61
6.2	Metodologie výzkumu	62
6.3	Analýza dat	63
	Diskuze.....	115
	Závěr.....	118
	Seznam použitých zdrojů	119
	Seznam příloh.....	122

Seznam tabulek a obrázků

Seznam tabulek

- Tabulka č. 1: Počet respondentů
- Tabulka č. 2: Analýza otázek dotazníku pro učitele
- Tabulka č. 3: Analýza otázek dotazníku pro rodiče
- Tabulka č. 4: Analýza otázek dotazníku pro žáky
- Tabulka č. 5: Analýza výzkumné otázky č. 1
- Tabulka č. 6: Analýza výzkumné otázky č. 2
- Tabulka č. 7: Analýza výzkumné otázky č. 3
- Tabulka č. 8: Analýza výzkumné otázky č. 4
- Tabulka č. 9: Analýza výzkumné otázky č. 5
- Tabulka č. 10: Analýza výzkumné otázky č. 6
- Tabulka č. 11: Analýza výzkumné otázky č. 7
- Tabulka č. 12: Analýza hypotézy č. 1

Seznam obrázků

- Obrázek č. 1: Graf otázky č. 1 (dotazník pro učitele)
- Obrázek č. 2: Graf otázky č. 2 (dotazník pro učitele)
- Obrázek č. 3: Graf otázky č. 3 (dotazník pro učitele)
- Obrázek č. 4: Graf otázky č. 4 (dotazník pro učitele)
- Obrázek č. 5: Graf otázky č. 5 (dotazník pro učitele)
- Obrázek č. 6: Graf otázky č. 6 (dotazník pro učitele)
- Obrázek č. 7: Graf otázky č. 7 (dotazník pro učitele)
- Obrázek č. 8: Graf otázky č. 8 (dotazník pro učitele)
- Obrázek č. 9: Graf otázky č. 9 (dotazník pro učitele)
- Obrázek č. 10: Graf otázky č. 10 (dotazník pro učitele)
- Obrázek č. 11: Graf otázky č. 11 (dotazník pro učitele)
- Obrázek č. 12: Graf otázky č. 11a (dotazník pro učitele)
- Obrázek č. 13: Graf otázky č. 11b (dotazník pro učitele)
- Obrázek č. 14: Graf otázky č. 12 (dotazník pro učitele)
- Obrázek č. 15: Graf otázky č. 13 (dotazník pro učitele)
- Obrázek č. 16: Graf otázky č. 14 (dotazník pro učitele)

- Obrázek č. 17: Graf otázky č. 15 (dotazník pro učitele)
- Obrázek č. 18: Graf otázky č. 16 (dotazník pro učitele)
- Obrázek č. 19: Graf otázky č. 17 (dotazník pro učitele)
- Obrázek č. 20: Graf otázky č. 18 (dotazník pro učitele)
- Obrázek č. 21: Graf otázky č. 19 (dotazník pro učitele)
- Obrázek č. 22: Graf otázky č. 20 (dotazník pro učitele)
- Obrázek č. 23: Graf otázky č. 1 (dotazník pro rodiče)
- Obrázek č. 24: Graf otázky č. 2 (dotazník pro rodiče)
- Obrázek č. 25: Graf otázky č. 3 (dotazník pro rodiče)
- Obrázek č. 26: Graf otázky č. 4 (dotazník pro rodiče)
- Obrázek č. 27: Graf otázky č. 5 (dotazník pro rodiče)
- Obrázek č. 28: Graf otázky č. 6 (dotazník pro rodiče)
- Obrázek č. 29: Graf otázky č. 7 (dotazník pro rodiče)
- Obrázek č. 30: Graf otázky č. 8 (dotazník pro rodiče)
- Obrázek č. 31: Graf otázky č. 9 (dotazník pro rodiče)
- Obrázek č. 32: Graf otázky č. 9a (dotazník pro rodiče)
- Obrázek č. 33: Graf otázky č. 9b (dotazník pro rodiče)
- Obrázek č. 34: Graf otázky č. 10 (dotazník pro rodiče)
- Obrázek č. 35: Graf otázky č. 11 (dotazník pro rodiče)
- Obrázek č. 36: Graf otázky č. 11a (dotazník pro rodiče)
- Obrázek č. 37: Graf otázky č. 12 (dotazník pro rodiče)
- Obrázek č. 38: Graf otázky č. 13 (dotazník pro rodiče)
- Obrázek č. 39: Graf otázky č. 14 (dotazník pro rodiče)
- Obrázek č. 40: Graf otázky č. 14a (dotazník pro rodiče)
- Obrázek č. 41: Graf otázky č. 14b (dotazník pro rodiče)
- Obrázek č. 42: Graf otázky č. 15 (dotazník pro rodiče)
- Obrázek č. 43: Graf otázky č. 16 (dotazník pro rodiče)
- Obrázek č. 44: Graf otázky č. 17 (dotazník pro rodiče)
- Obrázek č. 45: Graf otázky č. 18 (dotazník pro rodiče)
- Obrázek č. 46: Graf otázky č. 19 (dotazník pro rodiče)
- Obrázek č. 47: Graf otázky č. 1 (dotazník pro žáky)
- Obrázek č. 48: Graf otázky č. 2 (dotazník pro žáky)

- Obrázek č. 49: Graf otázky č. 3 (dotazník pro žáky)
- Obrázek č. 50: Graf otázky č. 4 (dotazník pro žáky)
- Obrázek č. 51: Graf otázky č. 5 (dotazník pro žáky)
- Obrázek č. 52: Graf otázky č. 6 (dotazník pro žáky)
- Obrázek č. 53: Graf otázky č. 6a (dotazník pro žáky)
- Obrázek č. 54: Graf otázky č. 6b (dotazník pro žáky)
- Obrázek č. 55: Graf otázky č. 7 (dotazník pro žáky)
- Obrázek č. 56: Graf otázky č. 8 (dotazník pro žáky)
- Obrázek č. 57: Graf otázky č. 9 (dotazník pro žáky)
- Obrázek č. 58: Graf otázky č. 10 (dotazník pro žáky)
- Obrázek č. 59: Graf otázky č. 11 (dotazník pro žáky)
- Obrázek č. 60: Graf otázky č. 12 (dotazník pro žáky)
- Obrázek č. 61: Graf otázky č. 13 (dotazník pro žáky)
- Obrázek č. 62: Graf otázky č. 14 (dotazník pro žáky)
- Obrázek č. 63: Graf otázky č. 15 (dotazník pro žáky)
- Obrázek č. 64: Graf otázky č. 16 (dotazník pro žáky)
- Obrázek č. 65: Grafy k výzkumné otázce č. 1
- Obrázek č. 66: Grafy k výzkumné otázce č. 2
- Obrázek č. 67: Grafy k výzkumné otázce č. 3
- Obrázek č. 68: Grafy k výzkumné otázce č. 4
- Obrázek č. 69: Grafy k výzkumné otázce č. 5
- Obrázek č. 70: Grafy k výzkumné otázce č. 6
- Obrázek č. 71: Grafy k výzkumné otázce č. 7

Úvod

Pro všechny školy je téma komunikace a spolupráce s rodiči vždy aktuální. Učitelé s rodiči komunikují denně. Je proto velmi důležité a pro všechny strany (učitele, rodiče a žáky) přínosné, aby komunikace probíhala správně a hladce.

V České republice najdeme již spousty škol, které si plně uvědomují, že bez spolupráce rodičů by si vedly velmi těžko. Proto se snaží, aby se rodiče ve škole cítili příjemně, aby měli možnost se zapojovat do chodu školy a věděli, že učitel je jejich spojencem. Hluběji se o tuto problematiku zajímají školy alternativní nebo školy s inovativním vzdělávacím programem.

Velké množství škol je však rodičům stále uzavřeno a učitelé s rodiči komunikují velmi málo. Jednou z příčin může být nedostatečná informovanost učitelů o možnostech forem komunikace a spolupráce.

Ve své diplomové práci se snažím zjistit, jak správně by měl učitel s rodiči komunikovat a jakých chyb se vyvarovat. Dále se zaměřuji na různé formy komunikace a spolupráce s rodiči. Zejména tedy na třídní a konzultační schůzky a jejich správné vedení. Jelikož právě třídní a konzultační schůzky jsou nejčastěji využívanou formou komunikace školy a rodiny v českých školách.

Pomocí dotazníkové metody vedu výzkum, ve kterém zjišťuji, jak probíhá komunikace na vybraných základních školách. Jaké formy spolupráce a komunikace školy rodičům nabízejí. Zkoumám, zda se rodiče schůzek a akcí školy účastní a jak jsou s danou školou po této stránce spokojeni. V neposlední řadě zjišťuji, jak jsou do komunikace zapojeni samotní žáci.

Ze své praxe vím, že pro mě, jako pro učitelku, je klíčové udržovat si s rodiči svých žáků vřelé vztahy. Rozhodně stojí za to na komunikaci a spolupráci s rodiči pracovat a neustále ji zdokonalovat.

Teoretická část

1 Komunikace

Komunikace, ať už verbální či neverbální, je nedílnou součástí našich životů. Komunikace jsme schopni již od narození. Nejdříve ke komunikaci využíváme pláč, případně jiné zvuky, postupně se přidávají gesta, mimika, první slova, slovní spojení, věty. V průběhu našeho života zdokonalujeme svůj verbální i neverbální projev a vědomě i nevědomě rozšiřujeme naši slovní zásobu.

Definicí komunikace je velké množství. Každý autor dané definice pohlíží na komunikaci z jiného úhlu pohledu. Já zde uvedu vysvětlení komunikace s odkazem na etymologii slova. Komunikace není jen a pouze o „*proudění informací z jednoho bodu (ze zdroje) k druhému bodu (k příjemci)*“ (Vybíral, 2005, s. 25), ale že latinské slovo „*communicare*“ znamená „činit něco společným, společně sdílet“ (Vybíral, 2005, s. 25). Tedy, že komunikace se zúčastníme i tehdy, kdy vlastně mlčíme a jen nasloucháme, jak komunikuje někdo jiný. Je totiž pravděpodobné, že kdybychom nebyli svědky dané komunikace, pak by informace byly jiné, nebo by jinak proudily.

Mezi hlavní funkce komunikace, důvod, proč vlastně komunikujeme, patří potřeba informovat, poučovat, přesvědčovat adresáta, domluvit se nebo pobavit.

Základním prostředkem komunikace je řeč. Komunikace má také svou strukturu, kterou tvoří tři složky: komunikátor neboli mluvčí, komunikant neboli příjemce a komuniké neboli sdělení.¹

Komunikaci můžeme vést buď suportivně nebo defenzivně. Při suportivní komunikaci aktivně nasloucháme, snažíme se vcítit do druhého a tzv. se naladit na jeho vlnu. Během komunikace druhého podporujeme. U defenzivní komunikace se druhého nesnažíme vůbec pochopit, jsme odtažití, komunikace je neosobní. Nenasloucháme, tak jak bychom měli, tím pádem nejsme schopni adekvátně reagovat a důsledkem je to, že druhého chytáme za slovo. Učitel by měl komunikaci s rodiči a dětmi vést vždy suportivně.²

¹ DYTRTOVÁ, Radmila a Marie KRHUTOVÁ. *Učitel: příprava na profesi*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2863-6, str. 77 - 79

² ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1, str. 127 - 128

1.1 Komunikace učitele s rodinou

Komunikace má několik druhů, vždy záleží na prostředí, ve kterém se daná komunikace odehrává a na rolích, které jednotlivci v komunikaci přijímají.

Při komunikaci učitele s rodičem, případně i žákem, využíváme komunikační druh formální, řízené a zdvořilé komunikace. Důležité jsou v komunikaci role, ve kterých právě vystupujeme, tedy během třídních schůzek a jiných setkání učitele s rodiči a žáky, jsou to role učitele, role rodiče a role žáka/žákyně a současně syna/dcery svých rodičů.

Při komunikaci využíváme metod dialogu, rozhovoru či konverzace. Při komunikaci učitele, rodiče a žáka využíváme většinou metody rozhovoru. Rozhovory jsou většinou formální a řízené, jedná se o setkání, která jsou předem připravovaná, a máme nějaké konkrétní body, které chceme probrat (třídní schůzky, konzultační schůzky, setkání členů školské rady, atd.). Učitel by se měl na rozhovor předem důkladně připravit. Iniciativa rozhovoru s rodičem je v jeho rukou. Role účastníků jsou ustálené. Během rozhovoru se učitel snaží akceptovat pocity rodiče i dítěte a vhodně na ně reagovat. Z toho nám vyplývá, že učitel musí disponovat kvalitními komunikačními dovednostmi. V průběhu svého profesního života by se učitel měl snažit zdokonalovat svůj projev.

Ve vyučovacím procesu, ale také právě při komunikaci s rodiči je důležité, aby učitel mluvil spisovně, zřetelně, plynule, aby své myšlenky formuloval srozumitelně, jasně a s logickou návazností. Pro učitele je velmi důležitá také hlasová hygiena.³

1.1.1 Empatie

„Být empatický, tedy vnímat druhého v komunikaci tak, jako bych já byl na jeho místě.“
(Vybíral, 2005, s. 212)

Při komunikaci s rodiči a dětmi by učitel měl být schopen se do druhých vcítit, a to zejména pokud řeší nějaký problém. Měl by se snažit pochopit aktuální situaci v rodině, fyzický i psychický stav přítomných rodičů a dítěte. V průběhu jakékoliv komunikace by člověk měl být především sám sebou, nic nepředstírat. Zároveň ale být schopen kognitivního přizpůsobování, tedy přizpůsobit se *„stanovisku, slovníku a rovněž mimoslovnímu repertoáru druhého“* (Vybíral, 2005, s. 229). Dále by měl člověk být při komunikaci uvolněný a vstřícný,

³ DYTRTOVÁ, Radmila a Marie KRHUTOVÁ. *Učitel: příprava na profesi*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2863-6, str. 77 - 79

přijímat druhé a respektovat je, zajímat se o ně. Pro učitele by mělo být samozřejmé, že chce své komunikační schopnosti a dovednosti neustále zdokonalovat. Díky nim je schopný pomáhat svým žákům a rodičům v případě řešení nějakého problému. Jedná se již o vyšší stupeň ovládnutí schopnosti komunikovat, proto je třeba splňovat několik dalších požadavků. Učitel by měl „*mít dobrý sebeobraz sám o sobě, být přesvědčen, že lidská povaha je v zásadě konstruktivní, společenská, založená na sebeúctě a motivovaná ochranou sama sebe, růstem a hledáním pravdy, umět oceňovat, naslouchat vlastním myšlenkám*“ (Vybíral, 2005, s. 211). Důležitá je také schopnost usnadňovat a podporovat komunikaci, tedy zjednat si respekt a slovy dokázat ovlivnit jakým směrem se bude komunikace nadále ubírat. Nikoli však být dominantní nebo autoritativní. A v neposlední řadě, velmi důležitá schopnost komunikace, schopnost oceňování, povzbuzování druhých. Povzbuzováním je učitel pravděpodobně schopen docílit požadované konstruktivní změny na straně rodičů i dětí, které by rád dosáhl.⁴

Učitelovu empatii nelze vnímat staticky, zda učitel empatii má, nebo nemá. Ale spíše dynamicky. Protože učitelova empatie se neustále vyvíjí a mění. Ne každý učitel je schopný stejné dávky empatie, někdo jí má více, někdo naopak méně. Také záleží na okolních vlivech, které na učitele působí. Jeden den může mít učitel empatie více, než v jiné dny. Stejně tak to může být i při komunikaci s rodiči.⁵

Učitelova empatie obsahuje tři složky. Složku kognitivní, afektivní a behaviorální. Díky kognitivní složce empatie je učitel schopen dívat se na svět očima svých žáků či rodičů a porozumět jejich osobní a sociální situaci. Složka afektivní se zaměřuje na emoce. Učitel je citlivý k druhým a umí emoce druhých pojmenovat. Obě tyto složky se odehrávají uvnitř učitele. Viditelná je složka poslední, tedy složka behaviorální, což je samotné jednání učitele, jeho chování směrem k žákům a rodičům.⁶

⁴ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-998-4. str. 211

⁵ SUCHÁČEK, Petr. Empatie učitele - co, proč a hlavně jak. *Sociální pedagogika* [online]. 2022, duben 2022, **10**(1), 88 - 93 [cit. 2023-04-19]. ISSN 1805-8825. Dostupné z: https://soced.cz/wp-content/uploads/2022/04/Social_Education_10.pdf, str. 88 - 89

⁶ SUCHÁČEK, Petr. Empatie učitele - co, proč a hlavně jak. *Sociální pedagogika* [online]. 2022, duben 2022, **10**(1), 88 - 93 [cit. 2023-04-19]. ISSN 1805-8825. Dostupné z: https://soced.cz/wp-content/uploads/2022/04/Social_Education_10.pdf, str. 88 - 89

Škála empatie

Existuje čtyřstupňová škála empatie. Jako příklad uvádím problém, se kterým se rodiče svěřili třídnímu učiteli. V jednotlivých bodech pak uvádím učitelovu reakci na problém podle jednotlivých úrovní.

Rodič: „Paní učitelko, náš Jiříček doma vůbec nespolupracuje, nechce se připravovat do školy, je drzý, jsme již zoufalí a nevíme si rady.“

1. Úroveň 0

„To je normální, vždyť je to dítě. Musíte toto období přečkat.“

Nulová empatie. Dochází k bagatelizování problému, se kterým se rodič svěřil učiteli. Učitel se ve své reakci vůbec nepokusil rodiče a jeho trápení pochopit.

2. Úroveň 1

„Je mi líto, že máte s Jirkou takové trápení. Ve škole se chová normálně.“

Učitel vyjadřuje lítosti a částečné pochopení. Jde tedy o první, nízký stupeň empatie.

3. Úroveň 2

„Pravděpodobně ho něco trápí a vypořádává se s tím tímto způsobem. Musí pro vás být těžké tuto situaci zvládat.“

Tato učitelova odpověď je již vůči rodiči velmi citlivá, je z ní jasné, že učitel naslouchá a dává najevo porozumění.

4. Úroveň 3

„Vidím, že jste z toho velmi smutní a trápí vás to. Přemýšlím, jak bych vám mohla pomoci. Můžeme se všichni společně sejít a v klidu vše probrat. Je možné, že Jirku něco trápí. Nenapadá vás něco konkrétního? A netrápíte se s něčím teď momentálně vy?“

Zde je již nejvyšší stupeň empatie. Učitel naslouchá, vyjadřuje pochopení, porozumění a okamžitě nabízí pomocnou ruku. Také se snaží rozhovor vést dále a pokládá otázky, tedy neodbyde rodiče jednou větou, díky které nemá rodič ani možnost se dále vyjádřit.⁷

⁷ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-998-4, str. 213

1.1.2 Zdravá komunikace

Aby komunikace mezi učitelem, rodiči a žáky dobře plynula, byla kvalitní a učitel při ní dosáhl všech cílů, které si určil. Také aby rodiče a děti byli spokojeni s informacemi, které obdrželi a jakým způsobem je obdrželi, musí učitel splňovat několik pravidel zdravé komunikace.

a) Bezprostřednost reakce

Učitel se snaží odpovídat, reagovat ihned, případně jen s malým časovým odkladem. Pokud se učitele na něco zeptají žáci během vyučování, reaguje pohotově. Případně pokud je otázkou zaskočen a musí si pro plnohodnotnou odpověď na otázku vyhledat nějaké informace, sdělí tuto skutečnost žákovi, který mu otázku položil. Stejně postupuje učitel v komunikaci s rodiči. Pokud rodič učiteli položí nějakou otázku, tedy naváže komunikaci, ať už osobně či elektronicky, měl by učitel reagovat hned, jak to bude možné. A to i přes to, že se jedná o nějakou učiteli nepříjemnou situaci.⁸

Důležité v tomto případě však je, nastavit si s rodiči hned zpočátku společné spolupráce pravidla komunikace. Tedy aby se nestávalo, že rodiče učiteli píše/volají ve večerních hodinách. Stejně je tomu i naopak, ze strany učitele. Například se tedy učitel s rodiči domluví, že na volání/SMS/e-maily si budou odpovídat pouze v době od 7:00 do 17:00 hodin v pracovní dny. Jakákoliv zpráva, jakýkoliv telefonát, který přijde později, bude vyřešen až následující den ráno.

b) Kognitivní přizpůsobení

Učitel musí být schopen se přizpůsobit úrovni komunikačních schopností a dovedností rodičů a dětí. Jinak bude učitel komunikovat se žáky 1. třídy, jinak se žáky 5. třídy, jinak se svými kolegy a jinak s rodiči žáků.⁹

c) Zájem o druhého

Učitel dává najevo přirozený zájem o druhé. Pozorně a trpělivě naslouchá, je přátelský, hovoří přívětivým tónem, udržuje oční kontakt, nebojí se sdílet své zkušenosti. Během komunikace druhého povzbuzuje a projevuje uznání i za sebemenší pokrok v komunikaci.

⁸ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-998-4, str. 227

⁹ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-998-4, str. 227

Při komunikaci s rodiči a dětmi by měl učitel vždy zajistit nějaké klidné místo. Nejčastěji se jedná o kmenovou třídu. Během rozhovoru pak učitel nelistuje v žádných dokumentech, není k rodičům a dětem otočený zády, nejí, nepije, nevykonává žádnou jinou činnost. Učitelův zájem se upírá pouze směrem k rodičům a žákovi. Samozřejmě by to mělo být stejně i naopak, tedy, že rodiče ani žák nejsou během rozhovoru s učitelem ničím rozptylováni. Ideálně může učitel na začátku schůzky požádat rodiče o ztlumení či vypnutí mobilního telefonu. Učitel se nebojí sdílet s rodiči své názory na danou věc a momentální emoce.¹⁰

d) Reciprocita

Princip vzájemnosti. Tento princip je základem pro zdravě vyváženou komunikaci. Každý účastník komunikace by měl mít možnost se vyjádřit stejnou nebo alespoň podobnou měrou. Nemělo by se stávat, že jeden člen komunikace není ostatními členy poslouchán, že ho ostatní nenechají domluvit, nebo jeho vyjádření přejdou bez reakce.¹¹

Tento problém může nastat v průběhu rozhovoru učitele s rodičem a žákem. Právě dítě může být tím vyčleněným účastníkem rozhovoru, nebo jsou jeho snahy o zapojení se do komunikace neúspěšné. Stejně tak může situace nastat u jednoho z rodičů (pokud jsou přítomni oba), většinou bývá vyčleněným rodičem ten, který je v rodině méně dominantní. Vyčlenění se však nemusí vyhnout ani samotnému učitel. Pokud se učitel na rozhovor nepřípravil dostatečně, pokud jsou jeho komunikační schopnosti slabé a nemá dostatek slušných argumentů, pak je dost možné, že lídrem daného rozhovoru bude rodič a to je špatně. Učitel je ten, který má rozhovor vést, je zodpovědný za to, aby k situacím s vyčleňováním nedocházelo, proto se snaží zapojovat do diskuze všechny účastníky komunikace.

e) Humor

Humorné momenty v komunikaci pomáhají k utváření uvolněné atmosféry. Užití vkusného humoru vyžaduje určitý stupeň sociální inteligence. Učitel musí být schopen odhadnout situaci a posoudit naladění ostatních účastníků komunikace. Do rozhovoru s rodiči a dětmi se učitel nemusí bát zapojit humorné momenty, často žertují sami rodiče či děti. Ovšem stále by se měl rozhovor držet na slušné a profesionální úrovni. Učitel by se neměl nechat humorem odloudit

¹⁰ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-998-4, str. 228

¹¹ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-998-4, str. 228

od tématu a už vůbec by neměl dopustit, aby byl humor pro kohokoliv z účastníků rozhovoru nepříjemný nebo urážející.¹²

f) Třikrát ne

Do zdravé komunikace nepatří nadbytek požadavků na účastníky komunikace, přílišná kritika ostatních účastníků a zdůrazňování, že nás druhý účastník něčím zklamal.

Během schůzek s rodiči a dětmi dbá učitel na to, aby účastníky komunikace nepřehltil úkoly a požadavky. Mnohem účinnější je například vytvořit pro rodiče a děti praktický kalendář (velikost maximálně A4), kde budou vypsány všechny nadcházející akce školy a další požadavky, které bude třeba v průběhu roku splnit (finanční příspěvky, nákup pomůcek, aj.). Tento kalendář rodičům můžeme zaslat dopředu prostřednictvím e-mailu, a také jim ho vytiskneme a věnujeme přímo na schůzce. Dále pak již během rozhovoru zodpovídáme pouze případné dotazy rodičů.

Co se týče kritiky, učitel se vždy snaží vybrat pouze jeden, nejzávažnější a nejpodstatnější problém, který je nutný s rodiči a žákem probrat a pokusit se společně najít jeho řešení, nebo alespoň docílit nějakého zlepšení. Určitě není moudré začít rodičům vyjmenovávat, co všechno jejich dítě neumí, neovládá, nechce dělat. Nebo v čem sami rodiče selhávají. Učitel vždy začíná rozhovor pozitivně a v první řadě chválí, žáky i rodiče.

Třetí ne patří zdůrazňování, že učitele chování žáka či rodiče zklamalo. Pokud se stane, že žák či rodič se zachová způsobem, který učitele zklame, určitě je na místě to dotyčnému okamžitě sdělit. Učitel vysvětlí, proč se cítí zklamaně, a že si nepřeje, aby se takové chování opakovalo. Dále dá prostor dotyčnému, aby se mohl obhájit, případně omluvit. Tímto považuje učitel situaci za vyřešenou, v budoucnu se k ní již nevrací.¹³

g) Podpora vývoje a flexibility

Zdravá komunikace je otevřená. Nebrzdí a neomezuje emoční, poznávací a postojový vývoj.¹⁴

¹² VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-998-4, str. 229

¹³ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-998-4, str. 229 - 230

¹⁴ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-998-4, str. 230

h) Uvolnění

Každá komunikace by měla vyústit uvolněním, tedy nějakým shrnutím, závěrem. Zvlášť důležité je toto uvolnění při konfliktní komunikaci.¹⁵

1.1.3 Asertivita

Při asertivním jednání jde především o to, naučit se prosadit svůj názor. Asertivní technika je pro ty, kteří mají s komunikací problémy, jsou stydliví, neumí se slovně bránit. Učiteli však při komunikaci s rodičem jde o to se domluvit, ne se prosadit. Proto se asertivní jednání při komunikaci s rodiči a žáky příliš nedoporučuje. Avšak pokud se učitel dostane do nepříjemné až vyhocené situace, kdy na něj rodič agresivně zaútočí, je vhodné ovládat základní pravidla asertivního jednání podle čtyřbodového scénáře jak řešit konflikty.

1. PO – popiš obsah

První, co by měl učitel udělat, pokud se dostane do nějakého konfliktu a je nucen se bránit, je, že popíše situaci. Bez emocí a objektivně. Příklad: „Právě teď jste mě potřetí za sebou zkritizoval.“

2. VY – vyjádři emoce

V této fázi učitel naopak vyjádří své emoce. Příklad: „Myslím si, že mě kritizujete úplně neoprávněně.“

3. UP – upřesni přání

Dále učitel sdělí rodiči, jak si představuje, že to bude následně probíhat. Příklad: „Chci, abyste mě přestal ustavičně kritizovat a spíše mi konkrétně řekl, jak si to představujete.“

4. D – doved' do důsledků

Učitel dovede přání do důsledků. Sdělí rodiči, jaké budou důsledky, pokud na učitelovo přání přistoupí. Příklad: „Když budu vědět, jak si to představujete, mohu o tom přemýšlet.“¹⁶

1.1.4 Chyby v komunikaci

Je několik chyb, kterým by se učitelé v komunikaci s rodiči měli vyvarovat. Jednou z chyb v komunikaci mezi učitelem a rodičem je to, že učitel má v hlavě svojí školu, kterou velmi dobře zná a ví přesně, jak funguje. Při komunikaci s rodičem pak spoustu věcí

¹⁵ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-998-4, str. 230

¹⁶ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-998-4, str. 235

nedostatečně vysvětluje a nekonkretizuje, protože předpokládá, že rodič školu zná stejně jako on sám. Rodičům pak pochopitelně předání informací nevyhovuje, nestačí a jsou často zmatení. Podobný problém však nastává, když se rodiče nedokáží oprostít od vlastních zkušeností se školou z jejich školních let a dochází ke zkreslování situace.¹⁷

Často se také stává, že se učitel cítí být nadřazený nad rodiči. Ve způsobu komunikace je to pak pochopitelně znát. Dochází k tomu, že učitel jedná s rodiči stejně jako se svými žáky. Rodiče poučuje a dává najevo svou nadřazenost a vůdčí roli. To samozřejmě není rodičům příjemné. Učitel si musí uvědomit, že komunikace s rodičem i žákem má být vyrovnaná.

Dalším problémem může být agování. Učitel je často pod tlakem z důvodu, že ho tlačí čas. Musí plnit plány, stihnout probrat danou látku, plnit administrativu aj. Při schůzce s rodiči a žákem má pak tendenci pospíchat, je netrpělivý a při komunikaci aguje, tedy snaží se převádět komunikaci tam, kam chce on a ostatní účastníky málo vnímá.

Problémy v komunikaci mohou být způsobeny také modalitou. Tím, že rodič a učitel přikládají svému sdělení každý jiný význam. Například učitel řeší, že se žák nevhodně chová při jeho hodinách. Ovšem rodiče mnohem více trápí, že jejich dítěti se zhoršil prospěch. Každý pak chce řešit ten svůj problém, který je pro něj prioritní a problém druhého bagatelizuje. Tedy učitel nedocení význam, který věci přikládá rodič a stejně tak i naopak.¹⁸

Komunikaci mohou narušit všeobecně známé komunikační chyby jako je haló efekt, stereotypizace, předsudky nebo figura v pozadí.¹⁹

Chybou v komunikaci pak může být i to, že učitel zkrátka není dobrý komunikátor. Na tom je samozřejmě nutné pracovat, protože dobrý učitel musí být schopný kvalitní a zdravé komunikace.²⁰

¹⁷ ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1, str. 133 - 135

¹⁸ ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1, str. 133 - 135

¹⁹ ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1, str. 133 - 135

²⁰ ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1, str. 133 - 135

Výše zmíněné chyby se čas od času v komunikaci učitele s rodičem a žákem objeví. Učitel si musí být vědom, že k chybám dochází a mít snahu je napravit, nejlépe z komunikace zcela vytěsnit. V komunikaci se však může objevit tzv. diskvalifikace. Diskvalifikace má více typů a je to chyba, která by se v žádném případě do komunikace učitele s rodičem a žákem neměla dostat.

K diskvalifikaci dochází tehdy, kdy jedna strana svým komunikování druhou stranu mate. Jedná se například o ironii, sarkasmus nebo používání dvojsmyslů. Dalšími diskvalifikacemi v komunikaci jsou diskvalifikace mlčením, tedy učitel na argument rodiče reaguje mlčením. Diskvalifikace vyhnutím se, v tomto případě se učitel snaží vyhnout odpovědi tím, že změni téma a začne mluvit o něčem co je mu příjemnější, případně o něčem k čemu má dostatek argumentů. Diskvalifikace nepřímá může nastat během rozhovorů, u kterých je přítomna nějaká nezávislá osoba (ředitel/ka, kolega/yně,...). Učitel se po otázce či výzvě vyřčené rodičem obrátí právě na nezávislou osobu, ne na rodiče, který se na něco ptal. Tím tedy rodiče a jeho vyjádření zcela ignoruje. Při diskvalifikaci zevšeobecněním učitel používá fráze typu: „Přesně tohle jsem od vás čekala.“ či „To není nic nového.“. Rodiče tedy shazuje a dává mu jasně najevo, že o něm nemá vysoké mínění. A posledním typem diskvalifikace je tangencializace. K tangencializaci dochází v případě, že se rozhovor dostane k hlavnímu bodu, hlavnímu problému, který ale učiteli není příjemný a do jeho řešení se mu nechce, protože ví, že nemá dostatek argumentů, pak se snaží svést rozhovor k nějakému méně podstatnému tématu.²¹

1.1.5 Konflikt a jeho řešení

„Není vhodné konfliktům uhýbat, vytěšňovat je a tvářit se, že neexistují. Tím se pouze hromadí napětí.“ (Jedlička, Koťa, Slavík, 2018, s. 134) Učitel by měl znát strategii jak úspěšně zvládnout rozpor mezi lidmi. Nejvhodnější by samozřejmě bylo konfliktům zcela předcházet, ovšem úplně se konfliktům učitel ve školním prostředí nikdy nevyhne. Je tedy důležité umět je řešit a v žádném případě se jim nevyhýbat.²²

²¹ ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1, str. 136 - 137

²² JEDLIČKA, Richard, Jaroslav KOŤA a Jan SLAVÍK. *Pedagogická psychologie pro učitele: psychologie ve výchově a vzdělávání*. Praha: Grada, 2018. Psyché (Grada). ISBN 978-80-271-0586-1, str. 134 - 135

Na konfliktní situace můžeme reagovat několika způsoby. Ne všechny jsou však správné a z pozice učitele, jakožto profesionála, jsou některé reakce přímo nevhodné, nežádoucí a neakceptovatelné. Jedná se o již výše zmíněné diskvalifikace.

Při konfliktní situaci s rodiči či žáky by se učitel měl vždy maximálně snažit nebýt agresivní, tedy neuchýlit se ke slovním potyčkám a nadávkám, neurážet, nebýt ironický. Učitel řeší konflikt především empaticky, tedy snaží se vcítit do druhé osoby. Naprosto nežádoucím agresivním chováním je arogance, brutalita a v nejhorším případě také fyzické napadnutí.

Učitel by se měl snažit nebýt z konfliktu frustrovaný. „*Frustrace spouští obranné mechanismy*“ (Jedlička, Kořa, Slavík, 2018, s. 138) a učitel pak reaguje útokem.

Při řešení konfliktu je dobré orientovat se v právních normách, které se vztahují ke škole.

2 Základní škola v ČR

Základní škola je výchovně-vzdělávací instituce, kterou jsou povinni navštěvovat všechny děti po dobu 9 let. Běžný věk dětí navštěvujících základní školu je od 6 do 15 let. K plnění povinné školní docházky se vztahuje § 36 Školského zákona.

„(1) Školní docházka je povinná po dobu devíti školních roků, nejvýše však do konce školního roku, v němž žák dosáhne sedmnáctého roku věku (dále jen "povinná školní docházka").„
(Zákon 561/2004 Sb, § 36)

Základní škola vychází z rámcově vzdělávacího programu pro základní školy (RVP ZV), podle kterého si vytváří vlastní školní vzdělávací program (ŠVP). Každá základní škola je tedy velmi individuální. Na vzniku ŠVP by se měl podílet celý pedagogický sbor dané školy. Každá škola si volí vlastní cestu, jakou chce jít ve výchově a vzdělávání svých žáků.

V České republice máme několik typů základních škol. Běžné ZŠ, školy státní a soukromé, školy alternativní, některé alternativní školy v naší republice nemají 2. stupeň. Dále máme osmiletá gymnázia, která nahrazují 2. stupeň ZŠ a dále navazují 3. stupněm, tedy středoškolským studiem.

Každá škola usiluje o to, aby byla v očích veřejnosti atraktivní. Je tedy důležité, aby všichni pedagogičtí pracovníci dané školy byli schopni sdělit budoucím žákům a jejich rodičům jaká je vize školy, na rozvíjení jakých kompetencí se u žáků konkrétně zaměřuje a zda má nějaký speciální program, který by mohl zájemce zaujmout. Velmi důležitou součástí školní image jsou webové stránky, které mnohdy navštíví rodiče i žáci jako první. Webové stránky by tedy měly být pěkné, moderní, přehledné, obsahovat všechny nezbytné informace a hlavně by měly být aktuální.²³

2.1 Spolupráce školy a rodiny v kurikulárních dokumentech

Školský systém v ČR vychází ze soustavy kurikulárních dokumentů. V těchto dokumentech po jejich prostudování nalezneme několik zmínek, které se vztahují ke

²³ ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1, str. 133 - 134

komunikaci školy a rodiny. Nejspecifičtější je pak toto téma vždy rozvedené v ŠVP konkrétní školy.

Nejvyšším kurikulárním dokumentem je „Národní program rozvoje vzdělávání v České republice“ neboli „Bílá kniha“. V Bílé knize v kapitole „Vnitřní proměna školy“ je kladen důraz na změnu v oblasti funkce, prostředí, klimatu *„kdy vzrůstá význam výchovné a socializační role, která je chápána jako rovnoprávné společenství vzájemně se učících partnerů, učitelů, žáků a jejich rodičů“* (Bílá kniha, 2002, s. 41). Pro to, aby školy mohly projít inovací, je nutná účast rodičů, žáků a učitelů. Již zde se dočteme, že komunikace a spolupráce rodičů a školy je velmi důležitá a neměla by se tedy zanedbávat či brát na lehkou váhu.

Dalším kurikulárním dokumentem je „Rámcově vzdělávací plán“ dále jen RVP. Já jsem se zaměřila pouze na RVP pro základní školy, dále jen RVP ZV. V RVP ZV najdeme kapitolu, ve které jsou již konkrétně sepsané podmínky spolupráce školy a rodičů. Tyto podmínky jsou rozepsány v části D, kapitole 10 „Materiální, personální, hygienické, organizační a jiné podmínky pro uskutečňování RVP ZV“. Konkrétní podmínky pro spolupráci s rodiči pak znějí:

- *„funkční a neustále aktualizovaný systém informací směrem k žákům, k učitelům, k vedení školy, k zákonným zástupcům žáků, partnerům školy a mezi jednotlivými aktéry vzdělávání navzájem*
- *setkávání se zákonnými zástupci žáků a jinou veřejností (např. školskou radou) – seznamování se záměry školy, s cíli, způsoby výuky, hodnocením žáků, s pravidly života školy, vzájemné hledání řešení problémů žáků týkajících se jejich výchovy a vzdělávání*
- *vzdělávací strategie otevřená vůči zákonným zástupcům žáků*
- *prostor pro vznik a fungování samosprávného orgánu zákonných zástupců žáků*
- *prostor pro setkávání učitelů se zákonnými zástupci žáků*
- *školní poradenství pro zákonné zástupce žáků ve výchovných otázkách, otázkách učení žáků, včetně problematiky podpůrných opatření*
- *informace o jednotlivých žácích potřebné pro individuální formy vzdělávání*
- *možnost účasti zákonných zástupců žáků ve výuce a na výchovných a vzdělávacích činnostech organizovaných školou*
- *vytváření společenských vztahů školy a veřejnosti.“* (RVP ZV, 2021, s. 151)

Formy spolupráce s rodiči a jejich realizaci bychom pak měli najít ve „Školním vzdělávacím programu“, který vychází z obou výše zmíněných kurikulárních dokumentů. Školní vzdělávací

program, dále jen ŠVP, si vytváří každá škola, je to veřejný dokument, který by měly školy mít dostupný na svých webových stránkách.

2.1.1 Spolupráce školy a rodiny zpracovaná v ŠVP různých typů škol

Vybrala jsem si ŠVP běžné základní školy, školy zapojené do programu „Začít spolu“ a školy alternativního směru. Z ŠVP každé konkrétní školy jsem vypsala, jak škola vede spolupráci s rodinou.

a) Běžná základní škola

„Rodiče dostávají informace o výsledcích vzdělávání prostřednictvím žákovských knížek, na třídních schůzkách, konzultačních dnech, případně osobně, či telefonicky dle přání rodičů. Pro rodiče a veřejnost škola pořádá Den otevřených dveří. Ve Školské radě zastupuje školu 1 člen zvolený pedagogickými pracovníky školy, 1 člen zvolený zřizovatelem města a 1 člen zvolený z řad zákonných zástupců žáků školy.“ (ŠVP ZŠ náměstí E. Beneše Varnsdorf, 2022, s. 10) Škola také na konci roku pořádá školní akademii, na kterou jsou zváni rodiče a další příbuzní žáků. Akademie se koná v městském divadle a jednotlivé třídy či skupiny žáků vystupují se svým představením, které nacvičovali v průběhu školního roku.

b) Škola zapojená do programu „Začít spolu“

- *„Škola funguje podle jasných pravidel umožňujících komunikaci všech aktérů (vedení, pedagogové, rodiče) a jejich participaci na chodu školy.“*
- *Škola je vstřícné a bezpečné místo pro žáky, jejich rodiče a pedagogy.*
- *Vedení školy aktivně vytváří zdravé školní klima – pečuje o vztahy mezi pedagogy, žáky i vzájemné vztahy mezi pedagogy, žáky i jejich rodiči a o vzájemnou spolupráci všech aktérů.*
- *Pedagogové důsledně uplatňují při komunikaci s žáky, rodiči i kolegy vstřícný, respektující přístup.“ (ŠVP ZŠ Jablonné v Podještědí, s. 8)*

Formy spolupráce:

„Rodiče jsou pravidelně informováni o prospěchu a chování svých dětí. Informace získávají nejen prostřednictvím žákovských knížek, které jsou v papírové podobě na 1. stupni a v elektronické podobě na 2. stupni, ale i v rámci třídních schůzek a individuálních konzultací. Také mohou školu navštívit v době konání různých akcí. Informace lze získat telefonicky nebo na internetu v systému Bakaláři.“ (ŠVP ZŠ Jablonné v Podještědí, s. 10)

Škola má také připravenou anketu pro rodiče.

c) Škola alternativního směru

„Rodiče mohou školu navštívit kdykoliv po vzájemné dohodě s vyučujícím, v době konzultačních hodin a třídních schůzek, škola pořádá pro rodiče přednášky, dny otevřených dveří, adventní trhy, školní akademii a výstavy. Při škole pracuje:

- *Občanské sdružení rodičů – „Rodiče pro školu“, jehož základním cílem je podporovat školu v mimoškolních aktivitách a vyžití žáků a k větší podpoře rozvoje jejich talentu ve všech oblastech.*
- *Spolek na podporu inovativního vzdělávání na škole v Krásné Lípě*

Dále byla zřízena Školská rada ze zástupců obce, učitelů a rodičů. “ (ŠVP MŠ a ZŠ Krásná Lípa, s. 6)

„Pravidelná spolupráce s rodiči je velmi důležitá pro jednotné působení a práci s žáky ve škole i doma. Škola je rodičům otevřena a umožňuje jim přístup v době i mimo vyučování (v době konzultačních hodin). Informace o třídách s inovativními prvky mohou zájemci z řad rodičů získávat z internetových stránek a formou samostatných přednášek a besed.

Spolupráce s rodiči probíhá formou pravidelných třídních schůzek s ukázkou prací žáků ve škole. Rodiče mají možnost (po předchozí domluvě s pedagogem) se zúčastnit školního dne, výletů a exkurzí v rámci vyučování, setkávání a společných programů rodičů a žáků mimo vyučování. “ (ŠVP MŠ a ZŠ Krásná Lípa, s. 10 a 11)

Dle jednotlivých ŠVP můžeme vidět, jak moc se přístup ve školách ke spolupráci školy a rodiny liší. Nejvíce propracovanou spolupráci s rodiči má dle ŠVP škola alternativního směru, která kromě třídních schůzek, kterých se účastní i samotní žáci, pořádá i velké množství zajímavých akcí pro rodiče a žáky. Akcí, na kterých se utváří a upevňuje celé společenství, tedy upevňují se vztahy mezi učitelem a rodiči, mezi učitelem a žáky, mezi žáky a rodiči, mezi rodiči navzájem a také mezi rodiči a vedením školy, se kterým běžně příliš do kontaktu nepřijdou. Škola zapojená do programu „Začít spolu“ si dle ŠVP také uvědomuje, jak je spolupráce s rodiči důležitá a pro hladký průběh celého výchovně-vzdělávacího procesu zcela klíčová. Do programu není zapojená celá škola, ale pouze dvě třídy na 1. stupni a to poměrně čerstvě. Oceňuji tedy zejména snahu se zlepšovat a inovovat v tomto směru. A podle mého názoru nejhůře je na tom škola běžná. Je to škola, kterou mohu hodnotit z vlastní zkušenosti, jelikož

jsem na ní několik let působila. Bohužel už z ŠVP vyplývá, že spolupráce s rodinou není silnou stránkou školy.

Rodiče si samozřejmě pro své děti mohou školu vybrat. Někdy se stane, že prvotní výběr školy se ukázal jako špatný a dochází tedy k přestupu dítěte na jinou školu. Přibývá případů, že rodiče pro své dítě volí jako novou školu, školu s alternativním přístupem. A co vlastně rodiče od takovéto školy očekávají? Zejména vstřícnost a ochotu přistupovat k dětem individuálně. Z výzkumu, který byl na toto téma veden, vyplynulo, že rodičům se jejich očekávání naplnila. Alternativní školy oproti běžné škole vedly s rodiči otevřenou komunikaci. Rodiče mohli vyjadřovat své potřeby, a také škola vedla efektivněji komunikaci při řešení problémů. Celkově rodiče uvedli, že zásadní změna mezi alternativní školou a běžnou školou nastala v kvalitě a možnostech komunikace s vedením a učiteli.²⁴

Při výběru školy (jakéhokoliv typu) je pro rodiče nejdůležitější, aby jejich děti navštěvovaly bezpečné prostředí, byly chráněny před šikanou a cítily se ve škole dobře a spokojeně. Od učitelů rodiče očekávají vstřícný a spravedlivý přístup, kladný vztah k dětem nebo dodržování slibů. Nežádoucí vlastností je podle rodičů například nadžazenost. Dále si rodiče pochvalují, pokud učitel aplikuje individuální přístup k žákům, naslouchá jim a je empatický. Z praktického hlediska rodiče vybírají školu například také podle dopravní dostupnosti.²⁵

2.2 Školská rada

Co je školská rada, kdo ji zřizuje, jaké má členy, jak často její členové zasedají, a další informace se dozvíme ve školském zákoníku. Konkrétně je to část patnáctá, § 167 a §168. Cituji několik nejdůležitějších odstavců.

§ 167

„(1) Při základních, středních a vyšších odborných školách se zřizuje školská rada. Školská rada je orgán školy umožňující zákonným zástupcům nezletilých žáků, zletilým žákům a studentům, pedagogickým pracovníkům školy, zřizovateli a dalším osobám podílet se na

²⁴ MIKUŠOVÁ, Iva. Co vede rodiče k přestupu dítěte na alternativní školu. *Komenský* [online]. 2021, 06/2021, 145(04), 19-23 [cit. 2023-04-19]. Dostupné z:

https://webcentrum.muni.cz/media/3358522/komensky_145_04_tisk-2.pdf, str. 19 a 23

²⁵ DAČEVOVÁ, Radmila a Jiří NĚMEC. Co očekávají rodiče od školy a jak ji vybírají?. *Pedagogická orientace* [online]. 2022, 32(1), 57-80 [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/pedor/article/view/30993/26348>, str. 70 a 71

správě školy. Pokud je součástí právnické osoby více těchto škol, je možné zřídit jednu školskou radu.

(2) Školskou radu zřizuje zřizovatel, který zároveň stanoví počet jejích členů a vydá její volební řád. Třetinu členů školské rady jmenuje zřizovatel, třetinu volí zákonní zástupci nezletilých žáků a zletilí žáci a studenti a třetinu volí pedagogičtí pracovníci dané školy. Členem školské rady nemůže být ředitel školy. Ve školách, které nejsou zřízeny státem, krajem, obcí nebo svazkem obcí a nejsou zřízeny v právní formě školské právnické osoby, plní úkoly zřizovatele podle věty první a druhé ředitel školy.

(7) Školská rada zasedá nejméně dvakrát ročně; zasedání školské rady svolává její předseda, první zasedání školské rady svolává ředitel školy. Ředitel školy nebo jím pověřený zástupce je povinen zúčastnit se zasedání školské rady na vyzvání jejího předsedy. Školská rada na svém prvním zasedání stanoví svůj jednací řád a zvolí svého předsedu. K přijetí jednacího řádu se vyžaduje schválení nadpoloviční většinou všech členů školské rady.“ (Zákon č. 561/2004 Sb., § 167)

§ 168

„(1) Školská rada

- a) vyjadřuje se k návrhům školních vzdělávacích programů a k jejich následnému uskutečňování,*
- b) schvaluje výroční zprávu o činnosti školy,*
- c) schvaluje školní řád, ve středních a vyšších odborných školách stipendijní řád, a navrhuje jejich změny,*
- d) schvaluje pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků v základních a středních školách,*
- e) podílí se na zpracování koncepčních záměrů rozvoje školy,*
- f) projednává návrh rozpočtu právnické osoby na další rok, a navrhuje opatření ke zlepšení hospodaření,*
- g) projednává inspekční zprávy České školní inspekce,*
- h) podává podněty a oznámení řediteli školy, zřizovateli, orgánům vykonávajícím státní správu ve školství a dalším orgánům státní správy,*
- i) podává návrh na vyhlášení konkursu na ředitele školy.*

(2) Ředitel školy je povinen umožnit školské radě přístup k informacím o škole, zejména k dokumentaci školy. Informace chráněné podle zvláštních právních předpisů¹⁷⁾ poskytne ředitel školy školské radě pouze za podmínek stanovených těmito zvláštními právními předpisy. Poskytování informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím tím není dotčeno.“
(Zákon č. 561/2004 Sb., § 168)

2.3 Třídní a školní klima

Třídní klima

Pojmem klima třídy označujeme stabilní psychosociální faktory, které dlouhodobě ovlivňují třídu a všechny, kteří do třídy docházejí, tedy žáky konkrétní třídy, učitele, kteří ve třídě učí a nepřímým účastníkem jsou také rodiče žáků dané třídy.²⁶

Třídní klima se velmi těžko zjišťuje i měří. Máme ovšem několik způsobů, jak třídní klima měřit. Například prostřednictvím pozorování, dotazníku, rozhovoru. Často je ale lepší zaměřit se na konkrétnější pojem, např. „komunikační klima“.

Klima konkrétní třídy se utváří neustále, nejen během vyučovacích hodin a v prostředí kmenové třídy, ale také o přestávkách nebo na exkurzích, školních výletech či školních akcích.

Pokud chceme zjistit jaké je v dané třídě klima, pak se musíme ptát těch, kteří se na jeho vytváření podílejí, tedy zejména žáků a daného třídního učitele, případně učitelů, kteří ve třídě učí.²⁷

Největší podíl na utváření pozitivního třídního klimatu má učitel. Lze říci, že utvářet pozitivní třídní klima by mělo patřit mezi klíčové dovednosti učitele. Učitel se snaží udržovat dobré vzájemné vztahy, používá rovnou komunikaci, podporuje spolupráci, vytváří prostředí, které žáky nestresuje. Hodnotí spravedlivě a užívá více forem hodnocení. Žáky často chválí a motivuje, využívá pestrých vyučovacích metod a forem výuky. Čím kladnější je klima třídy,

²⁶ ČAPEK, Robert. *Třídní klima a školní klima*. Praha: Grada, 2010. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2742-4, str. 12

²⁷ ČAPEK, Robert. *Třídní klima a školní klima*. Praha: Grada, 2010. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2742-4, str. 13

tím více je žák ve třídě spokojený. Učitel by se měl zaměřit především na aspekty utvářející klima, které má možnost výrazně ovlivnit.²⁸

Nejvíce práce s utvářením třídního klimatu mají samozřejmě třídní učitelé. Ti musí spolupracovat a koordinovat spolupráci s žáky, rodiči, svými kolegy a také vedením školy. Rodiče si na třídním učiteli váží především toho, že s nimi učitel jedná na rovinu a je upřímný. Žáci zase na svém učiteli oceňují zejména to, že je hodný a přátelský. Z pohledu dětí má tedy učitel zejména výchovatelskou roli.²⁹

Na vytváření třídního klimatu se bezpochyby podílí i samotní žáci. V mladším školním věku, tedy žáci prvního stupně základní školy neovlivňují třídní klima nějak výrazně. V tomto období je hlavním tvůrcem třídní učitel. Zejména v 1. a 2. třídě je učitel pro děti nepopíratelnou autoritou, mnohdy dokonce větší než samotní rodiče.

Na druhém stupni, tedy v období puberty, je udržování pozitivního klimatu ve třídě velmi náročné. Žáci začínají objevovat své já a projevují se naplno jejich osobnosti. Často dochází k utváření skupin a partiček, čímž se třídní kolektiv rozkládá a mnohdy nejsou žáci dané třídy schopni tzv. „táhnout za jeden provaz“. Žáci mají potřebu rovnocenného vztahu s učitelem, vzdorují autoritám. Učitel by se měl zaměřit především na interpersonální vztahy, respektovat žáky a jejich cestu k nalezení sebe sama. Volit spíše neformální přístup, být empatický. Důležitou roli hraje přirozená autorita učitele.

Posledním tvůrcem třídního klimatu jsou rodiče. Nejsou sice přímými tvůrci, nicméně do třídního klimatu velmi zasahují. Rodiče chtějí, aby bylo s jejich dítětem zacházeno spravedlivě, aby se mu dostávalo dostatečného vzdělání. Vyžadují, aby učitel byl profesionál, který ví, co dělá a jejich dítě u něj bylo v dobrých rukách. Očekávají, že s nimi učitel bude maximálně spolupracovat ve prospěch dítěte. Rodiče mohou klima třídy nepřímo ovlivňovat například tím, jak o daném učiteli či škole hovoří. Zda pozitivně či negativně. Dále pak třeba oblékáním svého dítěte, vybavením školního batohu, školními svačinami aj. Mohou zasahovat také do interpersonálních vztahů dané třídy a to tím, že radí svým dětem jak řešit různé neshody mezi spolužáky, pokud se jim děti doma svěří. Třídní klima ovlivňují také problémy v rodině nebo může být ovlivňováno stylem výchovy. Těmito způsoby mohou rodiče ovlivňovat klima třídy

²⁸ ČAPEK, Robert. *Třídní klima a školní klima*. Praha: Grada, 2010. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2742-4, str. 14

²⁹ ČAPEK, Robert. *Třídní klima a školní klima*. Praha: Grada, 2010. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2742-4, str. 18

bud' negativně, nebo pozitivně. Pokud však dochází k negativnímu ovlivňování třídního klimatu, je na učiteli, aby problém vyřešil.³⁰

Velký význam má prostředí třídy. K tvorbě pozitivního klimatu ve třídě je nutné, aby se žáci i učitel ve třídě cítili dobře. Učitel by měl dbát na čistotu a hezkou úpravu třídy, na které se žáci spolupodílejí. Využívá různých vzdělávacích plakátů, které podporují učení a samozřejmě nesmí chybět umělecké práce žáků. Učitel může také vytvořit nějaký odpočinkový koutek, knihovničku. Rozvržení lavic nemusí být jen po řadách, naopak je vhodnější postavení do U nebo do tzv. hnízd.³¹

Školní klima

Pojem klima školy je často vnímán jako synonymum k pojmu klima třídy. Klima třídy a školy se však liší. „*Klima školy je souhrn subjektivních hodnocení a sebehodnocení účastníků vzdělávání v dané škole, které se týká všech aspektů vzdělávání.*“ (Čapek, 2010, s. 234) Zatímco tedy třídní klima tvoří učitel, žáci, nepřímo rodiče a prostředí třídy. Školní klima tvoří všichni pedagogičtí i nepedagogičtí pracovníci školy, všichni žáci, rodiče všech žáků a široká veřejnost. Je především důležité, aby se všichni účastníci tvorby školního klimatu cítili ve škole dobře. Žáci do ní chodili rádi, učitelé chodili rádi do svého zaměstnání, rodiče se rádi účastnili akcí školy a všech schůzek. A důležité je také například to, zda žáci i učitelé vnímají vybavení školy za dostačující.³²

Učitel, který ví jaká je filozofie jeho školy a jaké jsou její cíle, je lépe schopný utvářet pozitivní klima třídy i školy. Ideální případ je, že jsou takto zasvěceni i ostatní kolegové a společně tvoří silný pedagogický tým, který má stejné cíle.

Pro klima školy je jedním z nejdůležitějších tvůrců ředitel školy. Dobrý ředitel zapojuje učitele do rozhodnutí o životě školy, dokáže úspěšně vést druhé lidi, motivovat je, ale netlačit na ně. Nechová se nadřazeně vůči svým kolegům. S pedagogy diskutuje, je otevřený, tolerantní, spolehlivý, trpělivý, empatický. Pokud chybuje, je schopný své chyby přiznat a omluvit se.

³⁰ ČAPEK, Robert. *Třídní klima a školní klima*. Praha: Grada, 2010. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2742-4, str. 24

³¹ ČAPEK, Robert. *Třídní klima a školní klima*. Praha: Grada, 2010. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2742-4, str. 91

³² ČAPEK, Robert. *Třídní klima a školní klima*. Praha: Grada, 2010. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2742-4, str. 134 - 135

S pojmem klima školy je také často spojován pojem kultura školy. „*Kultura školy evokuje kulturu podnikovou, firemní, kulturu organizace a její řízení a další průmyslově výrobní náležitosti.*“ (Čapek, 2010, s. 138)

Školní klima může být samozřejmě negativní. Pokud negativní školní klima přetrvává dlouhodobě, vede tento problém k učitelskému vyhoření „teacher burnout“. Učitelé, o kterých můžeme říci, že jsou odolnější vůči neaktivnímu klimatu v něm mohou fungovat po delší dobu, ale dlouhodobě se takový stav udržet nedá. Pak tedy buď dochází již k výše zmíněnému vyhoření, nebo učitel stávající školu opustí.³³

³³ MCGIBONEY, Garry Wade. *The Psychology of School Climate*. United Kingdom: Cambridge Scholars Publishing, 2016. ISBN 1-4438-9450-8, str. 95 - 96

3 Učitel

3.1 Osobnost učitele

Věda, která se zabývá osobností učitele, se nazývá pedeutologie. Pedeutologie využívá přístupu normativního a analytického.

Normativní přístup je spojen s deduktivní metodou. Prostřednictvím normativního přístupu zjišťujeme, jaký by měl být úspěšný učitel. Druhý výše zmíněný přístup, přístup analytický, využívá metodu indukce. Díky němu zjišťujeme reálné vlastnosti konkrétních učitelů.³⁴

Nejlépe se zkoumá osobnost učitele přímo ve výchovně-vzdělávacím procesu. Učitel by měl být jistě odborník ve svém oboru, musí mít náležité vzdělání a „*svým pedagogickým působením bude rozvíjet schopnosti žáků*“ (Dytrtová, Krhutová, 2009, s. 16)

Učitel, jeho osobnost, styl výuky, užívání vhodných metod a forem výuky, je hybnou silou celého výchovně-vzdělávacího procesu. Učitel by měl vnímat svou třídu jako celek, ale také každého svého žáka jako jednotlivce. Podle toho pak přizpůsobit tempo výuky, volit vhodné metody, formy a přístupy výuky. Měl by se stále vzdělávat, být otevřený změnám a reformám, které školství a samotného učitele neustále posouvají dál a modernizují ho.

V neposlední řadě je tu pedagogický optimismus. Na ten kladl důraz již J. A. Komenský. Jde o empatii mezi učitelem a žákem, o pozitivní přijetí z obou stran, které velmi napomáhá ve vzájemné komunikaci. Tuto empatii používá učitel také při komunikaci s rodiči. Mělo by být v učitelově zájmu vést s rodiči pozitivně laděnou komunikaci.

3.1.1 Vyučovací styl učitele

Každý učitel má svůj specifický učební styl, který vychází z jeho osobnosti. Mezi tři nejznámější vyučovací styly patří styl manažerský, styl facilitační a styl pragmatický. „*Vyučovací styl učitele dle typologie G. D. Fenstermachera lze posuzovat dle těchto hledisek: podle toho, jaké používá učitel metody, jak vnímá žáka, jak zná obsah vzdělávání, jak chápe vzdělávací a výchovné cíle a jaké jsou vztahy mezi ním a jeho žáky.*“ (Dytrtová, Krhutová, 2009, s. 20)

³⁴ DYTRTOVÁ, Radmila a Marie KRHUTOVÁ. *Učitel: příprava na profesi*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2863-6, str. 15

Manažerský styl je efektivní, systematický, učitel žáky povzbuzuje. V praxi bychom učitele, u kterého převládá tento typ vyučovacího stylu, popsali jako oblíbeného, ale přísného a důsledného. Učitele, kterému záleží především na tom, aby žáci našli své místo ve společnosti, aby byli v budoucnu úspěšní v tom, co budou chtít dělat. Výuka je uspořádaná, perfektně naplánovaná a organizovaná. Učitel volí metody a pomůcky, které má ověřené, vyzkoušené a věří, že budou maximálně efektivní.³⁵

Facilitační styl výuky je zaměřen především na žáka. Učitel dbá na individuální přístup ke svým žákům. Učitel, u kterého převládá facilitační styl výuky, je u žáků velmi oblíbený, často se snaží své žáky poznat i v mimoškolním prostředí. Žáci mají v hodinách prostor pro sdělení svých názorů a pocitů. Učitel dbá na zařazování skupinových a týmových aktivit. Chce, aby žáci ke svému vzdělání přistupovali zodpovědně, podle toho volí vhodnou motivaci a vhodné metody výuky.³⁶

Pragmatický styl je zaměřen především na cíle. Učitel dbá na propojení školy a praxe. Žáci se k řešení úkolů a problémových úloh dostávají samostatně, vlastním úsilím, vlastními metodami na základě jejich zkušenosti.³⁷

Učitel nemusí využívat pouze jediný výše zmíněný vyučovací styl, právě naopak, většinou se styly mísí.

V případě komunikace s rodiči je pak vyučovací styl a osobnost učitele velmi důležitým faktorem. Záleží, zda se tyto dva faktory shodnou či neshodnou s osobností rodiče a stylem výchovy. Vyučovací styl učitele a výchovný styl rodičů si mohou perfektně sednout, pak bývá komunikace a spolupráce většinou bezproblémová. Pro žáka je pak tato situace také maximálně pozitivní. Ovšem rodič a učitel se však mohou v tomto směru dostat i k nepochopení druhé strany, nebo dokonce k rozporu, kdy styl výuky je zcela odlišný stylu výchovy. Důležitá je v tomto případě vzájemná tolerance a maximální snaha o hledání kompromisu, který bude

³⁵ DYTRTOVÁ, Radmila a Marie KRHUTOVÁ. *Učitel: příprava na profesi*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2863-6, str. 22

³⁶ DYTRTOVÁ, Radmila a Marie KRHUTOVÁ. *Učitel: příprava na profesi*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2863-6, str. 22

³⁷ DYTRTOVÁ, Radmila a Marie KRHUTOVÁ. *Učitel: příprava na profesi*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2863-6, str. 23

samozřejmě nejvíce ku prospěchu žáka. V případě velkých neshod a problémům na straně žáka, je možné přemýšlet i o změně školy.

3.2 Třídní učitel

„*Třídní učitel je koordinačním a integračním činitelem.*“ (Krátká, Gulová, Střelec, 2020, s. 24) Ve vztahu ke svým žákům, k jejich rodičům, ke svým kolegům a k vedení školy má řadu významných úkolů a povinností. Na funkci třídního učitele jsou kladeny specifické nároky. Třídní učitel by měl být schopný například posoudit úroveň vzdělání žáků. Také by měl mít představu o osobnostních rysech svých žáků a podle toho s nimi individuálně pracovat. Třídní učitel musí komunikovat a spolupracovat s rodiči svých žáků. Slouží jako spojka mezi rodiči svých žáků a ostatními učiteli.³⁸

Nároky na funkci třídního učitele jsou poměrně vysoké. Učitel by měl disponovat hned několika výchovnými kompetencemi. Nejdůležitějšími kompetencemi jsou kompetence komunikační, organizační nebo diagnostická. Netřídní učitel je zvyklý komunikovat především se svými žáky, s rodiči se do kontaktu dostane spíše výjimečně. Když pak učitel dostane na starost svou vlastní třídu, najednou zjišťuje, že jeho další náplní práce je komunikovat s rodiči. Někdy mohou být vztahy mezi rodiči a učiteli napjaté. Je několik dovedností, které jsou pro vznik a rozvíjení vztahu mezi učitelem a rodiči, žádoucí. Patří mezi ně například dovednost učitele navazovat kontakt s rodiči. Dále dovednost vhodným způsobem sdělovat rodičům výsledky svých zjištění. Dovednost být iniciativní a řídit diskuze s rodiči. Dovednost vhodně sdělovat požadavky, aby je rodiče byli schopni splnit a dovednost přesvědčit rodiče o tom, že učitel na vzdělání jejich dětí záleží.³⁹

Pro rodiče je nejdůležitější vlastností třídního učitele jeho komunikativnost a vstřícnost. Dále si rodiče nejvíce cení, pokud se třídní učitel o svou třídu zajímá, ke svým žákům je laskavý

³⁸ KRÁTKÁ, Jana, Lenka GULOVÁ a Stanislav STŘELEEC. Třídní učitelé: sami o sobě a také z pohledu žáků a jejich rodičů. *Komenský* [online]. 2020, 03/2020, 144(3), 24-30 [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: https://webcentrum.muni.cz/media/3288446/komensky_144_03_final.pdf, str. 24

³⁹ KRÁTKÁ, Jana, Lenka GULOVÁ a Stanislav STŘELEEC. Třídní učitelé: sami o sobě a také z pohledu žáků a jejich rodičů. *Komenský* [online]. 2020, 03/2020, 144(3), 24-30 [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: https://webcentrum.muni.cz/media/3288446/komensky_144_03_final.pdf, str. 24 a 25

a kamarádský. Žáci vnímají pozitivně učitelovu snahu o třídní pohodu, jeho vstřícné a přátelské jednání nebo ochotu individuálně řešit s žáky jejich případné potíže ve vzdělávání.⁴⁰

⁴⁰ KRÁTKÁ, Jana, Lenka GULOVÁ a Stanislav STŘELEČ. Třídní učitelé: sami o sobě a také z pohledu žáků a jejich rodičů. *Komenský* [online]. 2020, 03/2020, **144**(3), 24-30 [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: https://webcentrum.muni.cz/media/3288446/komensky_144_03_final.pdf, str. 27 a 28

4 Rodina

4.1 Charakteristika rodiny

V sociologii je pojem rodina definován jako skupina osob, které jsou k sobě nějakým způsobem svázané. Jedná se zejména o svazky manželské, o příbuzenské vztahy, také třeba o adopci. Rodina je charakterizována také tím, že dva dospělí jedinci jsou zodpovědní za výchovu svých dětí. V dnešní době však spoustu dvojic žije tzv. “na hromádce”, tedy nejsou sezdání. Ale často nesezdané dvojice vychovávají společně potomky a vlastní například společnou nemovitost. Dále máme také registrované partnerství stejnopohlavních párů. A v neposlední řadě páry, které buď jsou, nebo nejsou sezdání a rozhodli se nebýt rodiči. Pokud bychom brali pojem rodina čistě z emocionálního hlediska, pak všechny výše uvedené soužití se dají považovat za rodinu. Dle mého názoru by měla být rodina definována spíše jako místo po boku našich blízkých, kde se člověk v jakémkoliv věku cítí komfortně, šťastně a nijak fyzicky ani psychicky nestrádá. Pro dítě je pak funkční rodina jedním ze základních předpokladů pro jeho zdravý duševní vývoj a rodiče by měli vytvořit místo, *“kde všichni členové rodiny najdou přístav jistoty. Odkud i děti se budou vydávat na dobrodružné výpravy za poznáním světa, ale kam se také budou vždy rády vracet”*. (Matějček, 1986, s. 9)

4.2 Rodina primární a sekundární

Za rodinu primární je považován nejužší rodinný kruh, tedy rodiče a děti. Právě s rodinou primární komunikuje škola nejvíce.

Rodina sekundární je širší část rodiny. Řadí se do ní veškeré příbuzenstvo. Od těch nejbližších, jako jsou většinou babičky a dědečci, až po ty vzdálenější. S širší rodinou škola nekomunikuje tak často, ovšem najdou se zde výjimky. Například pokud o dítě nepečují rodiče, ale právě prarodiče.

4.3 Rodina úplná a neúplná

Rodina úplná je tvořena oběma rodiči a dětmi. Pokud je v rodině vše v pořádku, nikdo z členů nijak nestrádá, pak je to ideální stav. I úplná rodina však může být dysfunkční. Pokud jeden nebo oba rodiče mají nějaké problémy, které nevhodně řeší, mohou se jejich důsledky podepsat na psychickém stavu a vývoji dítěte.

Z hlediska školy je komunikace s typem funkční a úplné rodiny většinou bezproblémová. Stejně tak děti, pocházející z takto funkční rodiny, nemívají ve škole žádné zvláštní potíže.

Většinou zapadnou do kolektivu a s učivem si poradí. Rodiče jsou dětem maximálně nápomocni.

Pravý opak je komunikace s úplnou, ale dysfunkční rodinou. Bohužel se často stává, že rodiče si své frustrace vybíjí na zaměstnancích školy. Také přehazují své rodičovské povinnosti jeden na druhého, při čemž v závěru trpí především dítě. S rodiči je v tomto případě komunikace velmi složitá, protože jsou často nepříjemní, mnohdy také zoufalí, ale škola jim v této jejich soukromé situaci nemůže příliš pomoci. Proto se snažíme pomáhat alespoň jejich dětem, aby se ve škole cítily příjemně, aby měly důvěru ve svého učitele a mohly se kdykoliv se vším svěřit.

Rodina neúplná je definována jako rodina, v níž chybí jeden z rodičů. Nejčastější příčinou neúplné rodiny je rozvod nebo úmrtí. Dále pak jsou rodiče (většina z nich jsou matky), kteří vychovávají své dítě sami, tedy druhý rodič o dítě nejeví zájem, případně o něm neví.

“Poznátky z psychologie říkají, že k vývoji zdravé osobnosti potřebuje dítě nezbytně uspokojení základních psychických potřeb - stimulace, učení, jistoty, identity, životní perspektivy. A to mu může zaručit nejlépe prostředí trvalých vřelých vztahů, jaké za normálních okolností poskytuje právě rodina.” (Matějček, 1986, s. 32)

Samozřejmě neznamená, že pokud je rodina neúplná (z jakéhokoliv výše zmíněného důvodu), je tím pádem nefunkční a dítě se v ní nemůže cítit příjemně a milováno. Jsou rodiny, kde jeden z rodičů není přítomen, ale rodič druhý, v rámci svých možností, roli nepřítomného rodiče zastupuje. Dále pak máme u rozvedených rodičů možnost střídavé péče. Tento druh péče je v dnešní době velmi častý. Zde záleží převážně na komunikaci mezi rodiči a dětmi. Pokud jsou všichni schopni se rozumně domluvit, bude mít střídavá péče na vývoji dítěte jen minimální následky.⁴¹

4.4 Náhradní rodinná péče a její formy

„Náhradní rodinná péče (NRP) je forma nekolektivní péče o ohrožené děti, která je vykonávána náhradními rodiči v jejich rodině, která tak dětem umožňuje vyrůstat v prostředí, které je nejvíce podobné jejich vlastní rodině.“ (MPSV, Formy náhradní rodinné péče)

⁴¹ MATĚJČEK, Zdeněk. *Rodiče a děti*. Praha1: AVICENUM, 1986, 336 s., str. 29 - 42

Náhradní rodinná péče má přednost před péčí ústavní. O dítěti svěřeném do náhradní rodinné péče rozhoduje soud. Náhradní rodinná péče má několik forem.

4.4.1 Adopce = osvojení

Pokud se vlastní rodina vzdá svého dítěte, z jakéhokoliv důvodu, je čas najít děťátku rodinu nevlastní, avšak velmi milující. *“Nejlepší náhradou za vlastní rodinu je zase rodina a ze všech forem náhradní péče je adopce pro dítě nejvýhodnější.”* (Matějček, 1986, s. 47)

Když se adoptivní rodiče po dlouhé a náročné cestě konečně dočkají vytouženého dítěte, mají pochopitelně strach, ve spoustě věcí jsou nejistí a napjatí.

Komunikace školy s adoptivními rodiči se příliš neliší od komunikace s rodiči jiných dětí. Více ostražitosti je dle mého názoru zapotřebí až v období puberty. Kdy u adoptovaných dětí mnohdy vzplane touha poznat své biologické rodiče. Učitel však tuto situaci neřeší sám, vždy by o tom měl informovat rodiče žáka a nechat rozhodnutí a postup řešení na nich.

4.4.2 Pěstounská péče a přechodná péče na přechodnou dobu

Pěstounská péče

Pěstounská péče může být buď zprostředkovaná, nebo nezprostředkovaná. U zprostředkované pěstounské péče je pěstounská osoba vybrána krajským úřadem. U té nezprostředkované pěstounské péče se pěstounem stává osoba dítěti blízká či příbuzná. Rodiče dítěte mají stále vyživovací povinnost a rodičovskou odpovědnost. Pěstouni mají nárok na odměnu pěstouna nebo na příspěvek při pěstounské péči.

Pěstounská péče na přechodnou dobu

O dítě se stará proškolená pěstounská osoba, vybírá ji krajský soud. Maximální délka dočasné pěstounské péče je 1 rok. Pěstoun má nárok na odměnu pěstouna a další dávky pěstounské péče.⁴²

4.4.3 Svěření dítěte do péče jiné osoby

O dítě pečuje jeho příbuzná či blízká osoba. Rodiče mají stále vyživovací povinnosti i rodičovskou odpovědnost. Rodiče hradí pečující osobě výživné.

⁴² Formy náhradní rodinné péče. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/formy-nahradni-rodinne-pece>

Ve škole se s takovými případy setkáváme bohužel velmi často. Rodiče se o dítě nezvládají starat, tak se stává pečující osobou někdo z příbuzných, nejčastěji prarodiče. V těchto případech by měla být škola maximálně nápomocná. Zvláště v dnešní době, kdy se zejména moderní technologie stávají nedílnou součástí školních povinností žáka a starší generace mívají potíže s jejich ovládním.⁴³ Prarodiče vyrůstali a vychovávali své děti za zcela jiných podmínek, což pochopitelně ovlivňuje jejich názory na dnešní výchovu a vzdělávání. Učitelé se musí snažit být v těchto případech dětem a jejich prarodičům nápomocní. Měli by být seznámeni o situaci v rodině, a také mít adekvátní informace o problematice této formy náhradní péče.⁴⁴

4.4.4 Poručenství s osobní péčí

Poručenství nastává tehdy, pokud ani jeden z rodičů nevykonává vůči svému dítěti rodičovskou odpovědnost. Pak je soudem zvolen poručník, který přebírá práva a povinnosti rodiče a stává se jeho zákonným zástupcem. Pokud poručník o dítě i pečuje, je na něj pohlíženo jako na dlouhodobého pěstouna. Rodičům zůstává vyživovací povinnost.⁴⁵

4.5 Ústavní péče

Pro dítě je jednoznačně nejhorší varianta umístění do ústavní péče. Ti nejmenší jsou umisťováni do kojeneckých ústavů, od kterých se již začíná upouštět, a do budoucna by měly zcela zmizet. Ti starší pak do dětských domovů. Právě ti z dětských domovů mají nejhorší podmínky pro jejich zdravý psychický vývoj.

4.6 Výchova

„Výchova představuje soustavné, systematické a cílevědomé působení na jedince či skupinu, které je zaměřeno na kultivaci prožívání, zvládnutí seberegulačních mechanismů, osvojení si dovedností, znalostí, kulturních hodnot a adaptivních způsobů chování.“ (Jedlička, Kořa, Slavík, 2018, s. 311)

⁴³ Formy náhradní rodinné péče. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/formy-nahradni-rodinne-pece>

⁴⁴ PLISKOVÁ, Barbora. Recyklované rodičovství aneb rodičovství prarodičů vychovávajících druhou generaci potomků. *E-Pedagogium* [online]. 2022, 2022, **10**(3), 85-97 [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: doi:10.5507/epd.2022.017, str. 86 - 87

⁴⁵ Formy náhradní rodinné péče. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/formy-nahradni-rodinne-pece>

Přístupů k výchově máme v dnešní době několik. V posledních letech se ustupuje od dříve velmi praktikované autoritativní výchovy. Dále výchova ochranná. Moderním pojetím výchovy je výchova respektující a výchova volná. Mezi nimi je tenká hranice a mnohdy dochází k tomu, že rodiče tyto dva styly chápou jako jeden a ten samý. Nebo si o konkrétním stylu výchovy málo nastudují a praktikují ho polovičatě, což v budoucnu vede k tomu, že mají děti potíže například s chováním ve škole, při navazování vztahů, ale také potíže ve vztahu se samotnými rodiči. Jako velký problém výchovy v dnešní moderní době vidím sociální síť. Pokud rodiče sociální sítě mají je dost pravděpodobné, že na ně denně doslova „vyskakují“ doporučující přístupy jak vychovávat své dítě. Spoustu slov, vět a činů, které v žádném případě nesmíme použít, protože bychom jako rodiče selhali a osobnost našeho dítěte zcela poškodili. Bohužel těch návodů, jak tedy s vlastním dítětem správně komunikovat, jak ho dobře vychovávat, abychom ho rozvíjeli, je na sociálních sítích jen pomálu a většinou to vyžaduje více hledání a zájmu se o dané téma. Někteří rodiče nejsou schopni tyto rady vhodně selektovat a najít si vlastní cestu, kterou chtějí při výchově svého dítěte jít. Jsou pak zmatení, přijdou si, že ve výchově selhávají a jsou špatnými rodiči. To vše má samozřejmě negativní dopad také na dítě, které z rodiče cítí jeho nejistotu a ono samotné je zmatené.

4.6.1 Typy výchovy

Pro zdravý vývoj žáků a prevenci sociálně patologických jevů je důležité, aby učitel znal výchovný styl, jakým je daný žák rodiči vychováván.⁴⁶

Výchova ochranná a rozmazlující

Ochranná a rozmazlující výchova je styl výchovy, ve kterém se snaží rodiče život svému dítěti maximálně usnadnit a jsou až příliš pečovateli. Mají své dítě velmi rádi, přes svou lásku však nejsou schopni vidět, že narušují jeho přirozený vývoj.

Dítě, které je vychováno tímto stylem výchovy, bývá ve škole nesamostatné, málo aktivní a často oplývá vysokým sebevědomím, což však nebývá oprávněné. Žák očekává, že učitel mu ve škole bude věnovat veškerou pozornost stejně jako je na to zvyklý u rodičů.⁴⁷

⁴⁶ JEDLIČKA, Richard, Jaroslav KOŤA a Jan SLAVÍK. *Pedagogická psychologie pro učitele: psychologie ve výchově a vzdělávání*. Praha: Grada, 2018. Psyché (Grada). ISBN 978-80-271-0586-1, str. 327

⁴⁷ JEDLIČKA, Richard, Jaroslav KOŤA a Jan SLAVÍK. *Pedagogická psychologie pro učitele: psychologie ve výchově a vzdělávání*. Praha: Grada, 2018. Psyché (Grada). ISBN 978-80-271-0586-1, str. 328 - 330

Výchova autoritativní, direktivní

Autoritativní výchova je založená na jasném vymezení hranic a pravidel, které dítě musí striktně dodržovat. Pravidla a hranice vychází od vychovávající osoby. Dítě se tedy stává podřízeným dospělého. Důležitým prvkem je systém odměn a trestů, díky kterým si dospělý vynucuje poslušnost. V případě trestů se velmi často jedná o tresty fyzické i psychické. Často také rodiče dětem odebírají jejich oblíbené věci, či jim zakazují oblíbené činnosti. Odměny bývají materiální, tedy nějaká sladkost, hračka. Nebo finanční, menší obnos peněz do kasičky dítěte, což pak vede k tomu, že dítě dodržuje stanovená pravidla jen za účelem získání odměny nebo ze strachu z trestu, který by přišel, pokud by pravidla nerespektovalo.

Rodiče, kteří volí tento styl výchovy, bývají vůči svým dětem citově chladní a neempatičtí. Nemusí to však znamenat, že je nemají rádi. Jednou z příčin může být narušená struktura osobnosti z dětství, či fakt, že sami rodiče byli takto vychovávaní, tudíž jen přebírají vzorce chování od svých vlastních rodičů.

Takto vychovávané děti bývají ve škole pasivní, mají nízké sebevědomí, bojí se projevit ze strachu, že udělají chybu a budou potrestáni.⁴⁸

Výchova libertinská, extrémně volná

Volná výchova je úplný opak autoritativní výchovy. Žádné vymezení hranic rodičem v ní nenajdeme. Rodič dává svému dítěti volnost a možnost hledat si své vlastní cesty při řešení různých životních situací a úkolů. Veškeré následky svých činů si dítě nese samo.

Je důležité si jako rodič opravdu uvědomit a nejlépe i nastudovat, co volná výchova je, na jakých je založena principech. Bohužel se v dnešní době setkáváme s rodiči, kteří vychovávají volným stylem výchovy, protože je to podle nich moderní a oni chtějí jít s dobou. Ovšem nedodržují správné principy a metody. Dítě tedy spíše nevychoávají, nezajímají se o jeho potřeby, nechávají mu naprostou volnost. Dítě si nenesé žádné následky za své činy, většinou je rodič prostě přejde a neřeší. To vede k tomu, že dítě se cítí nejisté, neví, co má od svého rodiče očekávat, rodič mu není vzorem. Projevit se to může nevhodným chováním dítěte.

⁴⁸ JEDLIČKA, Richard, Jaroslav KOŤA a Jan SLAVÍK. *Pedagogická psychologie pro učitele: psychologie ve výchově a vzdělávání*. Praha: Grada, 2018. Psyché (Grada). ISBN 978-80-271-0586-1, str. 333 - 334

Naopak rodiče, kteří volnou výchovu opravdu aplikují, vytváří svému dítěti pocit jistoty, tolik důležitý pro jeho zdravý vývoj. A také jistotu, že se dítě na svého rodiče může kdykoliv spolehnout.

Volná výchova má „*rozvíjet činnost dětí, respektovat jejich bezprostřední zájmy a spontánní projevy prožívání*“ (Jedlička, Kořa, Slavík, 2018, s. 339).

Principy volné výchovy můžeme využít i během vyučování. Ve škole se snažíme vytvořit vhodné podmínky pro rozvoj osobnosti dítěte v souladu s přirozenými dispozicemi.

Děti vychovávané volnou výchovou jsou ve škole často tvořivé, schopné neobvykle přistupovat k řešení problémů, mají vlastní úsudek. Pro dítě, ale také pro rodiče, je mnohem vhodnější, pokud rodič přihlásí své dítě spíše do alternativní školy. V běžné škole by mohlo mít dítě potíže s dodržováním a respektováním školních pravidel. Také by mu pravděpodobně nevyhovovaly zvolené formy a metody práce. Dítě by nebylo spokojené, tím pádem ani rodiče a pravděpodobně by vznikaly zbytečně konflikty.⁴⁹

Výchova demokratická, směřující k sebevýchově

Tento typ výchovy se dnes často nazývá jako výchova respektující. Výchova je založena především na tom, že rodiče jsou dítěti vzorem. Osobnost dítěte je maximálně respektována. Rodič k dítěti přistupuje jako k sobě rovnému. Rodiče se ke svému dítěti chovají tak, jak chtějí, aby se v budoucnu chovalo ono samo. Dítě nedrtíme nesmyslnými pravidly a tresty, pokud nejsou pravidla dodržována. Pravidla jsou součástí demokratické výchovy, ale jsou srozumitelná a systém odměn a případných trestů je vyrovnaný. Hlavním výchovným nástrojem je osobní příklad, dále pak vysvětlování a podpora dítěte. Rodiče jsou empatictí a vazba mezi nimi a jejich dítětem je pevná. Dítě se cítí v bezpečí a má pocit jistoty. Rodiče vedou děti k respektování druhých tím, že respektují své dítě a jeho potřeby. Postupně pak dochází u dítěte k sebevýchově. O sebevýchově mluvíme „*v okamžiku, kdy dítě vnitřní požadavky dospělých a dodržuje je, i když je mimo dohled*“ (Jedlička, Kořa, Slavík, 2018, s. 342). Dítě je ukázněné z důvodu, že má radost samo ze sebe, protože se chová stejně, jako jeho maminka nebo tatínek,

⁴⁹ JEDLIČKA, Richard, Jaroslav KOŘA a Jan SLAVÍK. *Pedagogická psychologie pro učitele: psychologie ve výchově a vzdělávání*. Praha: Grada, 2018. Psyché (Grada). ISBN 978-80-271-0586-1, str. 338 - 341

kteří jsou mu vzorem. Samozřejmě z toho tedy vyplývá, že je důležité, aby rodiče byli svému dítěti dobrým vzorem.⁵⁰

4.6.2 Výchova rodičů a vyučovací styl učitele

Zde se nám může stát, že narazíme na komplikace, ať už z pohledu učitele nebo rodiče. Protože pokud se setká například učitel, pro kterého je charakteristický zejména manažerský styl učitele, tedy přísný a vyžadující dodržování pravidel, s žákem a jeho rodiči, kteří ho vychovávají volným stylem výchovy, bude to pro všechny strany velmi náročná a dlouhá cesta. Cesta, která může skončit i tak, že rodiče najdou pro své dítě vhodnější školu.

S těmito případy se setkáváme v pedagogické praxi velmi často. Učitel si možná o žákovi řekne, že je nevychovaný, že ho rodiče nevychovávají správně. Stejně tak si však rodiče mohou říci, že učitel dělá svou práci špatně, že není dobrý učitel. Ovšem stejně jako učitel nemá právo nařknout rodiče, že ve výchově selhali, tak rodiče nemají právo nařknout učitele, že selhal ve své práci. V tomto případě je velmi důležitá pravidelná komunikace mezi učitelem, rodiči a samotným žákem. Musí si společně sdělit, na jakých principech je založená výchova rodičů a na jakých principech je založen vyučovací styl učitele. Poté všichni společně hledají nějaký kompromis. Je pravděpodobné, že budou muset všechny strany ustoupit z některých návyků a snažit se přizpůsobit a navzájem si vyjít vstříc. Učitel ani rodiče však nesmí zapomínat, že nejdůležitější je žák/dítě, takže ho v žádném případě z komunikace nevylučujeme a dáváme mu prostor se vyjádřit. Toto celé je samozřejmě proces, který nějakou dobu trvá, ale určitě se vyplatí. Přeci jen se učitel s rodiči dětí jako třídní i netřídní učitel setkává minimálně 3 roky, ale mnohdy i déle. A o každodenní spory nebo jakkoliv napjaté vztahy nestojí ani rodič, ani učitelé, a rozhodně o ně nestojí samotní žáci.

⁵⁰ JEDLIČKA, Richard, Jaroslav KOŤA a Jan SLAVÍK. *Pedagogická psychologie pro učitele: psychologie ve výchově a vzdělávání*. Praha: Grada, 2018. Psyché (Grada). ISBN 978-80-271-0586-1, str. 341 - 342

5 Komunikace a spolupráce školy s rodinou

5.1 Proč spolupracovat

Spolupráce školy a rodiny je v českém školství celkem zanedbávané téma, přitom ke správnému fungování školy je dobrá komunikace a spolupráce s rodiči klíčová.

„Škola by měla jednat s rodičem jako s partnerem ve vzdělávání žáka, aniž by zapomínala, že je jejím klientem, kterému odvádí službu.“ (Čapek, 2013, s. 15) Z této věty jasně vyplývá, že iniciativa ke spolupráci by měla vždy vést ze strany školy či samotného učitele. Pracovní náplní učitele není pouze vychovávat a vzdělávat žáky a řešit administrativní věci, ale také komunikovat a spolupracovat s rodiči žáků. Komunikací a spoluprací se nemyslí pouze sdělování prospěchu žáka dvakrát nebo třikrát do roka na třídních schůzkách. Je tím myšlena daleko pestřejší spolupráce. Forem spolupráce s rodiči je v dnešní době spousta, například dobře vedené třídní schůzky, pravidelné konzultační schůzky za přítomnosti žáků, dny otevřených dveří, adventní/velikonoční odpoledne, společné čtení, výstavy, přednášky pro rodiče, exkurze, výlety, kterých se mohou účastnit také rodiče dětí, aj. Škola pochopitelně nemusí praktikovat vše, ale měla by si vybrat několik forem, podle svých možností, a ty se snažit dovést k dokonalosti. Spolupracovat musí být ochotni také všichni ostatní pracovníci školy.

Dítě je primárně vychováváno rodinou. Učitel má za úkol vytvářet vhodné podmínky pro to, aby partnerský vztah s rodiči našich žáků fungoval. Navozujeme a především pravidelně udržujeme s rodiči kontakt různými formami spolupráce.⁵¹

Je rozdíl mezi tím, zda se rodiče na spolupráci se školou přímo podílejí, nebo se pořádaných schůzek a akcí pouze účastní. Existují dva typy spoluprací školy s rodiči. Parental engagement je spolupráce mezi rodiči a učiteli na profesionální úrovni. Učitelé se snaží vést rodiče k tomu, aby se do chodu školy zapojovali i samostatně, mimo plánované schůzky/akce. Vítané jsou jakékoliv nápady ze strany rodičů. Tento typ spolupráce je dlouhodobě dobře udržitelný. Druhým typem spolupráce je parental involvement. U tohoto typu spolupráce vychází angažovanost pouze ze strany školy a učitelů. Rodiče se účastní akcí a schůzek, které pro ně škola pořádá, ale sami s žádnými návrhy další spolupráce nepřicházejí.⁵² Z výzkumu Kristýny

⁵¹ ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1, str. 20

⁵² MORGAN, Nicola S. *Engaging Families in Schools: Practical strategies to improve parental involvement*. New York: Routledge, Taylor & Francis Group, 2017. ISBN 978-1-138-64624-7, str. 2

Pulišové vyplývá, že dobré vztahy nemají učitelé buď s rodiči, kteří jsou pasivní a o spolupráci nejeví zájem. Nebo naopak s rodiči příliš aktivními, kteří mají k chodu školy neustálé připomínky a jejich chování často překračuje únosné hranice. Za „dobré“ rodiče učitelé považují ty rodiče, kteří svým dětem pomáhají s přípravou do školy, se školou komunikují a spolupracují. Ale nejsou přehnaně angažovaní a dodržují pravidla, na kterých se společně s učitelem hned zpočátku spolupráce domluvili.⁵³

Důležité je také zmínit, že určité změny ve spolupráci a komunikaci škol s rodiči nastaly s příchodem inkluzivního vzdělávání. Rodiče jsou ti, kteří znají své dítě nejlépe, proto je nezbytné, aby školy nebránily zapojení rodičů do vzdělávacího procesu. To je v inkluzivním vzdělávání velmi důležité.⁵⁴ „*Podíl rodičů na vzdělávání jejich dětí zkvalitňuje celý proces inkluzivního vzdělávání. Při souladu učebních procesů odehrávajících se doma a ve škole dochází k zvýšení efektivity inkluzivního vzdělávání.*“ (Lenkvíková (Seltenhoferová), 2020, s.29)

5.2 Formy komunikace a spolupráce s rodiči

Jak jsem již psala výše, forem spolupráce je velké množství. Záleží jen na dané škole, jaké formy si zvolí a hlavně jak je bude realizovat. Mezi základní formy komunikace a spolupráce s rodiči však patří třídní schůzky a konzultační schůzky. S třídními schůzkami se setkáme na každé základní škole. Jedná se o primární formu komunikace mezi školou a rodinou. Bohužel na některých školách je to také jediná forma komunikace. K tomu navíc často velmi špatně realizovaná. Konzultační schůzka by také měla být součástí všech základních škol. Mnohdy se setkáme, že v ŠVP dané školy se s ní počítá. Ovšem k rodičům už se informace o možnosti domluvit si konzultační schůzku nedostane, tudíž ji nevyužívají.

5.2.1 Třídní schůzka

Třídní schůzka je „*nejdůležitější interakcí mezi školou a rodinou*“. (Čapek, 2013, s. 88) Třídní schůzka nám dodává jedinečnou možnost jak rodičům ukázat kvalitu práce učitele a školní a třídní prostředí, které denně navštěvují jejich děti. Dobrou vizitkou pro učitele a školu

⁵³ PULIŠOVÁ, Kristýna. Neklape nám to: Učitelé a rodiče žáků prvního stupně základní školy a jejich problémové vztahy. *Studia Pedagogica* [online]. 2016, 21(3), 167-182 [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: doi:10.5817/SP2016-3-9, str. 169

⁵⁴ LENKVÍKOVÁ (SELTENHOFEROVÁ), Klára. Rodiče jako spoluaktéři inkluzivního vzdělávání. *E-Pedagogium* [online]. 2020, 20(1), 27-44 [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: doi:10.5507/epd.2020.005, str.29

je samozřejmě čistota a pořádek. Rodiče by neměli na třídní schůzky chodit s nechutí a již předem otráveni. Je v rukou učitele připravit třídní schůzku tak, aby z ní těžily všechny strany, aby byli všichni spokojeni a těšili se na další spolupráci.

Bohužel je v našem školním systému informovanost o správném vedení třídních schůzek velmi nízká. Velká část učitelů v tomto případě neprahne po změně, nebo ani netuší, že dělají něco špatně. Nevědí, že existují i jiné možnosti, které jsou mnohem přínosnější. Je nutné si říci, že za třídními schůzkami stojí učitelé. Iniciativa vždy musí vycházet od nich. Tedy učitel sám musí změnit pohled na tuto problematiku a chtít se zlepšit, zdokonalit a podporovat školní společenství, které je pro všechny strany tolik důležité.⁵⁵

Učitel však není samostatná jednotka, je součástí celého pedagogického sboru, a proto je nutné, aby se přístup k třídním schůzkám změnil vždy na celé škole. K novému přístupu k třídní schůzce má být otevřeno vedení školy i pedagogický sbor. Do začátků je podle mě skvělá volba kniha „Učitel a rodič“ od Roberta Čapka, ze které čerpám i při psaní této diplomové práce. Autor v knize velmi podrobně popisuje, jak by taková nová třídní schůzka měla vypadat. Má zcela jiný pohled na komunikaci a spolupráci s rodiči, než na jaký je většina učitelů zvyklá. Celou knihu prokládá příběhy z praxe, příběhy pozitivní, ale také negativní. Příběhy, které během svého působení na základních školách buď sám zažil, nebo je má zprostředkované třetí osobou. Také se mi moc líbí, že pořádá semináře pro sborovny základních škol a jedním z témat seminářů je právě „Vedení třídní schůzky a rozhovor s rodičem“. Robert Čapek ve své knize zmiňuje nedostatečnou informovanost o této problematice.

Musíme si uvědomit, že učitel je reprezentantem školy před rodiči, je organizátorem a koordinátorem, který řídí všechna setkání s rodiči. Pokud učitelé na škole, kde učí, mají nízkou návštěvnost třídních schůzek, je velká chyba říci, že rodiče nemají zájem komunikovat a spolupracovat se školou. Je povinností učitele tento zájem v rodičích vzbudit a následně ho budovat a prohlubovat. Toho docílíme právě již zmíněným inovativním přístupem ke spolupráci s rodiči. Je to velmi důležité z těchto několika důvodů:⁵⁶

- a) *„Třídní schůzka je považována za nejvýznamnější (pro některé rodiče i výhradní) kanál komunikace se školou.*

⁵⁵ ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1, str. 89 - 90

⁵⁶ ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1, str. 90

- b) *Třídní schůzka by měla vést rodiče k pocitu sounáležitosti se školou, výrazně přispívat k vytváření školního společenství a posilováním spolupráce rodičů a učitelů zlepšovat klima školy i třídy.*
- c) *Na třídních schůzkách se potkávají rodiče s dalšími rodiči dětí stejného věku, tedy s rodiči spolužáků svého dítěte.*
- d) *Třídní schůzka může být využita jako důležitá součást sebe prezentace (a tedy i propagace) školy.*
- e) *Dalším důvodem je fakt, že učitelé je vedení třídní schůzky často označováno za ten nejobtížnější úkol, který jeho profesí přináší. O důvod víc, aby se učitel zamýšlel a zajímal.*
- f) *Učitelé nejsou na vedení třídní schůzky (až na vzácné výjimky) nijak připravováni a tato součást jejich práce není obecně prováděna kvalitně. „ (Čapek, 2013, s. 93 a 94)*

5.2.2 Základní pravidla pro úspěšnou třídní schůzku

Třídní schůzku připravuje učitel s dostatečným předstihem (ideálně i několik týdnů dopředu). Dobře si promyslí, jaká témata chce na schůzce probírat a zda se jí budou účastnit také děti. Zapojí žáky do pomoci s přípravami např. v rámci předmětu výtvarná výchova nebo pracovní činnosti (učitel může tedy požádat o pomoc jednoho z kolegů, pokud ve své třídě tyto předměty neučí). Žáci mohou vytvářet různé plakáty, dárky pro rodiče, mohou se také podílet na vytváření pozvánky na třídní schůzku. Součástí pozvánek by mělo být datum, čas a místo konání třídní schůzky. Pozvánka by také měla obsahovat časový harmonogram, aby rodiče věděli, co je čeká, co se bude probírat, případně si mohli dopředu sepsat poznámky a případné dotazy, kteří budou chtít během třídních schůzek prezentovat. Díky předem zaslánému harmonogramu si také rodiče vyhradí na schůzku dostatek času a nebudou netrpělivě vyhlížet její konec.

Dále je vhodné věnovat se dostatečně přípravě třídy, jelikož pravděpodobně tam se bude schůzka konat a její vzhled bude učitele reprezentovat hned na první pohled. Ve třídě může být:

- plakát s již zvládnutým učivem
- plakát s učivem, které bude následovat
- fotografie z výletů, různých akcí školy, ale také z běžného dne ve škole
- žákovo portfolio nebo jeho práce, výkresy, výrobky, které ve škole vytvořil – pouze ty vydařené a kladně hodnocené
- třída by měla být vyzdobena pracemi žáků

- malý dárek pro rodiče vytvořený dětmi

Se všemi těmito body pomáhají žáci. Do jaké míry, to záleží na jejich věku. Učitel se je však snaží zapojovat již od 1. třídy.⁵⁷

V den schůzky dbá učitel především na to, aby třída byla uklizená a čistá. Všechny pomůcky, které s žáky připravil, jsou vhodně rozmístěny po třídě. Pro příjemnější navození atmosféry a následnou kvalitnější komunikaci volí učitel sezení do U nebo do kruhu, aby si všichni přítomní viděli do očí. Vhodné je připravit dostatek tekutin – voda, čaj, káva. Případně může učitel nachystat menší občerstvení, opět klidně za pomoci dětí. Na lavicích budou umístěny kartičky se jmenovkami (buď žáků, nebo rodičů), portfolio žáků, harmonogram schůzky a dárek pro rodiče. Pokud je ve třídě interaktivní tabule, určitě je dobré ji využít, např. k prezentování harmonogramu schůzky s rozpracovanými jednotlivými body. Takto připravená prezentace bude sloužit učiteli jako opora, aby se nenechal příliš strhnout diskuzí a držel se stanoveného plánu. A v neposlední řadě je důležitý i vzhled samotného učitele. Učitel by měl být upraven a vhodně a čistě oblečen.⁵⁸

Na rodiče (případně i děti) čeká učitel s dostatečným předstihem před třídou, se všemi se osobně přivítá a pozve je do třídy. Než se všichni shromáždí, mohou si ostatní rodiče mezitím prohlížet třídu, dárečky od svých dětí, práce svých dětí, komunikovat s ostatními rodiči. Pokud se schůzky účastní i žáci, pak jim oni samotní tvoří jakéhosi průvodce jejich školním světem, kterého jsou denně součástí. Učitel by měl působit sebevědomě, usmívat se, být dobře naladěný.

Po shromáždění všech pozvaných může učitel nechat ještě chvíli prostoru pro spontánní komunikaci. Po několika minutách si vezme učitel slovo a zahájí schůzku, poprosí rodiče a děti, aby se posadili a vypnuli/ztišili své mobilní telefony. Znovu je všechny přivítá a poděkuje za přijetí pozvání. Dále stručně sdělí, co rodiče na schůzce čeká. Je vhodné střídat aktivity, jedna aktivita by měla trvat okolo 15 minut, aby všichni přítomní byli schopni efektivně vnímat, co jim učitel sděluje, o čem spolu komunikují. Schůzka by měla trvat maximálně 2 hodiny. Třídní

⁵⁷ ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1, str. 122

⁵⁸ ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1, str. 124

schůzku je vždy potřeba nějak vhodně zakončit, uzavřít. Nejlépe nějakou zpětnou vazbou od rodičů a dětí. Zpětná vazba může být ústně, nebo písemně formou nějakého dotazníku.⁵⁹

Po třídní schůzce by si učitel měl udělat sebereflexi, zapsat si poznámky, které ví, že se mu budou při tvoření další schůzky hodit. Případně si zapíše body, které se zcela nedořešily a budou potřeba ještě prodiskutovat.

Pozor si musíme dát na to, že na některých školách se konají třídní schůzky na celé škole v jeden den, ve stejný čas. Což je pro rodiče, kteří mají na škole vícero dětí, zcela nereálné skloubit. Proto jen nutné, aby se schůzky nového typu konaly v různé dny. Na harmonogramu se musí učitel domluvit se svými kolegy a samozřejmě s vedením školy.

Velmi důležitou věcí při těchto společných schůzkách je chválit. Učitel by měl především chválit třídu jako celek, ale může pochválit i jednotlivce. Nebojí se pochválit i rodiče. Cílem těchto společných schůzek není řešit individuální problémy žáků a jejich prospěch, od toho máme schůzky konzultační. Cílem těchto schůzek je navazovat vztahy mezi učitelem a rodiči, mezi rodiči navzájem. Utvářet školní společenství, díky kterému se učitelům bude lépe pracovat, rodičům se bude lépe vychovávat a budou lépe připraveni pomoci svým dětem s učivem a dítě se bude dobře vyvíjet a vzdělávat ve školním i domácím prostředí.⁶⁰

Pokud jsou všichni přítomní zvyklí na tento typ schůzek, nebála bych se zařadit i nějakou hravou aktivitu. Jako příklad uvedu aktivitu, kterou najdeme v knize „Krok za krokem 1. třídou“ od Zdenky Kreislové, a která se mi moc líbila. Je to aktivita s fotografiemi dětí, které rodiče buď donesou na třídní schůzku, ale osobně bych spíše poprosila o nošení fotografií průběžně zhruba měsíc před termínem schůzek, fotografii mohou rodiče poslat po žákovi. Tato aktivita je tedy vhodnější pro třídní schůzku bez přítomnosti dětí. Fotografie tedy umístíme do středu, aby na ně všichni viděli. Nejprve všichni hádají na základě vnější podobnosti, ke kterým rodičům dítě z fotografie patří. Pokud se rodiče znají z jiných akcí školy a jiných schůzek, pak by aktivita neměla trvat příliš dlouho. Fotky správně rozdáme rodičům. Další částí této aktivity je, že rodiče doplní větu: „Na své dítě jsem pyšná/ý, protože ...“. Pokud jsou přítomni oba rodiče, je dobré, aby řekl větu každý sám za sebe. V přítomnosti dětí říkají rodiče danou větu

⁵⁹ ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1, str. 125

⁶⁰ ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1, str. 125

přímo jim. Tuto aktivitu nemusí učitel zařadit celou v kuse, ale mezi 1. a 2. částí může klidně vložit nějaké povídání.⁶¹

Pravděpodobně bych nevolila tento typ hravé aktivity v případě, že učitel vede inovativní typ schůzky poprvé. Rodiče by tím mohl zaskočit (některé příjemně, ale některé dost možná nepříjemně), ne každý rád mluví před cizími lidmi. A ano, rodiče se dost často mezi sebou považují za cizí, proto je dobré snažit se to díky novým třídním schůzkám a jinými společnými akcemi změnit. Rodiče musí učitel nejprve poznat, k tomu právě pomohou tyto otevřené schůzky. Až za nějaký čas si učitel může dovolit zapojovat rodiče do hravějších aktivit. Samozřejmě se může stát, že bude mít třídu, ve které ví, že ani po pěti letech společného setkávání by s výše popsanou aktivitou pravděpodobně neuspěl. Důležité je tento fakt respektovat a hledat jiné možnosti.

Pokud je ze strany učitele nebo ze strany rodiče či dítěte potřeba řešit něco individuálně, domluví se konzultační schůzka, která probíhá pouze za přítomnosti učitele, žáka a rodiče.

5.2.3 Konzultační schůzka

Konzultační schůzky jsou velmi důležité, ale nenahrazují kvalitně vedenou třídní schůzku. Na těchto schůzkách se probírají individuální potřeby žáka jako je jeho prospěch, začlenění do kolektivu, domácí příprava a jiné. Samozřejmě i na tento typ schůzek se musí učitel kvalitně připravit. Datum a čas schůzky je domluven dopředu a měl by být závazný. Pokud se z nějakého důvodu nemůže jedna strana zúčastnit, řádně se omluví.

Rodiče po příchodu do školy nemusí na učitele čekat, protože s ním učitel počítá. Konzultační schůzky učitel nikdy neplánuje po třídních schůzkách. Vyvaruje se tak tomu, že rodiče čekají dlouhé fronty před jeho kabinetem a dovnitř pak jdou naštvaní a rozladění.⁶²

Také konzultační schůzky mají svůj harmonogram a řád. Učitel by si měl na každého rodiče a žáka vyhradit zhruba 20 minut. Pokud je naplánováno několik schůzek za sebou je dvojnásobně nutné harmonogram dodržet. Během konzultačních schůzek se učitel drží

⁶¹ KREISLOVÁ, Zdenka. *Krok za krokem 1. třídou: školní zralost, spolupráce s rodiči, učíme se číst a psát, nápady pro celý rok*. Praha: Grada, 2008. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2038-8.

⁶² ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1, str. 110 - 111

jednoduchého pravidla, vždy nejdříve chválí a dává prostor žákovi, až poté dostává prostor rodič a případně se přistupuje k řešení nějakého problému.

Průběh konzultační schůzky v bodech:

- *„přivítání, navození klidné atmosféry*
- *čas na popovídání, co je v rodině nového*
- *žák hovoří o tom, co se povedlo, co se mu daří*
- *dále žák hledá, v čem potřebuje zlepšit a co pro to může udělat*
- *rodič doplní informaci, popíše domácí přípravu do školy (je vhodné zjistit, kolik zabere času, zda není dítě přetěžováno)*
- *učitel ukazuje možnosti a cesty ke zlepšení*
- *společná dohoda, případně individuální plán“ (Kreisllová, 2008, s. 49)*

Štech ve své knize popisuje pravidla, kterými by se učitel měl řídit, pokud je nucen při setkání s rodiči probrat nějakou nepříjemnou věc, např. zhoršení prospěchu žáka, či nějaké neadekvátní chování. Spíše než aby učitel žáka hodnotil, se snaží objektivně popsat problém, situaci. Společně s rodiči a žákem pak dospějeme k hodnocení a tedy i závěrečnému soudu, co je za problém a jak s ním pracovat.

O problémech žáka učitel mluví tak, že popisuje projevy, co dělá, jak postupuje a co by se měl pokusit změnit. Žák se k tomu může samozřejmě také vyjádřit a popsat problém ze svého úhlu pohledu. Učitel by měl mít všechna svá tvrzení podložena a měl by mít připravené vhodné argumenty, pomocí kterých osvětluje rodičům i žákovi daný problém, situaci. Důležité je také zveřejňovat veškerá fakta, která s problémem souvisí.

5.2.4 Místo a prostředí setkávání učitele, rodiče a žáka

Je velmi důležité, kde se s rodiči a žáky učitel setkává. Třídní schůzka se většinou odehrává v kmenové třídě dané třídy, jelikož se jí účastní více lidí. Konzultační schůzka je však soukromější a mnohdy se při ní probírají citlivé a soukromé věci, proto je velmi důležité vybrat vhodné místo jejího konání. Na některých školách najdeme místnosti, které jsou přesně určeny k účelu setkávání se s rodiči. Jsou vybaveny pohodlnými sedačkami, umožňují soukromí a neutrální prostředí.

Pokud však takovou místností naše škola nedisponuje, pak volíme pro schůzku jiné vhodné místo. I konzultační schůzka se může konat v kmenové třídě, jen je potřeba dbát na soukromí.

Tedy učitel zavře dveře a dopředu upozorní, že má schůzku s rodiči a žákem a prosí tedy o nevyrušování a klid.

Další možností, ale ne zcela ideální, je konání konzultační schůzky v kabinetu učitele. Bohužel kabinet je opravdu poslední možné řešení a spíše bych vždy hledala nějaké vhodnější místo. Velmi pravděpodobně totiž kabinet učitel sdílí s několika dalšími kolegy, tudíž neposkytne dostatek soukromí. Navíc se rodiče mohou cítit nepříjemně. Pokud se však jinde schůzka odehrávat nemůže, měl by učitel s konáním schůzky seznámit své kolegy a požádat je o poskytnutí soukromí. Dále pak zajistit pořádek v kabinetu. Tedy aby se rodiči nenaskytl pohled na stůl plný nepořádku, chaosu, nedopité kávy a nedojedené svačiny.

5.3 Začít spolu

Vzdělávací program Začít spolu, neboli Step by step. *„Začít spolu je metodickým modelem pro předškolní a primární vzdělávání, který zdůrazňuje individuální přístup k dítěti, partnerství školy, rodiny i širší společnosti v oblasti výchovy a vzdělávání.“* (Čapek, 2013, s. 164)

V mezinárodním profesním rámci kvality ISSA, dokumentu „Kompetentní učitel 21. století“ se v 2. oblasti „Rodina a komunita“ dozvíme více o spolupráci s rodinou v programu Začít spolu. *„Spolupráce mezi školou, rodinou a komunitou je velice významný faktor podporující efektivitu vzdělávání dětí.“* (Kompetentní učitel 21. století, 2016, s. 12)

V dokumentu „Kompetentní učitel 21. století“ najdeme 3 kritéria pro spolupráci školy a rodiny. Každé kritérium je pak konkretizováno několika ukazateli, jejichž obsahová náplň je také podrobně rozepsaná. Je to tedy návod pro školy, které jsou do programu Začít spolu zapojené, jak správně a efektivně vést spolupráci s rodiči. Jednotlivá kritéria znějí:

- 1) *„Učitel utváří partnerský vztah s rodinami dětí, nabízí rodinám i dalším členům komunity možnost zapojit se do výchovy a vzdělávání dětí, zapojit se do života učící se společnosti.“* (Kompetentní učitel 21. století, 2016, s. 13)
- 2) *„Učitel užívá formálních i neformálních komunikačních strategií ke sdělení informací o pokrocích v učení dítěte a dalších informací.“* (Kompetentní učitel 21. století, 2016, s. 15)
- 3) *„Učitel využívá k obohacení vzdělávání nabídky zdrojů, které mu poskytují rodiny dětí i širší komunita.“* (Kompetentní učitel 21. století, 2016, s. 17)

5.4 Projekty podporující komunikaci a spolupráci rodiny a školy v ČR

Rodiče vítáni

Jedná se o certifikaci pro školy, které si zakládají na kvalitní komunikaci a spolupráci s rodiči. Školy, jejichž pedagogický sbor si je vědom, že dobré vztahy mezi rodinou a školou vedou ke spokojenému žákovi, což se pozitivně odráží také na jeho studijních výsledcích.⁶³

Aby škola získala certifikaci Rodiče vítáni, musí splňovat určitá kritéria. V první řadě musí splňovat kritéria povinná, kterých je sedm. V druhé řadě pak musí splňovat minimálně dvě kritéria volitelná. Všechna kritéria jsou volně dostupná na webových stránkách www.rodicevitani.cz. Přímou na webových stránkách pak kladou důraz na to, aby školy dbaly především na kvalitu plnění kritérií než kvantitu.⁶⁴

Seznam kritérií povinných:

1. *Rodiče se dostanou bez problémů do školy, včetně odpoledních hodin.*
2. *Rodičům jsou dostupné kontakty na všechny učitele a vedení školy.*
3. *Rodiče mají k dispozici informace o tom, co a kdy se ve škole děje.*
4. *Komunikace mezi školou (učitelem) a rodiči*
5. *Se záměrem přihlásit se ke značce Rodiče vítáni jsme seznámili rodiče dětí, které využívají služeb naší školy.*
6. *Pořádáme školní akce pro rodiče v termínech a hodinách, které jim umožní se jich opravdu zúčastnit.*
7. *Informační tabule o značce Rodiče vítáni je viditelně umístěna u vstupu do školy.*
(www.rodicevitani.cz)

Seznam kritérií nepovinných:

1. *Dbáme na to, aby zápis do školy byl společenskou událostí příjemnou pro rodiče i děti. Myslíme přitom na potřeby dětí i rodičů.*
2. *Naši pedagogové nabízejí konzultační hodiny pro žáky i rodiče.*

⁶³ Rodiče vítáni. *Rodiče vítáni* [online]. Česká republika: Wolters Kluwer ČR [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: <https://www.rodicevitani.cz/>

⁶⁴ Rodiče vítáni. *Rodiče vítáni* [online]. Česká republika: Wolters Kluwer ČR [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: <https://www.rodicevitani.cz/>

3. Nabízíme rodičům kromě žákovské knížky a třídních schůzek i další způsob, jak je pravidelně informovat o prospěchu dítěte.
4. Kromě společných třídních schůzek organizujeme i konzultace ve trojici učitel – dítě - rodič.
5. Konfliktní situace ve škole řešíme tak, aby se jich mohli zúčastnit všichni, jichž se záležitost týká, včetně rodičů a dítěte/děti.
6. ŠVP a další školní dokumenty zpřístupňujeme na webu školy.
7. Nabízíme rodičům konzultace našeho školního psychologa / výchovného poradce.
8. Rodiče mají možnost ovlivňovat způsob stravování svých dětí ve škole.
9. Rodiče našich žáků i zájemci o naši školu mají možnost po domluvě navštívit vyučování.
10. Zveme rodiče do vyučování, aby se zúčastnili společné práce se svým dítětem.
11. Organizujeme školní akce, na kterých mohou rodiče a další rodinní příslušníci spolupracovat s dětmi a potkávat se s učiteli.
12. Umíme rodičům doporučit službu externího odborníka – dětského psychologa, logopeda, mediátora apod.
13. Poskytujeme rodičům na webových stránkách prostor pro otevřenou diskusi o škole. (Např. diskuzní fórum, moderovaná kniha návštěv. Nejedná se o jednosměrnou komunikaci pomocí formuláře na vzkazy škole.)
14. Na naší škole funguje nezávislá rodičovská organizace s vlastní právní subjektivitou (podle nového občanského zákoníku obvykle zapsaný spolek).
15. Rodiče mají možnost po domluvě využívat prostory školy k vlastním akcím.
16. Pořádáme vzdělávací semináře pro rodiče na téma výchovy a vzdělávání.
17. Pořádáme „kurikulární odpoledne“, v nichž rodičům vysvětlujeme, co, jak a proč ve škole učíme. (www.rodicevitani.cz)

Zapojme všechny

Národní pedagogický institut České republiky spravuje interaktivní webovou stránku Zapojme všechny. „Web vznikl s ambicí stát se praktickým průvodcem společným vzděláváním (inkluzí) a vlastně kvalitním a moderním vzděláváním vůbec.“ (www.zapojmevsechny.cz)

Web je rozdělen do tří skupin: pedagog, rodič a zřizovatel školy. Podle toho se pak třídí obsah webu. Na webu najdeme například poradenské služby, vzorové dokumenty, praktické příklady, metody a aktivity nebo domácí a zahraniční inspiraci.⁶⁵

Na webu vychází neustále nové články, které řeší aktuální témata. Součástí je také rozsáhle zpracované téma Spolupráce rodičů a školy.

Spolupráce s rodiči

Jedná se o seminář, který se zaměřuje na spolupráci rodiny a školy. Cílem semináře je rozvíjet pedagogické kompetence učitelů, a to právě v oblasti spolupráce s rodiči. Seminář je součástí programu Výchovný styl učitele.⁶⁶ Jedná se o 4. modul tohoto programu. Účastníci semináře se seznámí s teorií dané problematiky. Získají praktické tipy, jak spolupráci s rodiči rozvíjet a jak vytvářet bezpečné prostředí. Učitelé si na semináři naplánují inovace své práce, které povedou ke zlepšení spolupráce a komunikace s rodiči.⁶⁷

5.5 Komunikace s rodiči jako příčina učitelského stresu

Mezi zdroje učitelského stresu a zátěže patří také kontakt s rodiči, který je v učitelské profesi nevyhnutelný. Nahromaděný stres pak samozřejmě ovlivňuje celou učitelovu práci, z běžných problémů se stávají problémy obtížně řešitelné a vše může zajít tak daleko, že dojde k učitelskému vyhoření. Učitel je unavený a nechce s rodiči dále nic řešit. Problémy se tedy prohlubují a komunikace mezi učitelem a rodičem nikam nevede, spíše situaci zhoršuje.⁶⁸

Vyhořelí učitelé v komunikaci s rodiči používají méně vhodné komunikační postupy, které nejsou dostatečně efektivní a nevedou k řešení problému. Konflikt s rodiči také mnohem více emočně prožívají. Jedná se tedy spíše o negativní emoce, pocity vlastního selhání a nespokojenosti, strach, únava. Často se u vyhořelých učitelů, nebo příliš hodných učitelů,

⁶⁵ Zapojme všechny. *Zapojme všechny* [online]. Česká republika: Národní pedagogický institut České republiky, c2023 [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: <https://zapojmevsechny.cz/>

⁶⁶ LENKVIKOVÁ (SELTENHOFEROVÁ), Klára. Rodiče jako spoluaktéři inkluzivního vzdělávání. *E-Pedagogium* [online]. 2020, **20**(1), 27-44 [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: doi:10.5507/epd.2020.005, str. 28

⁶⁷ Výchovný styl v práci učitele. *Kvalita školy: Společnost pro kvalitu školy* [online]. Ostrava: Společnost pro kvalitu školy, 2023 [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <http://www.kvalitaskoly.cz/?q=node/591>

⁶⁸ VIKTOROVÁ, Ida. Komunikace s rodiči u vyhořelých a spokojených učitelů. *Komenský* [online]. 2019, 09/2019, **144**(01), 16-19 [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: https://www.ped.muni.cz/media/3210480/komensky_144_01_final.pdf, str. 16 a 17

stává, že nejsou schopni nastavit si pro komunikaci s rodiči jasná pravidla a hranice. Spoléhají na to, že rodiče jsou čestní a budou dodržovat pravidla slušného chování. Na to však učitelé nakonec doplácují, protože někteří rodiče nemají žádné zábrany a často překračují únosné hranice. Telefonují kdykoliv chtějí, nerespektují učitelův soukromý život, tlačí na učitele a domáhají se urychlených řešení.⁶⁹

Naopak učitelé, kteří jsou spokojení a nevykazují žádné známky učitelského vyhoření, jsou v komunikaci s rodiči většinou úspěšní. S rodiči komunikují a spolupracují rádi a konfliktům se snaží předcházet. Pokud však konflikt nastane, neodkládají jeho řešení, ale snaží se ho vecně a reálně vyřešit.⁷⁰

Učitelé vnímají komunikaci a spolupráci s rodiči pozitivně v případě, že rodiče ke spolupráci přistupují zodpovědně, respektují učitelovu odbornost a podporují jeho snahy ve vzdělávání žáků. Jsou také rádi, pokud je rodiče uznávají a jsou jim za jejich práci vděční. Naopak negativně je učiteli vnímána spolupráce s rodiči, kteří nedodržují pravidla a normy dané školy, zpochybňují učitelovu autoritu a chovají se nevhodně.⁷¹

Hranice a pravidla komunikace jsou tedy pro vztahy učitelů a rodičů naprosto stěžejní a měly by být nastaveny na úplném začátku vzájemné spolupráce.

O tom, že komunikace a spolupráce učitele s rodičem je plná úskalí, se v odborné literatuře dočítáme již několik let. Proto je velmi zážející, že učitelé v této oblasti stále nejsou dostatečně připravováni. Budoucí učitelé nestudují, jak vést komunikaci s dospělými, tedy s rodiči svých žáků. Nejsou připravováni na to, jak reagovat na konflikty s rodiči, a jak je efektivně řešit. Učitelé by také měli být schopni udržet si určitý nadhled v případě kritiky.

⁶⁹ VIKTOROVÁ, Ida. Komunikace s rodiči u vyhořelých a spokojených učitelů. *Komenský* [online]. 2019, 09/2019, **144**(01), 16-19 [cit. 2023-04-20]. Dostupné z:

https://www.ped.muni.cz/media/3210480/komensky_144_01_final.pdf, str. 17

⁷⁰ VIKTOROVÁ, Ida. Komunikace s rodiči u vyhořelých a spokojených učitelů. *Komenský* [online]. 2019, 09/2019, **144**(01), 16-19 [cit. 2023-04-20]. Dostupné z:

https://www.ped.muni.cz/media/3210480/komensky_144_01_final.pdf, str. 19

⁷¹ PAVLAS MARTANOVÁ, Veronika a Olga KONŮPKOVÁ. Odlišné světy učitelů a rodičů: interakce s rodiči jako zdroj stresu učitele. *Pedagogická orientace* [online]. 2019, **29**(2), 223-242 [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/pedor/article/view/12379/pdf>, str. 225

Důkladná příprava v této oblasti by jistě přispěla k nižšímu výskytu syndromu vyhoření u učitelů.⁷²

⁷² PAVLAS MARTANOVÁ, Veronika a Olga KONŮPKOVÁ. Odlišné světy učitelů a rodičů: interakce s rodiči jako zdroj stresu učitele. *Pedagogická orientace* [online]. 2019, **29**(2), 223-242 [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/pedor/article/view/12379/pdf>, str. 236 a 237

Praktická část

6 Výzkum

Praktická výzkumná část navazuje na teoretickou část diplomové práce. Opírá se o poznatky získané v průběhu jejího psaní. Výzkumná část představuje výsledky výzkumného šetření, které bylo vedeno formou dotazníkového šetření.

Cílem diplomové práce je prozkoumat různé správné a nesprávné způsoby komunikace mezi školou a rodinou na základních školách.

6.1 Cíl výzkumu, výzkumné otázky a hypotéza

Cíl výzkumu: *„Prozkoumat, jak je vedena komunikace a spolupráce s rodinou na základních školách.“*

Výzkumné otázky:

- Výzkumné otázky pro učitele

VO 1: *„Jaké formy komunikace a spolupráce učitelé využívají?“*

VO 2: *„Jsou učitelé spokojeni s realizací schůzek formou triád?“*

- Výzkumné otázky pro rodiče

VO 3: *„Jsou rodiče spokojeni s formami komunikace a spolupráce, které jim jejich škola nabízí?“*

VO 4: *„Mají rodiče možnost zapojovat se do chodu školy?“*

VO 5: *„Účastní se rodiče schůzek a akcí školy?“*

- Výzkumné otázky pro žáky

VO 6: *„Jsou žáci rádi, když se mohou účastnit schůzek s rodiči?“*

VO 7: *„Účastní se žáci společně s rodiči akcí školy?“*

Hypotéza:

H 1: *„Předpokládám, že učitelé, rodiče a žáci jsou více spokojeni na školách, které se na komunikaci a spolupráci s rodinou zvláště zaměřují.“*

6.2 Metodologie výzkumu

Výzkum v diplomové práci vedu kvantitativně. Jako metodu pro sběr dat jsem zvolila dotazník.

Kvantitativní výzkum pomocí empirických metod zkoumá stanovené hypotézy. Kvantitativní výzkum řeší jeden nebo více problémů, které spolu souvisí. Řešením pak je několik na sebe navazujících kroků a činností. Nejdůležitější v kvantitativním výzkumu je stanovit si problém, správně formulovat hypotézy a ověřit si je, a na závěr vyvodit závěry a vhodně je prezentovat.⁷³

Dotazník je sestaven na základě předem stanovených výzkumných otázek. Dotazníky, které jsou součástí této diplomové práce, obsahují kontaktní položky, tedy položky, které jsou jednoduché a slouží k vytvoření kontaktu mezi respondentem a výzkumníkem. Dále kontrolní položky, kdy výzkumník ověřuje věrohodnost zjišťovaných údajů. A nakonec filtrační položky, které mají za úkol eliminovat respondenty. Otázky v dotaznících jsou převážně strukturované, ale obsahují i několik otevřených otázek.⁷⁴

Dotazníky jsou vytvořené prostřednictvím Formulářů Google. Jsou online a jejich plnění je anonymní.

Vybrala jsem si celkem deset základních škol. Školy běžného typu, dále školy alternativní, školy zapojené do programu Začít spolu a školy s certifikací Rodiče vítání. Pro výběr škol s programem Začít spolu jsem využila jejich webové stránky, kde mají zpracovanou síť škol, které jsou do jejich programu zapojeny. Vybrala jsem si tedy náhodně několik škol. Stejně jsem postupovala i u škol s certifikací Rodiče vítání. Alternativní školy jsem vybrala náhodně z celorepublikové nabídky. Ředitelům a ředitelkám těchto škol jsem zaslala e-mail, ve kterém jsem se představila, stručně popsala téma své diplomové práce a požádala jsem o poskytnutí dotazníků učitelům, rodičům a žákům.

Do výzkumu jsem zapojila také školu, ve které jsem učila před nástupem na mateřskou dovolenou. Ostatní základní školy jsem kontaktovala prostřednictvím kolegyně z vysoké školy, nebo bývalých kolegyně ze zaměstnání.

⁷³ CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3, str. 11

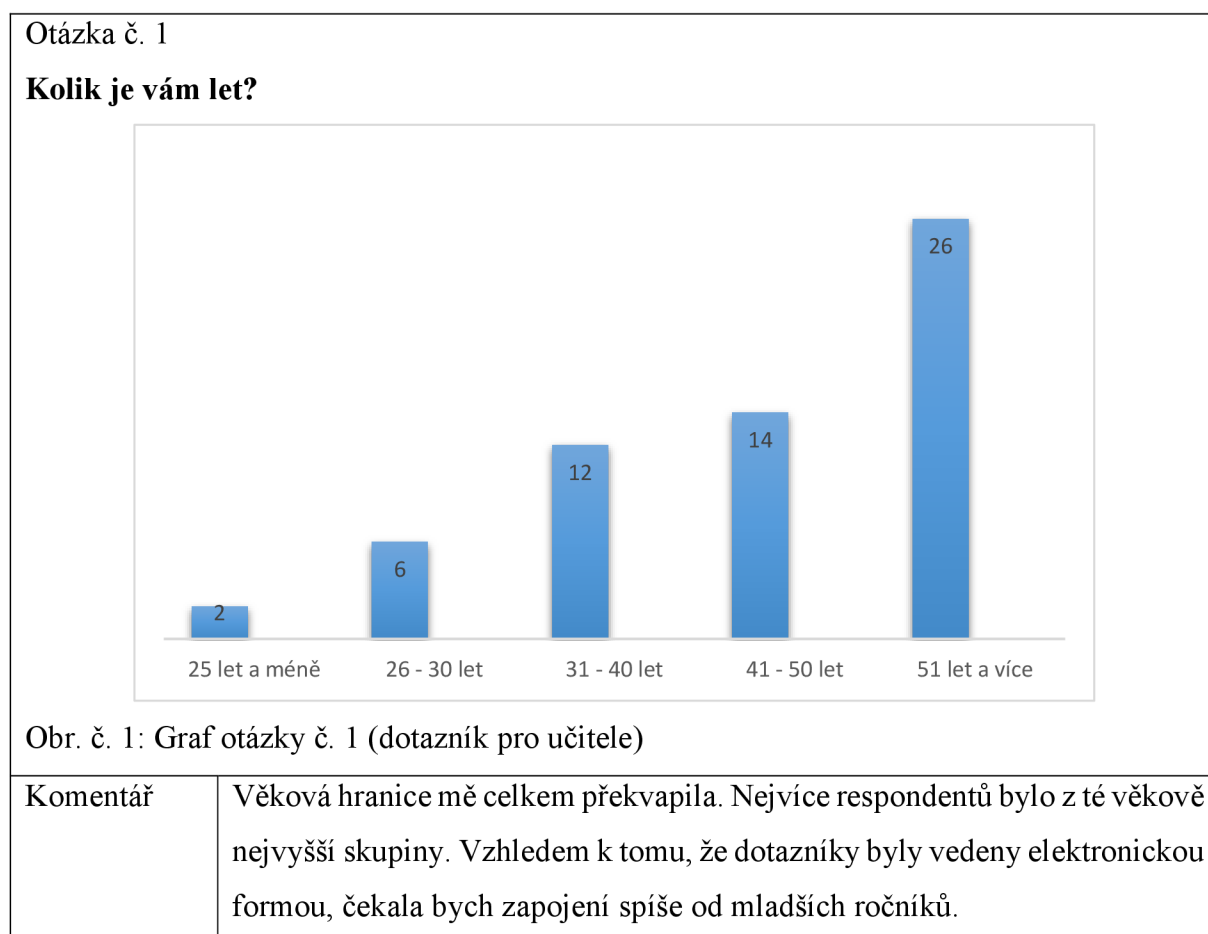
⁷⁴ CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3, str. 158 - 160

6.3 Analýza dat

Tabulka č. 1: Počet respondentů

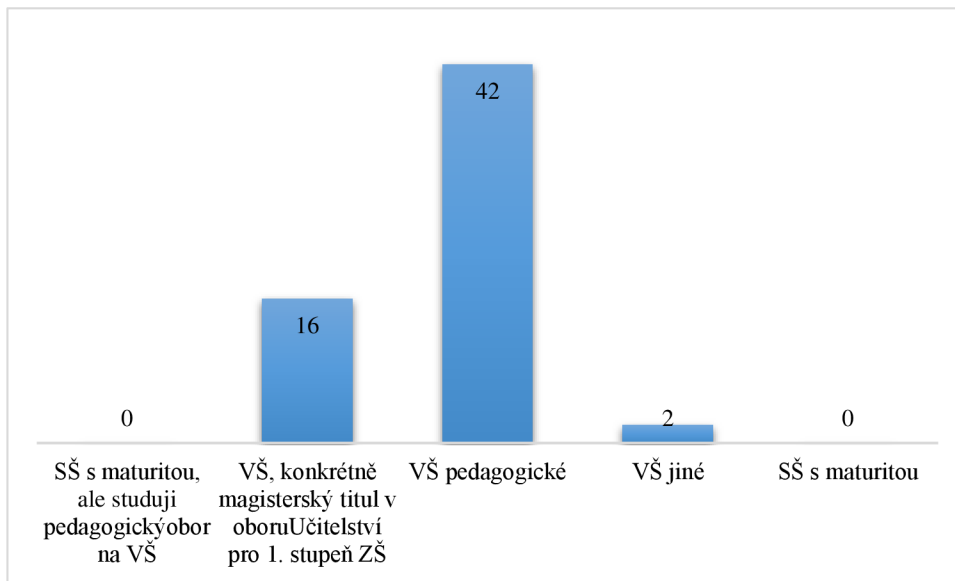
Počet respondentů			
Učitelé	Rodiče	Žáci	Celkem
60	72	142	274

Tabulka č. 2: Analýza otázek dotazníku pro učitele

Otázka č. 2

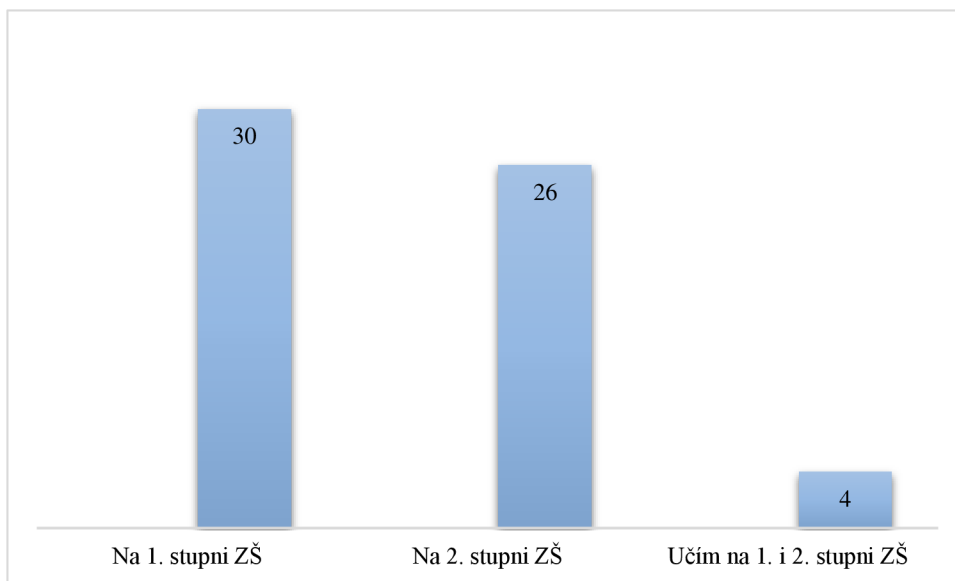
Nejvyšší dosažené vzdělání?

Obr. č. 2: Graf otázky č. 2 (dotazník pro učitele)

Otázka č. 3

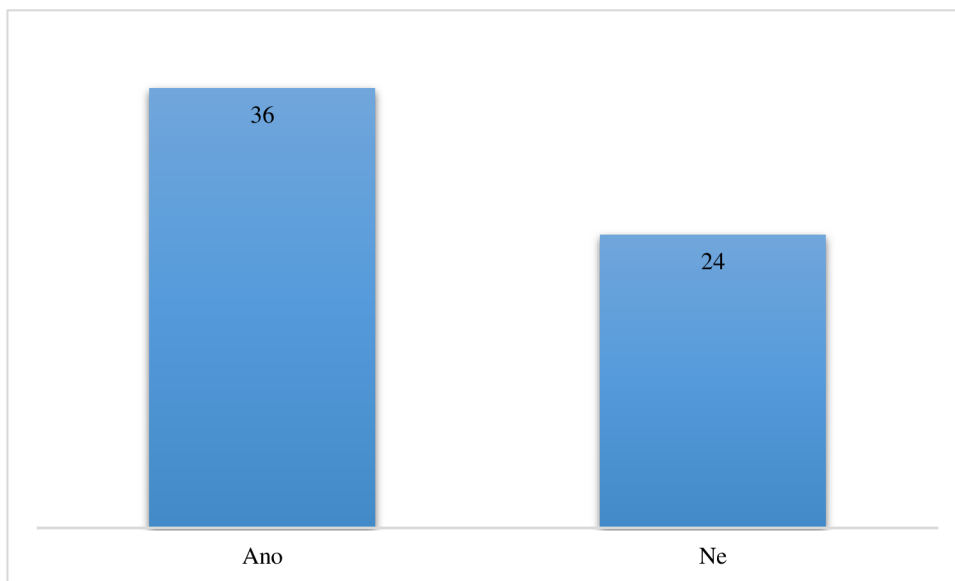
Na kterém stupni ZŠ učíte?

Obr. č. 3: Graf otázky č. 3 (dotazník pro učitele)

Otázka č. 4

Jste třídní učitel/ka?

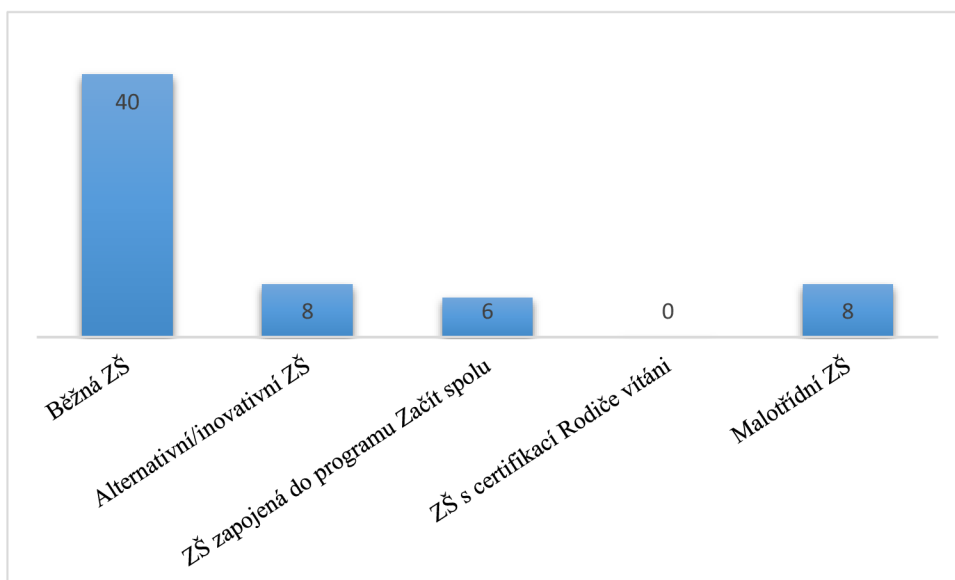
Obr. č. 4: Graf otázky č. 4 (dotazník pro učitele)

Komentář

Třídní učitelé jsou s rodiči pochopitelně v kontaktu mnohem častěji než učitelé netřídní. Zde máme počty třídních a netřídních učitelů celkem vyrovnané, což ale vůbec nevadí. Netřídní učitel s rodiči komunikuje také a mnohem více ke komunikaci využívá konzultačních schůzek.

Otázka č. 5

Na jakém typu školy učíte?

Obr. č. 5: Graf otázky č. 5 (dotazník pro učitele)

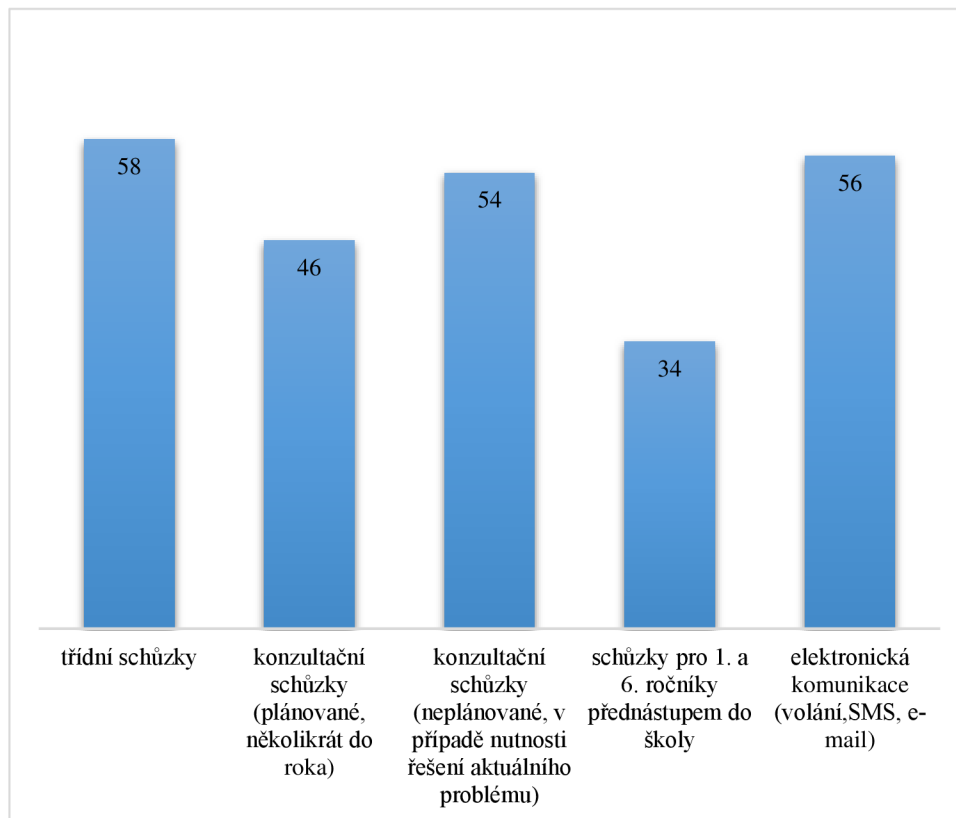
Komentář

Bohužel jsem získala velmi málo respondentů, kteří učí na jiných než běžných školách. Každopádně i z toho mála se dalo dobře vyvodit, že školy,

kteří využívají alternativních a inovativních přístupů ke vzdělávání svých žáků, se také zaměřují na hlubší komunikaci a spolupráci s rodiči žáků.

Otázka č. 6

Jaké formy komunikace s rodiči využíváte na vaší škole?

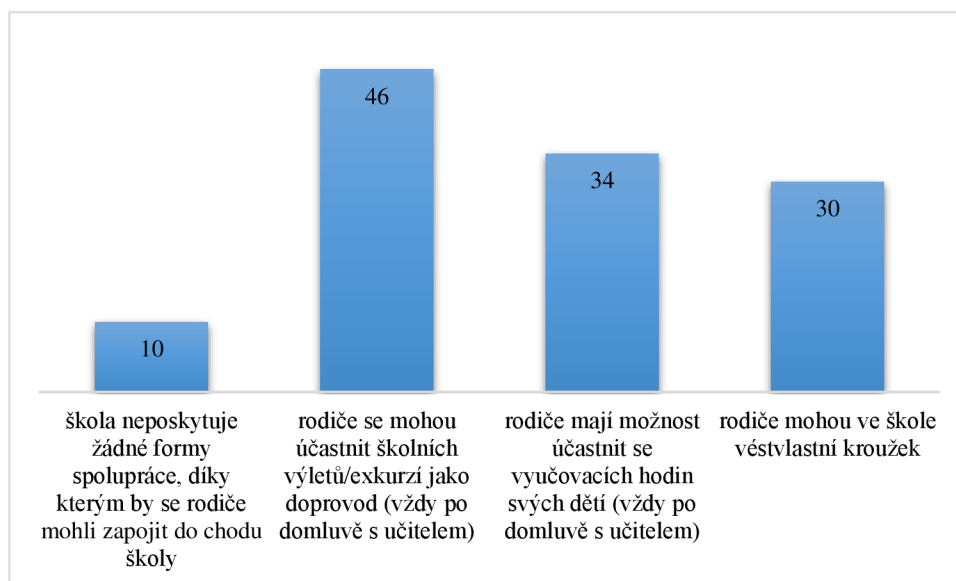
Obr. č. 6: Graf otázky č. 6 (dotazník pro učitele)

Komentář

Z výsledků této otázky jsem měla radost, protože z grafu jasně vyplývá, že školy nabízejí rodičům široké možnosti komunikace. Jak jsem předpokládala, nejvíce učitelé využívají ke komunikaci s rodiči třídních schůzek a elektronické komunikace. Konzultační schůzky využívají převážně k řešení nějakého aktuálního problému, ale pravidelně je nepořádají.

Otázka č. 7

Jaké formy spolupráce s rodiči využíváte na Vaší škole, jak se mohou rodiče zapojit do chodu školy?

Obr. č. 7: Graf otázky č. 7 (dotazník pro učitele)

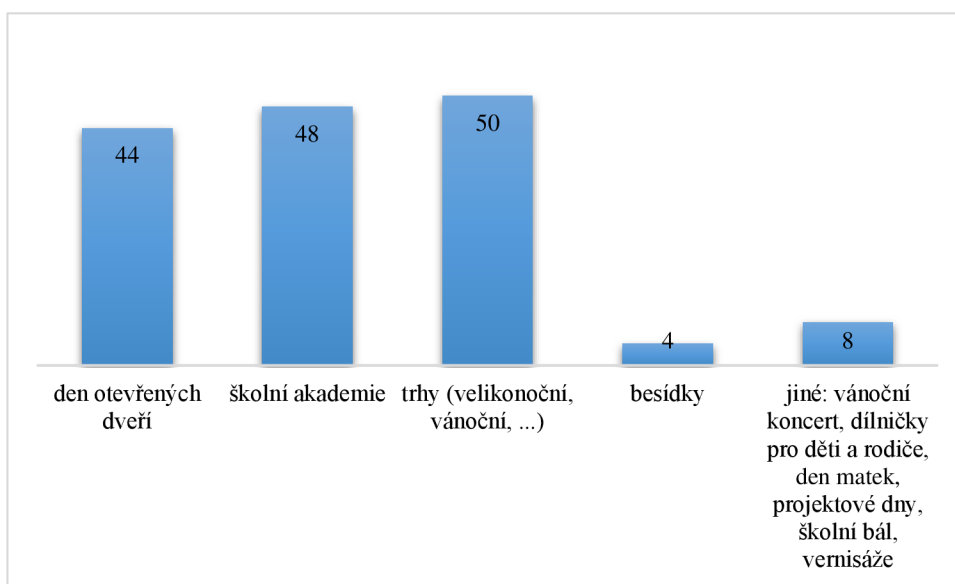
Komentář

Tento graf je dobré porovnat s grafem k otázce č. 9, 9a a 9b z dotazníku pro rodiče. Většina učitelů uvedla, že jejich škola nabízí hned několik možností zapojit se do chodu školy. Ovšem rodiče v tomto případě odpovídali spíše naopak. Většina rodičů nebyla spokojena s nabídkou spolupráce a možností zapojit se do chodu školy. Nejvíce rodičů odpovídalo, že se mohou účastnit pouze exkurzí či výletů jako doprovod. Rodiče, jejichž dítě navštěvovalo školu s alternativními či inovativními prvky, případně školu malotřídní, pak uvádělo téměř všechny možnosti zapojení se do chodu školy, které byly nabízeny, a zároveň psali vlastní možnosti spolupráce, které jejich škola nabízí.

Z tohoto výsledku tedy usuzuji, že v tomto případě komunikace mezi rodiči a školou lehce vážne a určitě by bylo dobré, kdyby učitelé rodiče více informovali o možnostech spolupráce a zapojení se do chodu školy.

Otázka č. 8

Jaké akce Vaše škola pořádá pro rodiče?

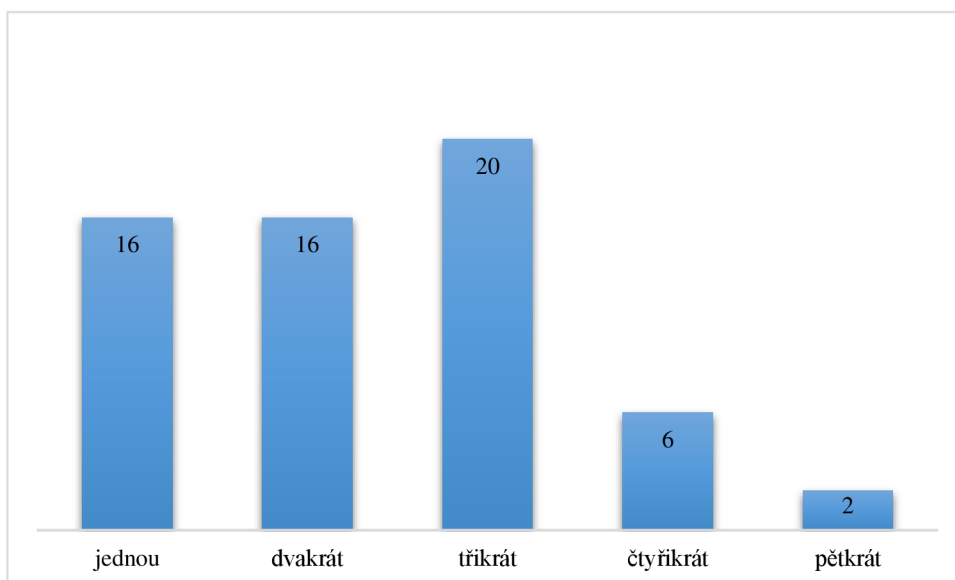
Obr. č. 8: Graf otázky č. 8 (dotazník pro učitele)

Komentář

Jak je vidět v grafu, nejčastěji pořádané akce na školách jsou trhy, školní akademie a dny otevřených dveří. Pestřejší nabídku pro rodiče mají školy alternativní/innovativní, které pořádají, dle mého názoru, velmi zajímavé a nešední akce.

Otázka č. 9

Kolikrát ve školním roce se konají na Vaší škole třídní schůzky?

Obr. č. 9: Graf otázky č. 9 (dotazník pro učitele)

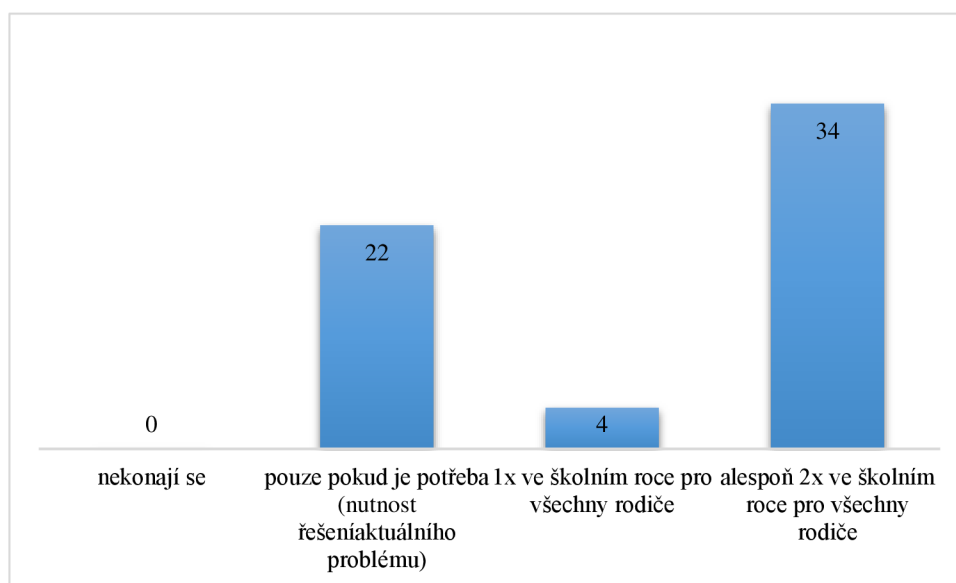
Komentář

Nejčastější odpovědí bylo, že se třídní schůzky konají třikrát ve školním roce. Myslím si, že to je optimální počet, zvláště pokud školy pořádají

i schůzky konzultační, což z grafu k nadcházející otázce vyplývá. Pokud učitel odpověděl, že škola pořádá jednu, nebo dvě třídní schůzky, pak také v další otázce uvedl, že pořádá pro rodiče alespoň 2x ročně schůzku konzultační. Takto je to tedy jistě dostačující. Několik učitelů uvedlo, že se třídní schůzky na jejich škole pořádají čtyřikrát, či dokonce pětkrát. Pokud se opravdu jedná o třídní schůzky, nikoliv o schůzky konzultační, myslím si, že je počet schůzek tohoto typu zbytečně vysoký.

Otázka č. 10

Kolikrát ve školním roce se konají na Vaší škole konzultační schůzky?

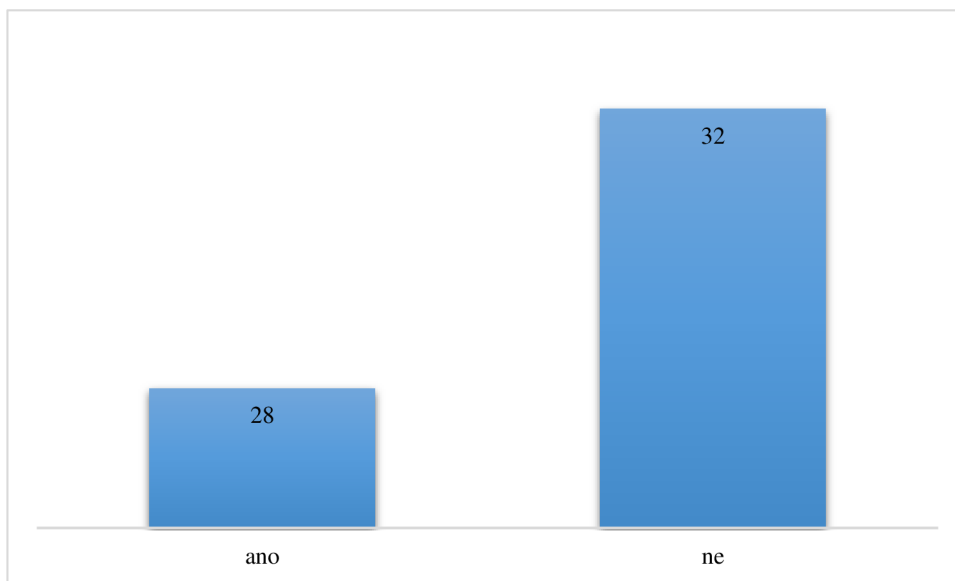
Obr. č. 10: Graf otázky č. 10 (dotazník pro učitele)

Komentář

Podle výsledků ve výzkumu převyšují školy, které pořádají plánované konzultační schůzky pro všechny rodiče, to je skvělý výsledek. Na několika však konzultační schůzky volí pouze v případě, že nastane nějaký problém, který je třeba řešit. To je trochu škoda, protože konzultační schůzky jsou mnohem osobnější a nabízí lepší podmínky pro sdělení důležitých i těch méně důležitých informací (např. prospěch žáka, zapojení do kolektivu, domácí přípravu, atd.).

Otázka č. 11

Probíhají na Vaší škole konzultační schůzky formou tzv. triád?

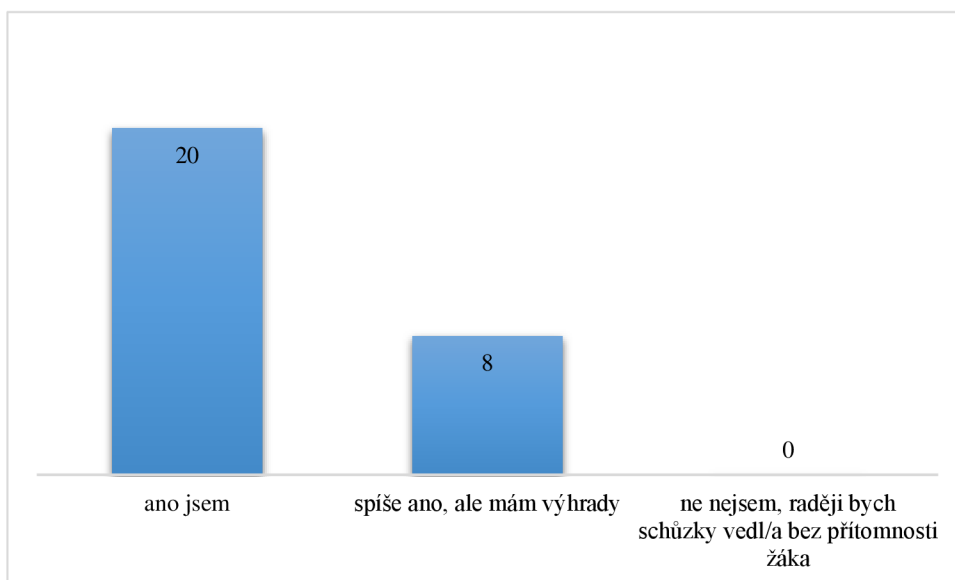
Obr. č. 11: Graf otázky č. 11 (dotazník pro učitele)

Komentář

V této otázce se dle mého názoru hodně odráží fakt, že nejvíce respondentů bylo ze škol Šluknovského výběžku. Již při předběžném průzkumu, kdy jsem se rozhodla psát DP na toto téma, jsem věděla, že tripartitní schůzky se na školách v okolí mého bydliště téměř nevedou. Výzkum mi to tedy potvrdil.

Otázka č. 11a → odpovídejte pouze, pokud jste na otázku č. 11 odpověděli ANO

Jste s touto formou schůzek spokojen/a?

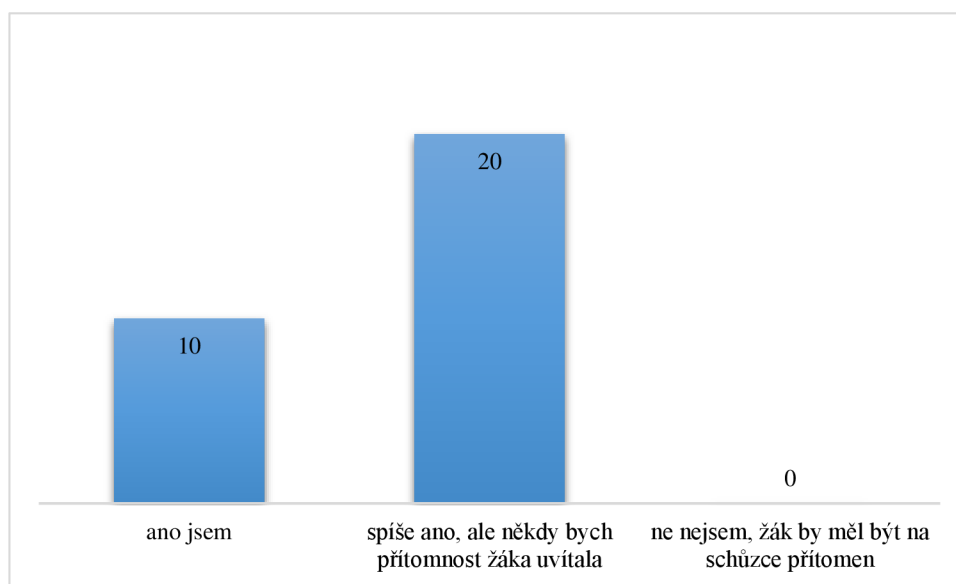
Obr. č. 12: Graf otázky č. 11a (dotazník pro učitele)

Komentář

Učitelé, kteří vedou schůzky formou triád, by tedy podle jejich odpovědí neměnili.

Otázka č. 11b → odpovídejte pouze, pokud jste na otázku č. 11 odpověděli NE

Jste s touto formou schůzek spokojen/a?

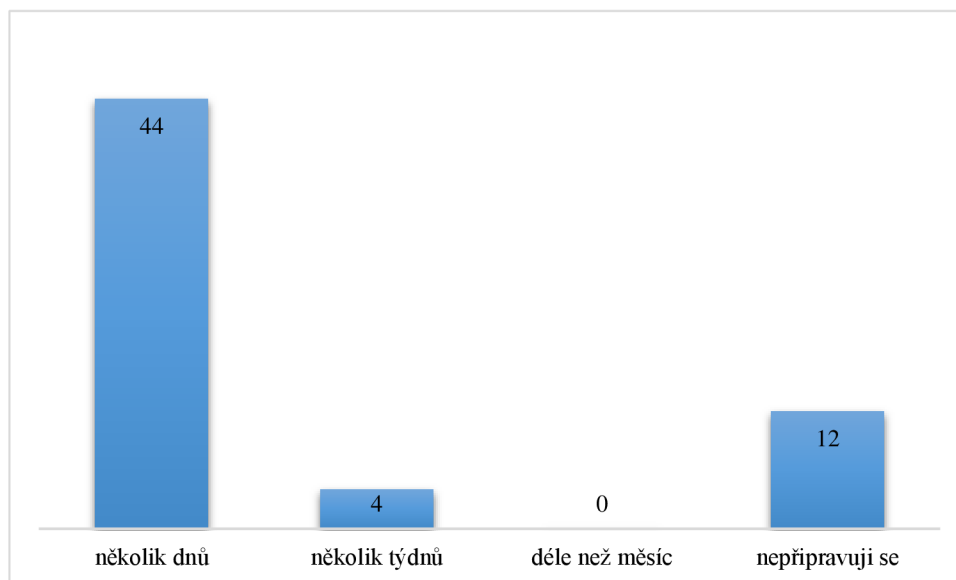
Obr. č. 13: Graf otázky č. 11b (dotazník pro učitele)

Komentář

U učitelů, kteří tripartitní schůzky nevedou, je však patrné, že v některých situacích by žáka na schůzce uvítali. Jinak jsou však s vedením schůzek bez přítomnosti žáků spokojeni.

Otázka č. 12

Jak dlouho před plánovanou schůzkou s rodiči se na ni připravujete?

Obr. č. 14: Graf otázky č. 12 (dotazník pro učitele)

Komentář

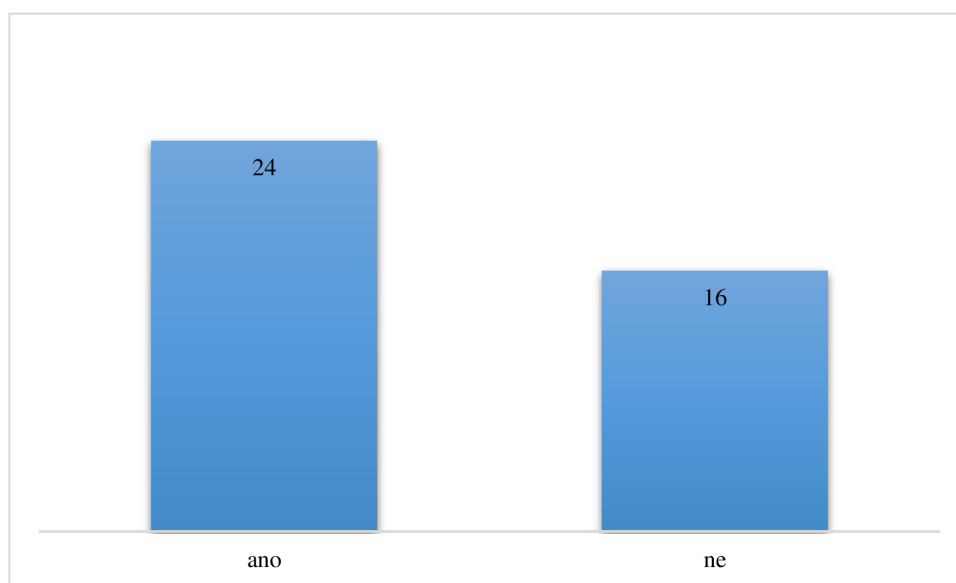
Nejčastější odpovědí bylo, že učitelé věnují přípravě na schůzky několik dní, což je určitě dostačující, zvláště pokud připravuje učitel schůzku třídy, kterou již vede několikátým rokem, a tedy rodiče dobře zná. Osobně si však

myslím, že některé typy schůzek potřebují důkladnější přípravu. Například pokud učitel ví, že musí s rodiči (a žáky) probrat nějaký konkrétní problém, nebo pokud se jedná o novou třídu a nové rodiče, které učitel nezná a neznají se ani rodiče mezi sebou.

Dvanáct učitelů pak odpovědělo, že se na schůzky nepřipravuje vůbec, což tedy nepovažují za dobré a předpokládám, že taková schůzka není ani pro jednu stranu přínosná.

Otázka č. 13 → pokud nejste třídní učitel/ka, nemusíte odpovídat

Zapojujete své žáky do příprav na setkání s rodiči?

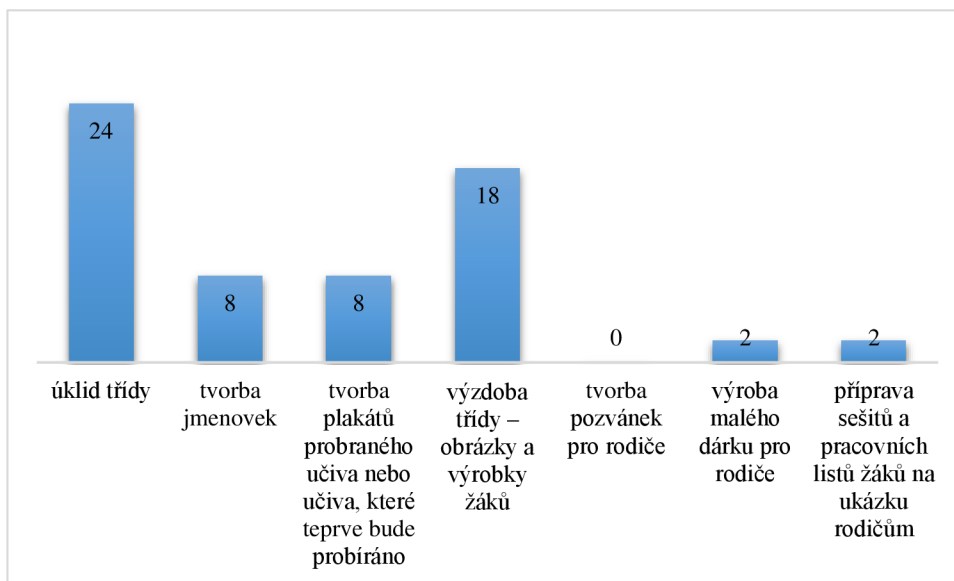

Obr. č. 15: Graf otázky č. 13 (dotazník pro učitele)

Komentář Učitelé, kteří uvedli, že zapojují své žáky do příprav na schůzky, byli převážně učitelé 1. stupně, což je pochopitelné, protože ti mladší žáčci paní učitelce/panu učitelí na 1. stupni moc rádi pomáhají. A zvláště pokud mohou pomoci s přípravami pro jejich rodiče.

Otázka č. 14 → odpovídejte pouze, pokud jste na otázku č. 13 odpověděli ANO

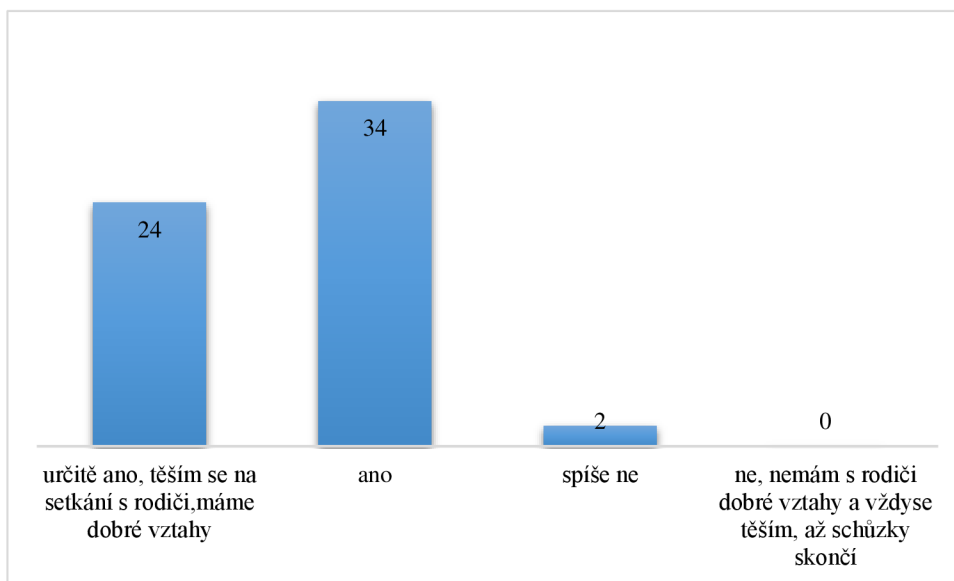
Jak konkrétně zapojujete žáky do příprav?

Obr. č. 16: Graf otázky č. 14 (dotazník pro učitele)

Otázka č. 15

Jste na setkání s rodiči pozitivně naladě/a?

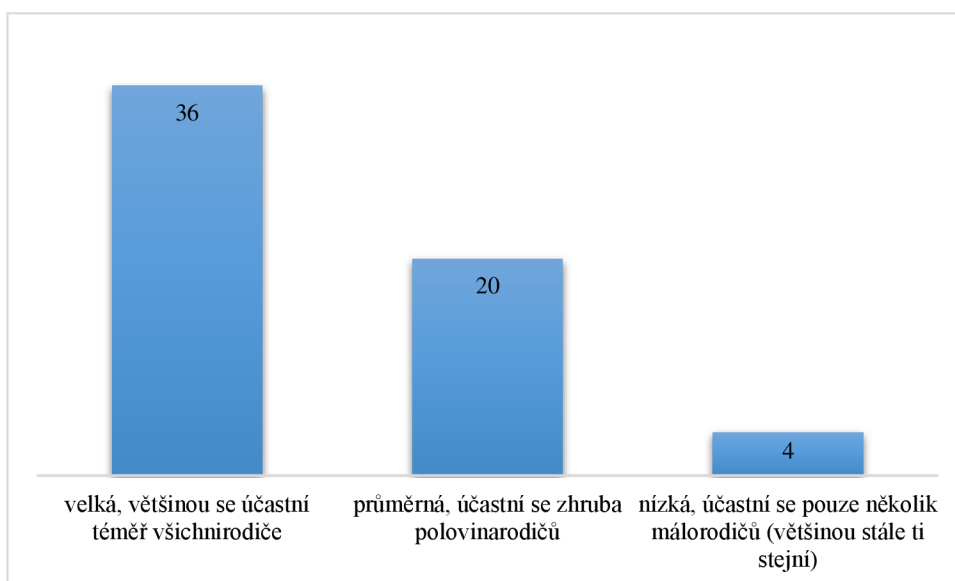
Obr. č. 17: Graf otázky č. 15 (dotazník pro učitele)

Komentář

Z vlastní zkušenosti vím, že učitelé většinou třídní schůzky v oblibě nemají, tento výsledek mě tedy celkem překvapil. Je skvělé, že učitelé ke schůzkám přistupují pozitivně, protože jejich pozitivní přístup a nálada pomáhá k utváření příjemnější atmosféry právě konající se schůzky.

Otázka č. 16

Jaká je účast rodičů na schůzkách?

Obr. č. 18: Graf otázky č. 16 (dotazník pro učitele)

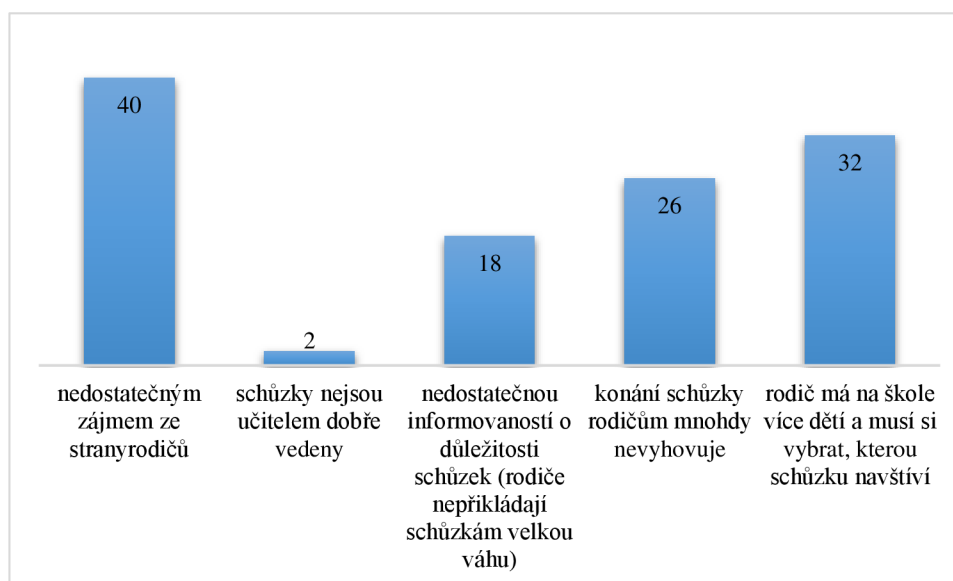
Komentář

Většina učitelů, kteří uvedli, že účast na schůzkách je vysoká, byli učitelé z 1. stupně. Naopak průměrnou a nízkou účast uváděli učitelé druhého stupně. Tento výsledek je podle mého názoru důsledkem dvou příčin. První je ta, že na prvním stupni ještě není dítě tolik samostatné a je potřeba pomoc ze strany rodičů. Také ta komunikace rodiče a učitele je na prvním stupni intenzivnější. Proto si myslím, že rodiče, kteří mají dítě na prvním stupni, cítí větší potřebu účastnit se schůzek. Naopak na druhém stupni jsou děti již starší, přebírají za sebe již větší dávku zodpovědnosti a hlavně se dostávají do období puberty, kdy jde vztah s rodičem většinou stranou a mnohem důležitější roli hrají vrstevníci. Rodič si pak často mylně vyvodí, že jeho přítomnost na schůzce není důležitá.

Druhá příčina vlastně vychází z té první. Jde o případy, kdy má rodič na škole dvě nebo více dětí v různých třídách. Třídní schůzky se ve velké většině konají ve stejný den a stejnou hodinu. Pro rodiče je tedy nemožné účastnit se všech schůzek, proto vybírá tu, která je pro něj aktuálně důležitější. Většinou pak volí schůzku toho mladšího žáka právě z výše zmíněných důvodů.

Otázka č. 17

Čím si myslíte, že je způsobena nízká účast rodičů na schůzkách?

Obr. č. 19: Graf otázky č. 17 (dotazník pro učitele)

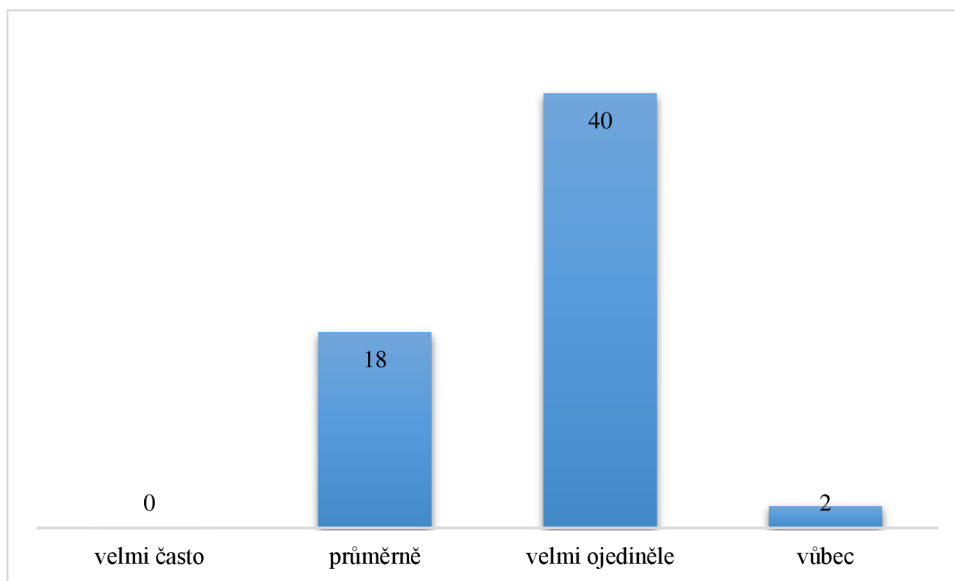
Komentář

V tomto grafu se potvrzuje jedna z příčin, kterou jsem uvedla u předchozí otázky. Tedy ta, že rodiče mají na škole více dětí a musí si mezi schůzkami vybírat. To je problém, který by mělo řešit vedení školy s celým pedagogickým sborem. Nejlepším řešením by byla příprava nějakého harmonogramu, kdy nebude docházet k tomu, že se schůzky navzájem kryjí. Nikde není psáno pravidlo, že se schůzky musí konat pouze v jeden den, klidně mohou probíhat v průběhu celého týdne.

Nejvíce učitelů uvedlo, že nízká účast rodičů je zapříčiněna jejich nedostatečným zájmem. Samozřejmě v některých případech tomu tak jistě bude, ovšem nutné je si uvědomit to, co je zmíněno v teoretické části. Tedy, že učitel je iniciátorem schůzek, a pokud je účast na schůzkách nízká, měl by snažit hledat způsoby, jak účast zvýšit. V tomto případě je tedy velmi důležitá učitelova sebereflexe.

Otázka č. 18

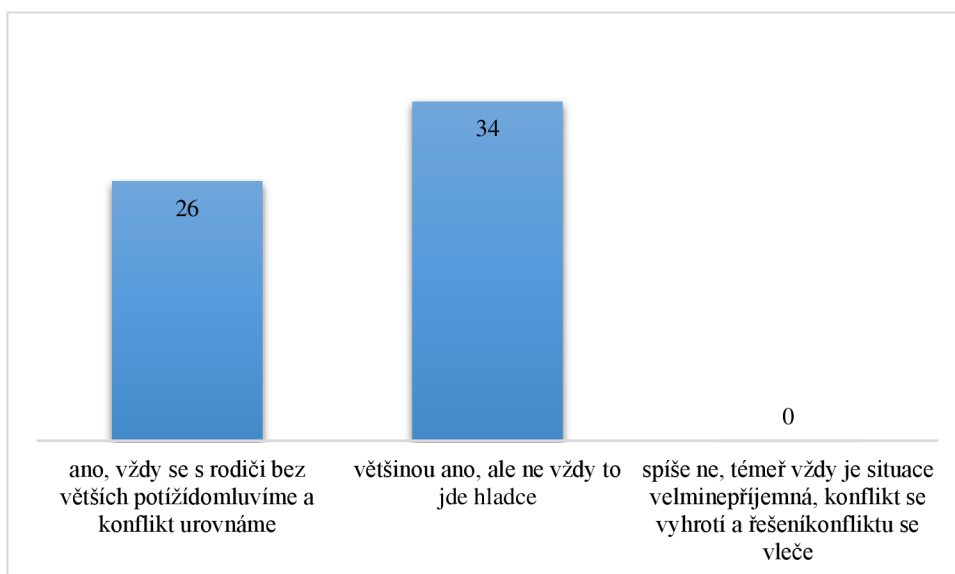
Jak často dochází na Vaší škole ke konfliktům mezi učiteli a rodiči?

Obr. č. 20: Graf otázky č. 18 (dotazník pro učitele)

Otázka č. 19

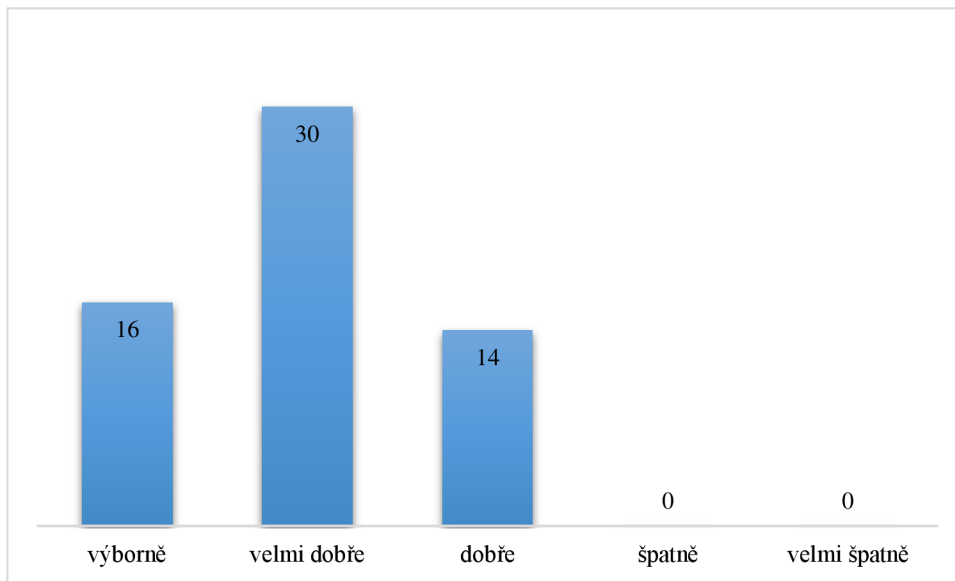
Pokud se dostanete do konfliktní situace s rodičem, daří se Vám ji bez větších problémů vyřešit?

Obr. č. 21: Graf otázky č. 19 (dotazník pro učitele)

Otázka č. 20

Jak dobře si myslíte, že Vaše škola komunikuje a spolupracuje s rodiči?

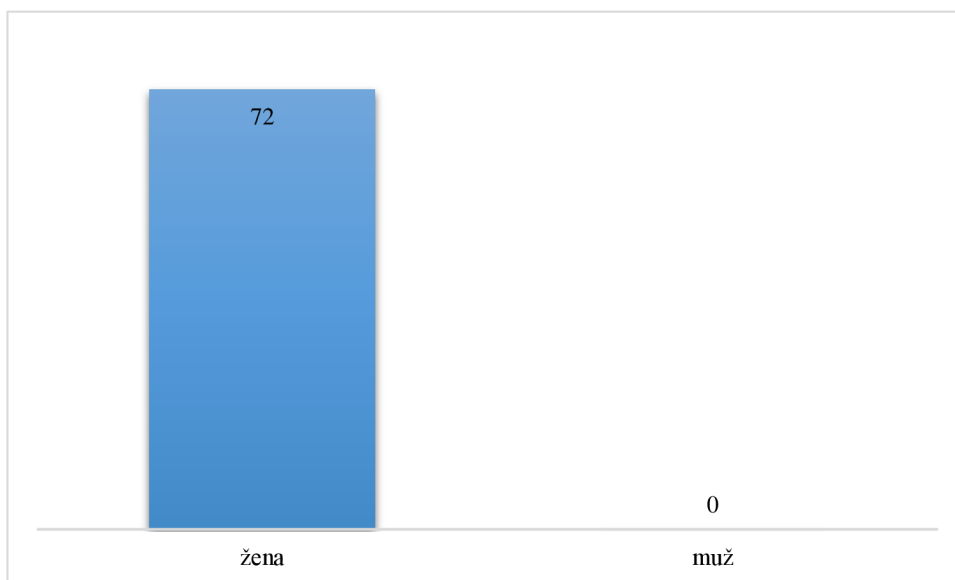

Obr. č. 22: Graf otázky č. 20 (dotazník pro učitele)

Tabulka č. 3: Analýza otázek dotazníku pro rodiče

Otázka č. 1

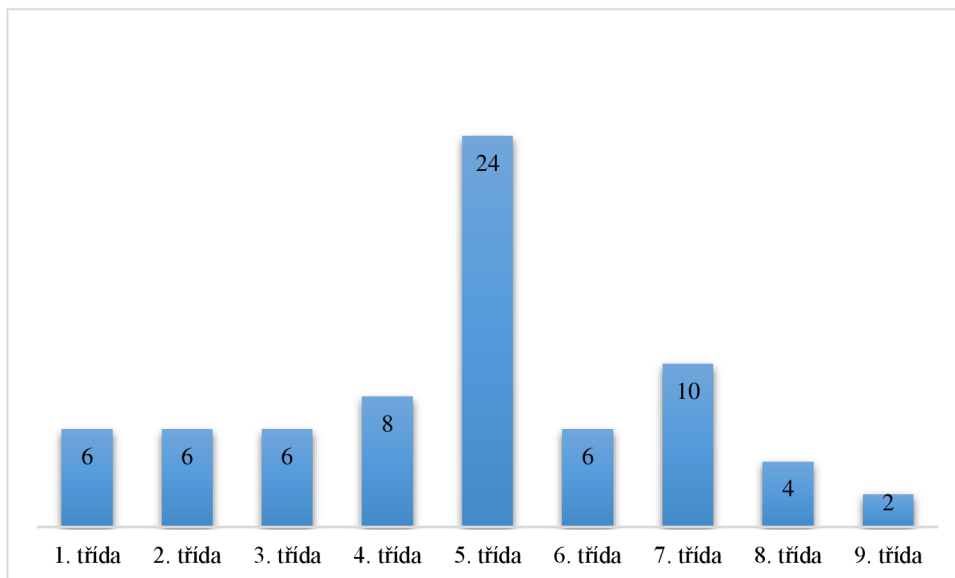
Jaké je Vaše pohlaví?

Obr. č. 23: Graf otázky č. 1 (dotazník pro rodiče)

Otázka č. 2

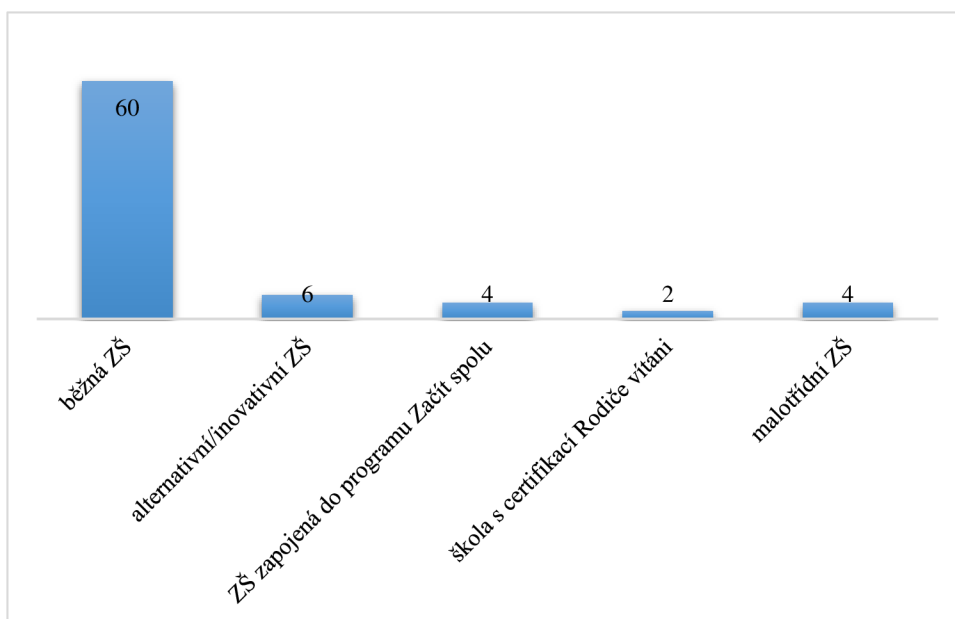
Do jaké třídy chodí Vaše dítě? (pokud máte na jedné škole více dětí, vyberte prosím pouze jedno)

Obr. č. 24: Graf otázky č. 2 (dotazník pro rodiče)

Otázka č. 3

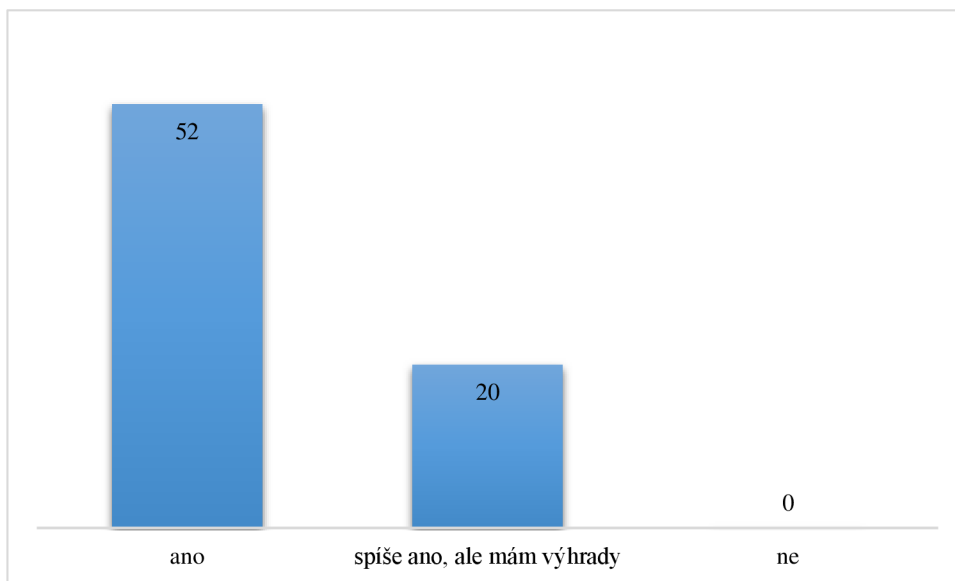
Do jakého typu školy Vaše dítě dochází?

Obr. č. 25: Graf otázky č. 3 (dotazník pro rodiče)

Otázka č. 4

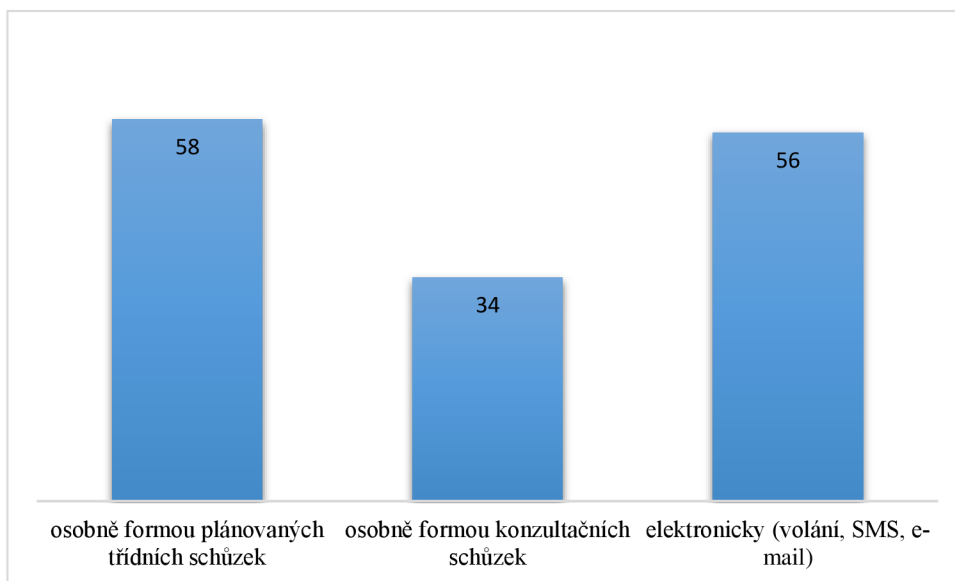
Jste spokojeni s výběrem školy?

Obr. č. 26: Graf otázky č. 4 (dotazník pro rodiče)

Otázka č. 5

Jak komunikujete se školou?

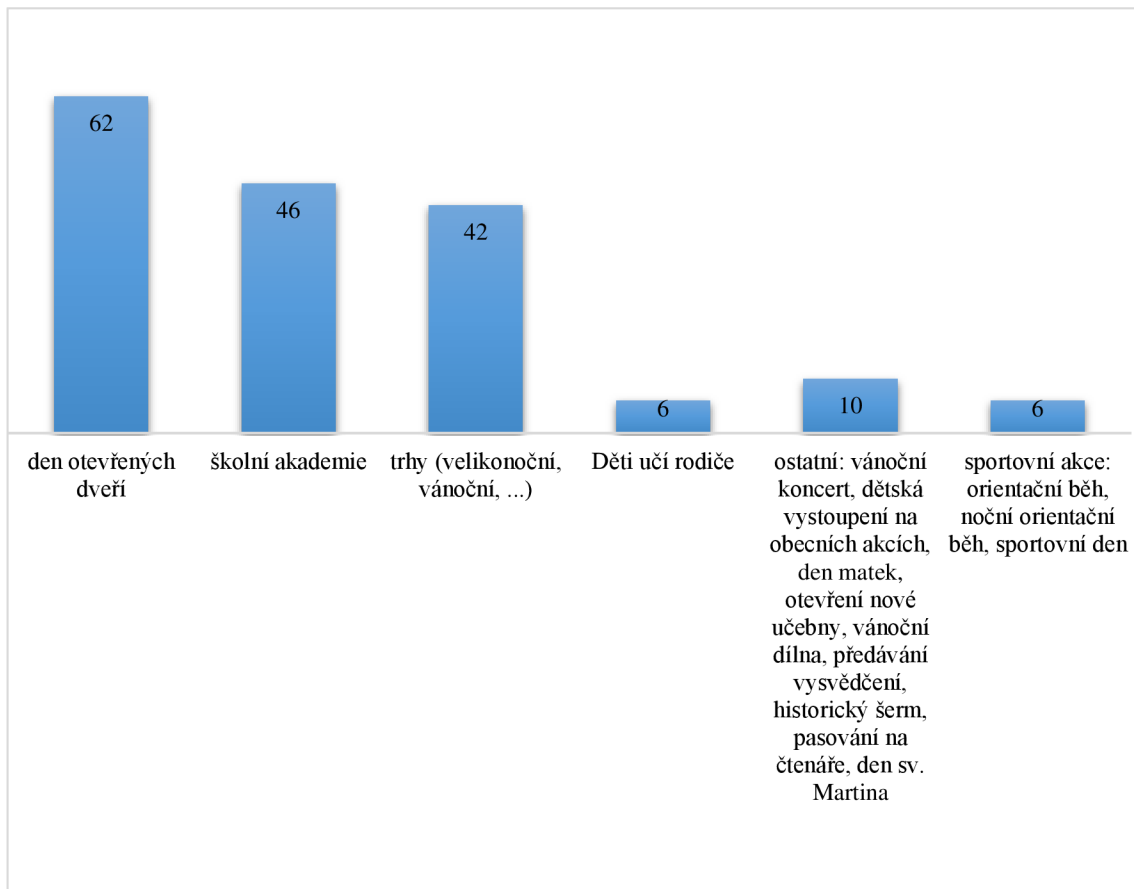
Obr. č. 27: Graf otázky č. 5 (dotazník pro rodiče)

Komentář

Podle předpokladů je nejčastěji využívanou komunikací rodičů se školou třídní schůzka, a pak komunikace elektronická. Vysoké procento rodičů uvedlo také komunikaci prostřednictvím konzultačních schůzek.

Otázka č. 6

Jaké akce pro Vás škola pořádá?

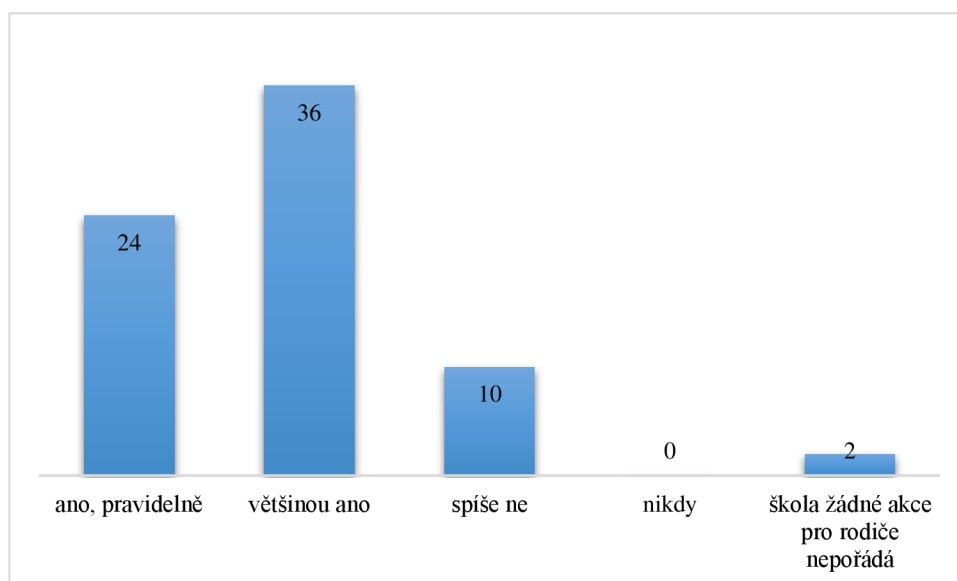
Obr. č. 28: Graf otázky č. 6 (dotazník pro rodiče)

Komentář

Zde vyšly výsledky velmi podobně jako v dotazníku pro učitele. Nejčastější akce, které školy pro rodiče pořádají, jsou den otevřených dveří, školní akademie a trhy. Alternativní a inovativní školy pak pořádají další zajímavé akce.

Otázka č. 7

Účastníte se akcí školy pořádaných pro rodiče?

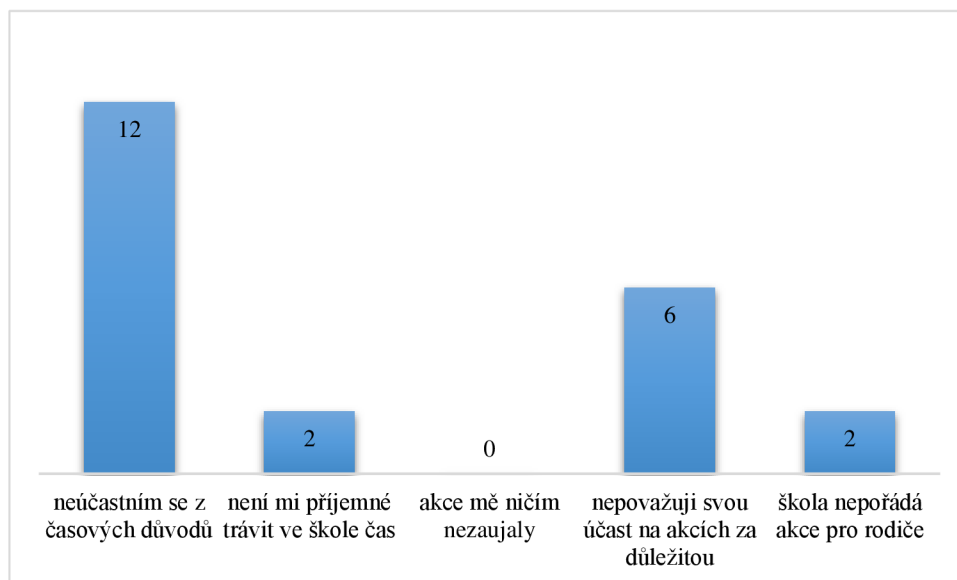
Obr. č. 29: Graf otázky č. 7 (dotazník pro rodiče)

Komentář

Většina rodičů se akcí školy účastní. Podle tohoto grafu tedy usuzují, že rodiče mají zájem se školou spolupracovat.

Otázka č. 8 → pokud jste na otázku č. 7 odpověděli za a) nebo za b), pak na tuto otázku nemusíte odpovídat

Pokud se akcí neúčastníte, vyberte prosím důvod.

Obr. č. 30: Graf otázky č. 8 (dotazník pro rodiče)

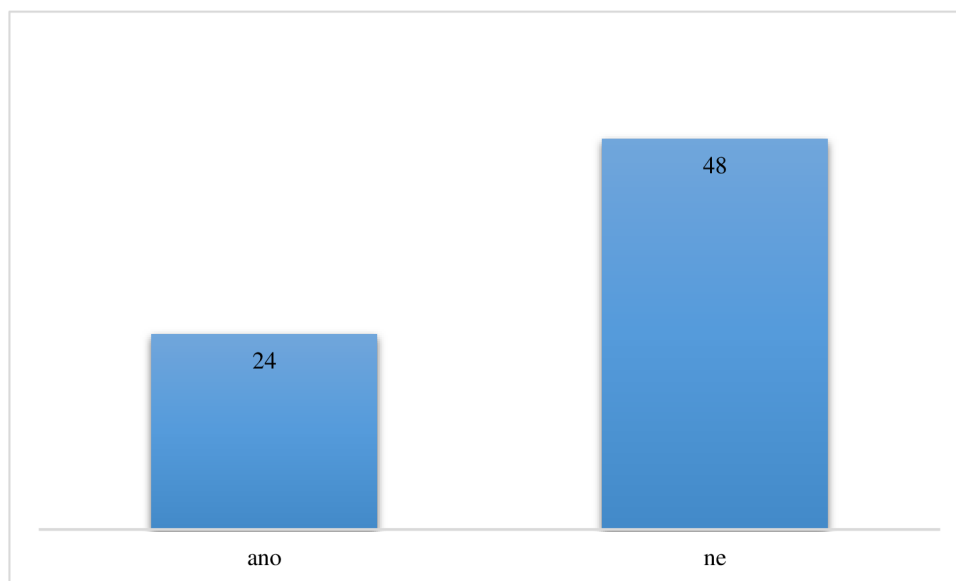
Komentář

Zde odpovídalo několik rodičů, proč se akcí školy neúčastní. Z počtu odpovídajících je jasné, že pravděpodobně odpověděli také rodiče, kteří v předchozí otázce uvedli, že se účastní pravidelně nebo většinou.

Pravděpodobně tedy uváděli, z jakého důvodu se občas neúčastní. Nejčastějším důvodem je, že nemají čas. Což je samozřejmě pochopitelné. A druhým nejčastějším důvodem je, že nepovažují svou účast za důležitou. Zde bych jen poznamenala, že by se rodiče měli zamyslet, zda také jejich děti považují jejich účast na akcích za nedůležitou.

Otázka č. 9

Nabízí Vám škola, kterou Vaše dítě navštěvuje, dostatečné možnosti spolupráce a zapojení se do chodu školy?

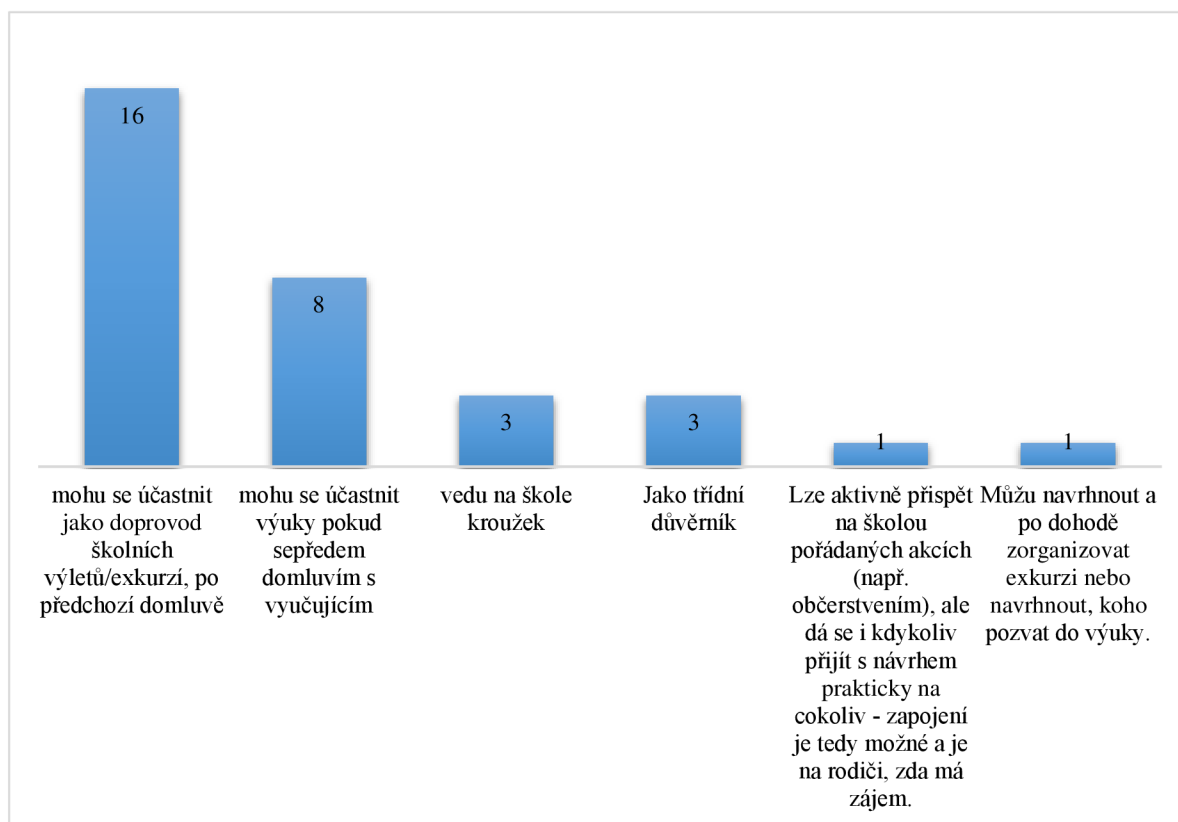
Obr. č. 31: Graf otázky č. 9 (dotazník pro rodiče)

Komentář

Tento graf je velmi zajímavý v porovnání s výsledky v dotazníku pro učitele, konkrétně v otázce č. 7. Komentář k této otázce je tedy součástí komentáře otázky č. 7 dotazníku pro učitele.

Otázka č. 9a → odpovídejte pouze, pokud jste na otázku č. 9 odpověděli ANO

Jaké konkrétně máte možnosti spolupráce se školou, jak se můžete zapojit do chodu školy?

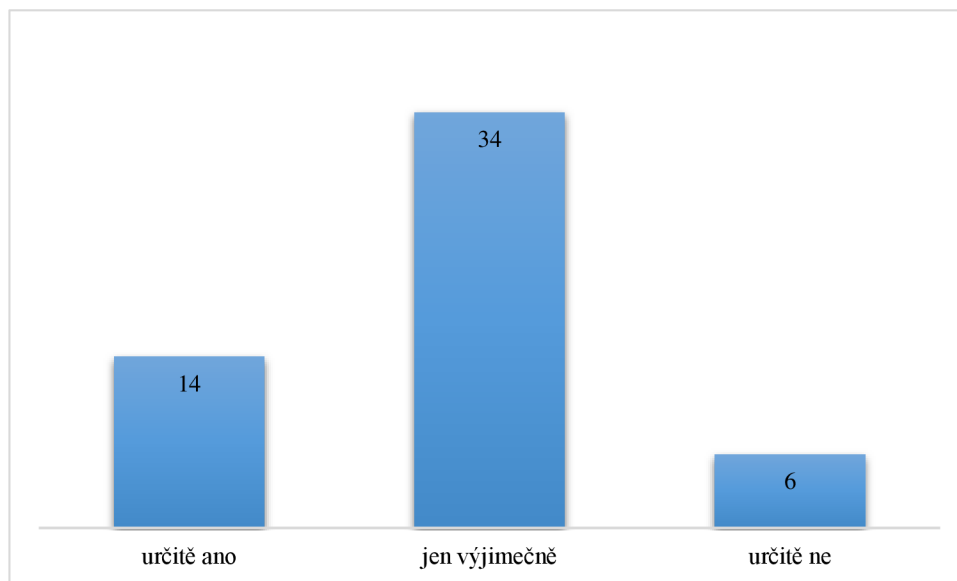
Obr. č. 32: Graf otázky č. 9a (dotazník pro rodiče)

Komentář

O výsledcích této otázky se také více zmiňují v otázce č. 7 dotazníku pro učitele. Hezké jsou zde však poslední dvě odpovědi, které uvedly dvě maminky. Jedna maminka má své dítě na malotřídní škole a druhá na škole alternativní. Zde je krásně vidět, jak by měla vypadat spolupráce se školou. Rodič se může aktivně zapojit, přijít s vlastním nápadem, nabídnout pomoc, škola je rodičům otevřená.

Otázka č. 9b → odpovídejte pouze, pokud jste na otázku č. 9 odpověděli NE

Uvítali byste možnost spolupracovat se školou a zapojovat se do chodu školy?

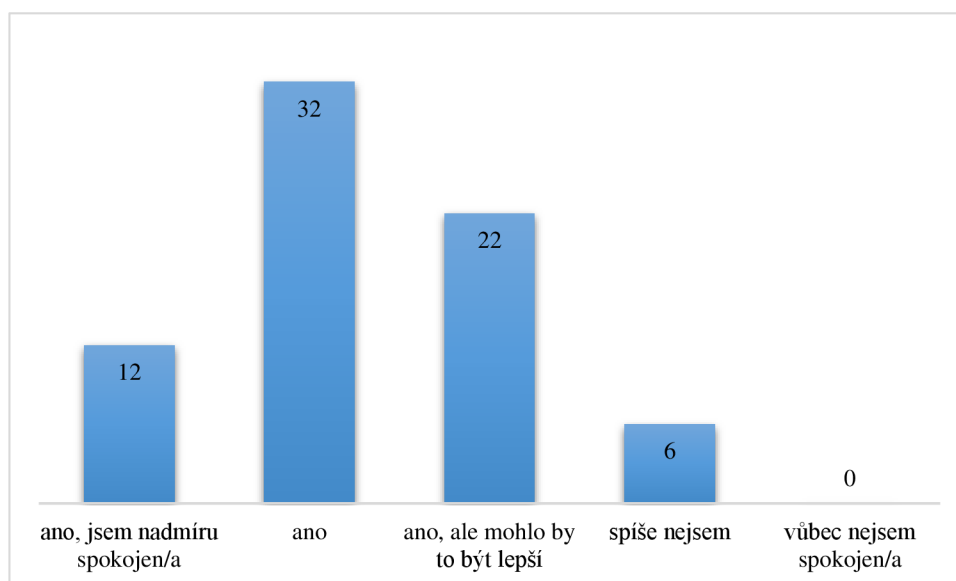
Obr. č. 33: Graf otázky č. 9b (dotazník pro rodiče)

Komentář

V této otázce si myslím, že se rodiče možná trošku zalekli, že pokud by škola nabízela více možností spolupráce a zapojení se do chodu školy, znamenalo by to pro ně více povinností a bylo by to časově náročné. Ovšem všechny tyto typy spolupráce rodičů se školou by měly být samozřejmě dobrovolné a záleží na rodičích, zda se chtějí zapojit, nebo nikoliv. Je však zřejmé, že velké procento rodičů má zájem prohlubovat se školou spolupráci a zapojovat se do chodu školy.

Otázka č. 10

Jste spokojeni s tím, jak s Vámi škola komunikuje a spolupracuje?

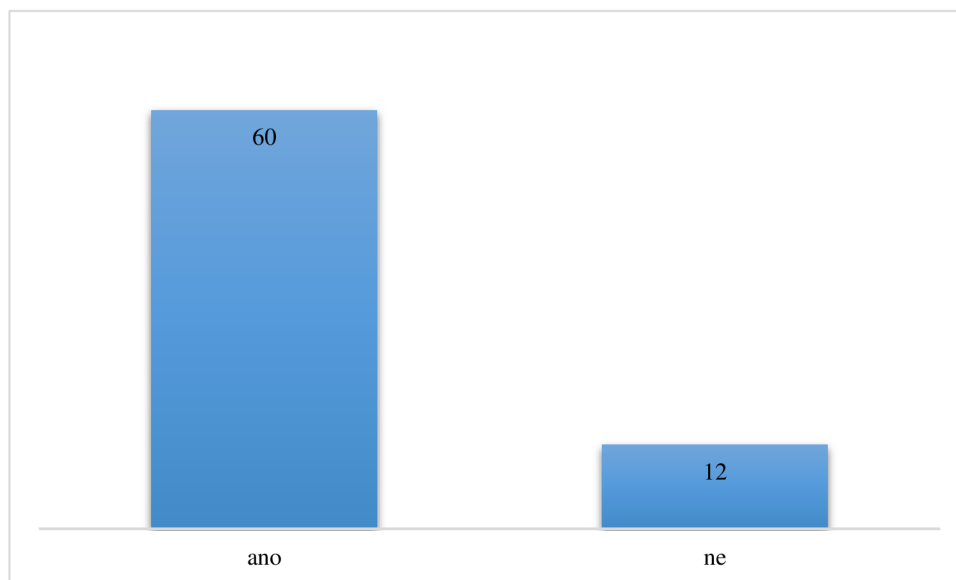
Obr. č. 34: Graf otázky č. 10 (dotazník pro rodiče)

Komentář

Výsledky tohoto grafu jsou velmi uspokojivé. Téměř všichni rodiče jsou spokojeni s tím, jak s nimi škola komunikuje a spolupracuje. I když několik z nich uvádí, že je, co zlepšovat.

Otázka č. 11

Vyhovuje Vám vedení třídních a konzultačních schůzek?

Obr. č. 35: Graf otázky č. 11 (dotazník pro rodiče)

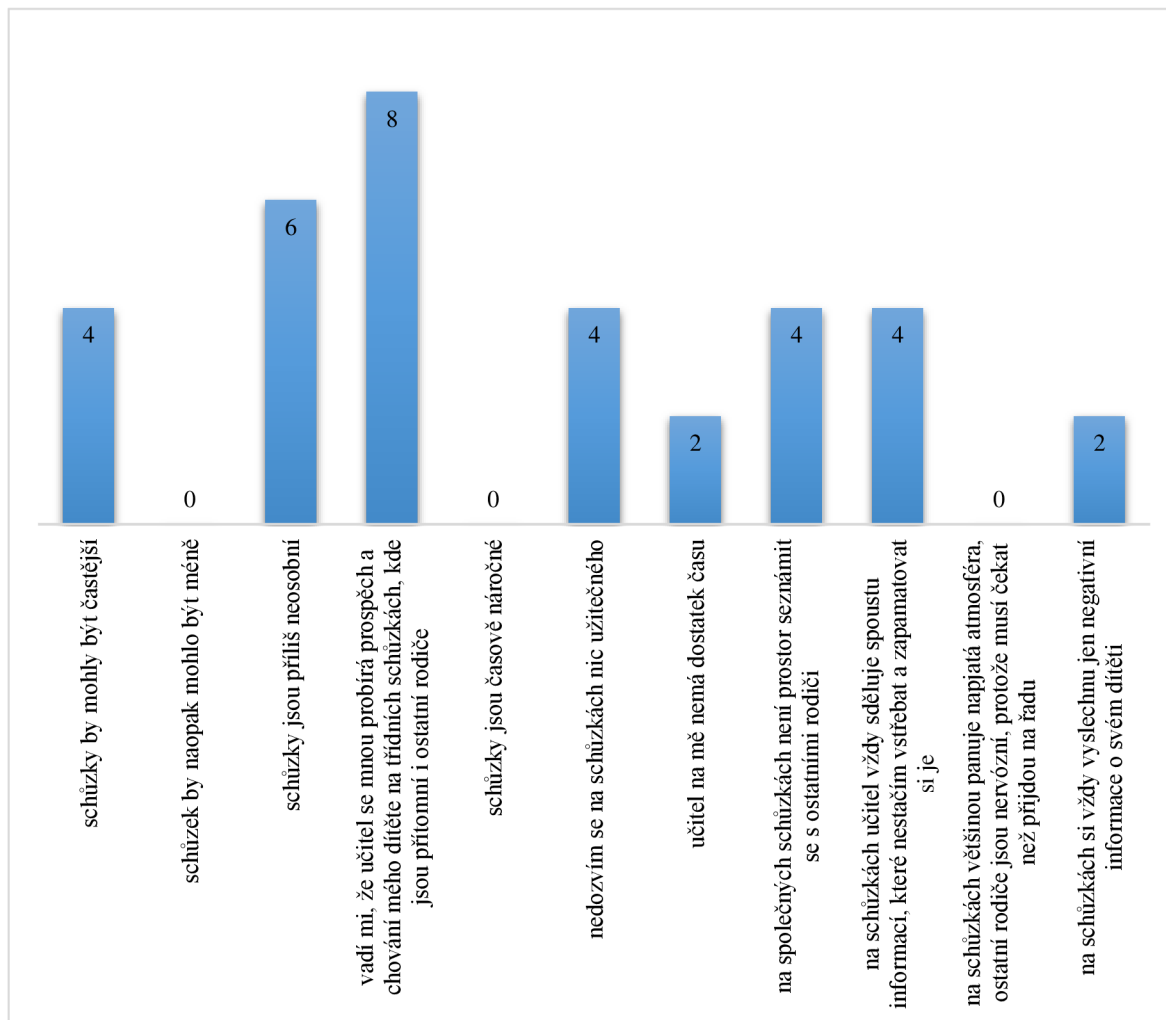
Komentář

Zde jsem byla celkem překvapena, čekala jsem, že bude více nespokojených rodičů s vedením schůzek. Jistě na tom bude mít podíl fakt, že spousta rodičů neví, že schůzky mohou probíhat i jinak, neví to

ani spousta učitelů. Jelikož tedy nemají porovnání, jsou spokojeni s tím, co znají.

Otázka č. 11a → odpovídejte pouze, pokud jste na otázku č. 12 odpověděli NE

Proč Vám vedení třídních a konzultačních schůzek nevyhovuje?

Obr. č. 36: Graf otázky č. 11a (dotazník pro rodiče)

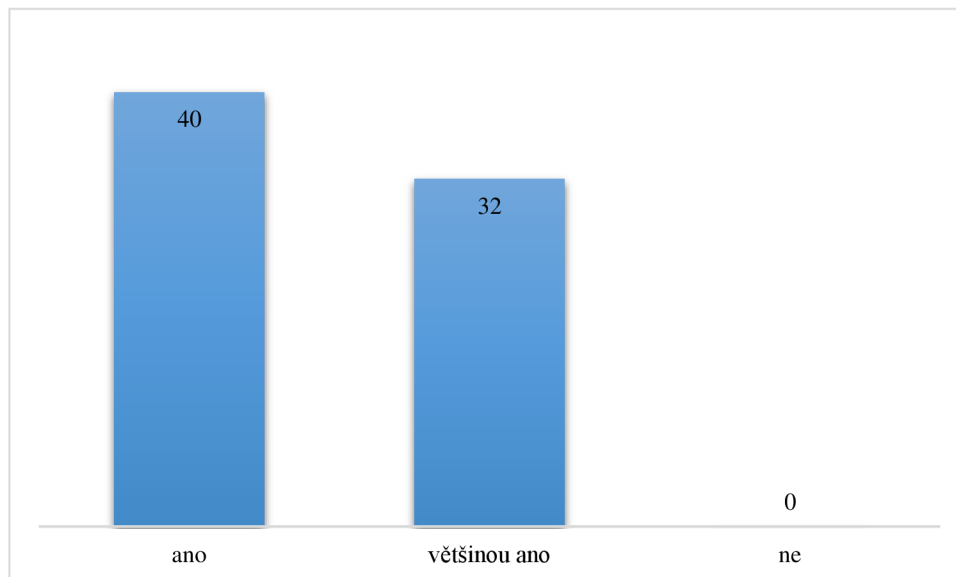
Komentář

Zde se mi potvrdil další předpoklad. A to ten, že rodičům nevyhovuje, že učitel s nimi probírá prospěch a chování dítěte před ostatními rodiči. Což je naprosto pochopitelné. Z tohoto důvodu existují právě plánované konzultační schůzky. V dalších důvodech se potvrzuje téměř vše, co je zmíněno v teoretické části práce. Tedy, že schůzky jsou neosobní, že rodiče nemají téměř žádný prostor na seznámení se mezi sebou. Rodiče odchází ze schůzky zahlceni informacemi, které nejsou schopni vstřebat a zapamatovat si je a mají pak pocit, že se nedověděli nic

užitečného. A v neposlední řadě si rodiče od učitele vyslechnou, co všechno jejich dítěti nejde a v čem je špatné.

Otázka č. 12

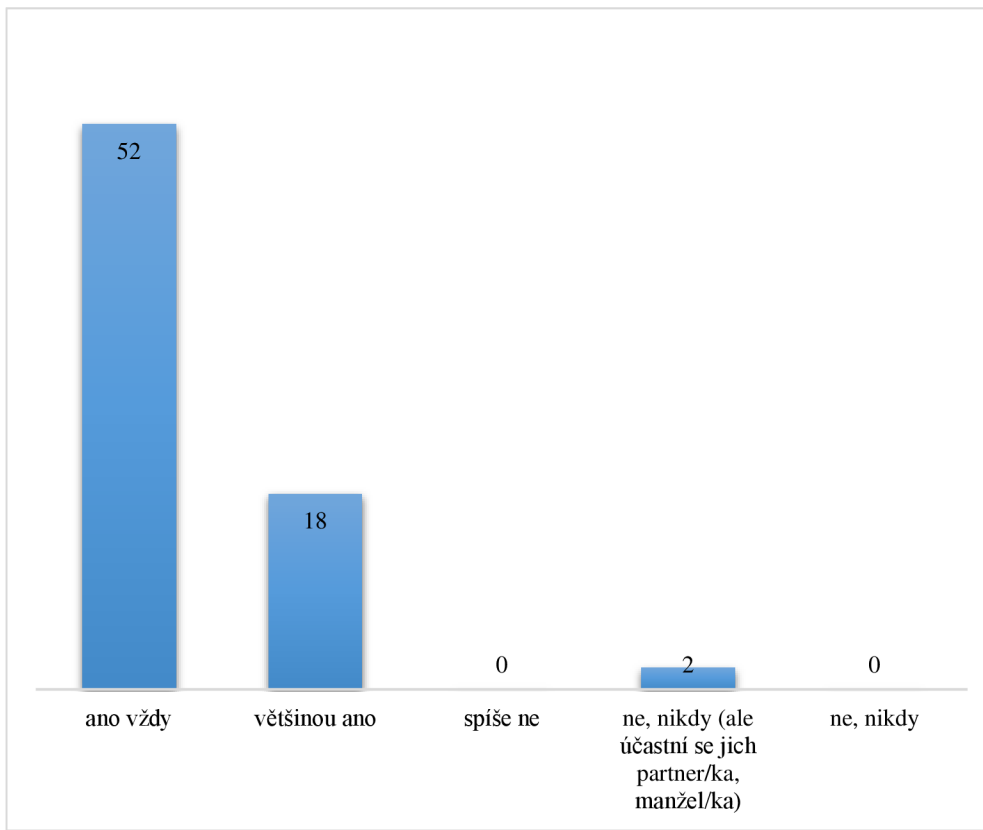
Chodíte na plánované schůzky pozitivně naladěni/a?

Obr. č. 37: Graf otázky č. 12 (dotazník pro rodiče)

Otázka č. 13

Účastníte se plánovaných schůzek?

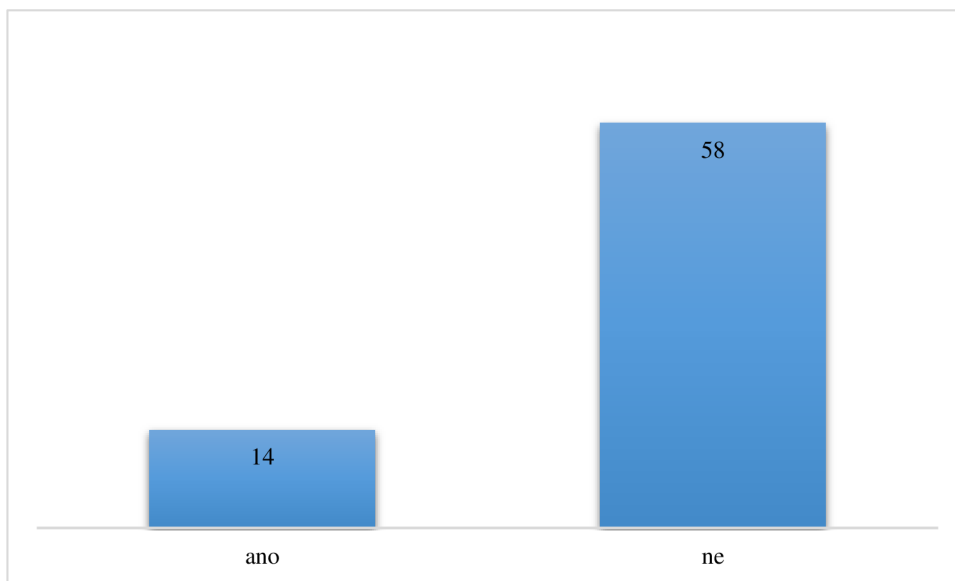
Obr. č. 38: Graf otázky č. 13 (dotazník pro rodiče)

Komentář

Podle tohoto grafu by musely mít všechny schůzky vždy téměř 100% účast. Což samozřejmě není pravda. Ovšem rodiče, kteří vyplňovali dotazníky, patří zřejmě k těm svědomitějším, kteří považují účast na schůzkách za důležitou.

Otázka č. 14

Probíhají na škole schůzky formou tzv. triád?

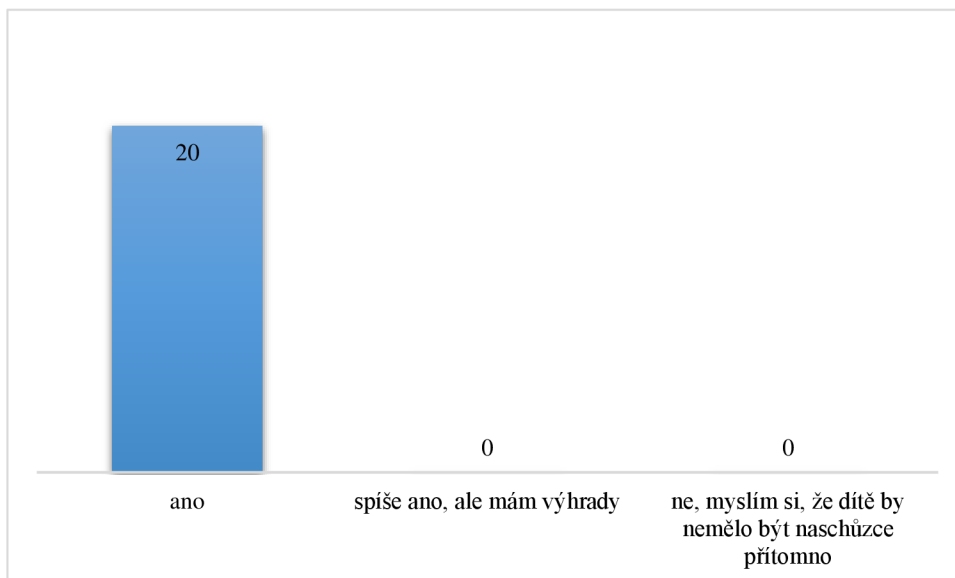
Obr. č. 39: Graf otázky č. 14 (dotazník pro rodiče)

Komentář

Zde je výsledek otázky zřejmě ovlivněn stejně jako u této otázky v dotazníku pro učitele.

Otázka č. 14a → odpovídejte pouze, pokud jste na otázku č. 14 odpověděli ANO

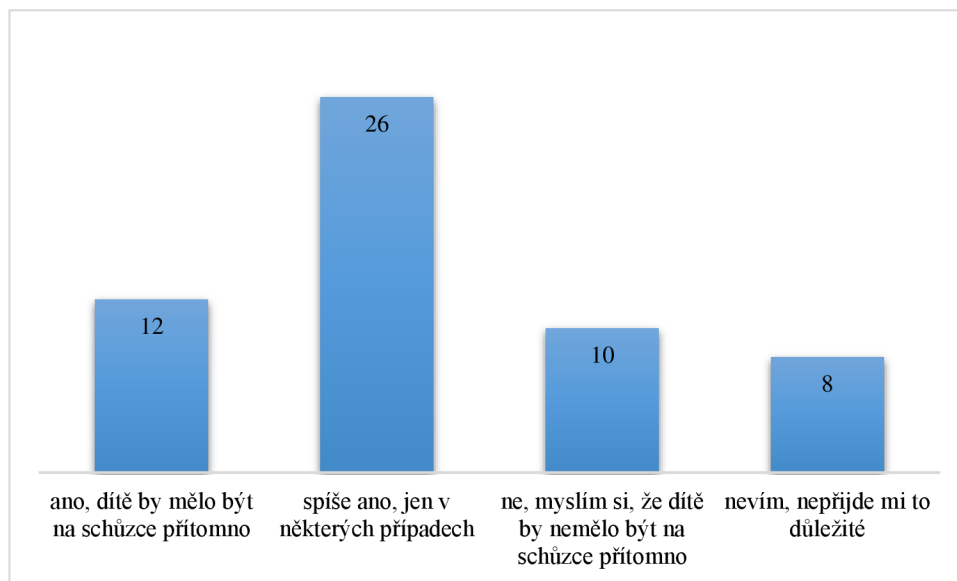
Vyhovuje tato forma schůzek?

Obr. č. 40: Graf otázky č. 14a (dotazník pro rodiče)

Otázka č. 14b → odpovídejte pouze, pokud jste na otázku č. 14 odpověděli NE

Chtěli byste, aby škola zavedla tento typ schůzek?

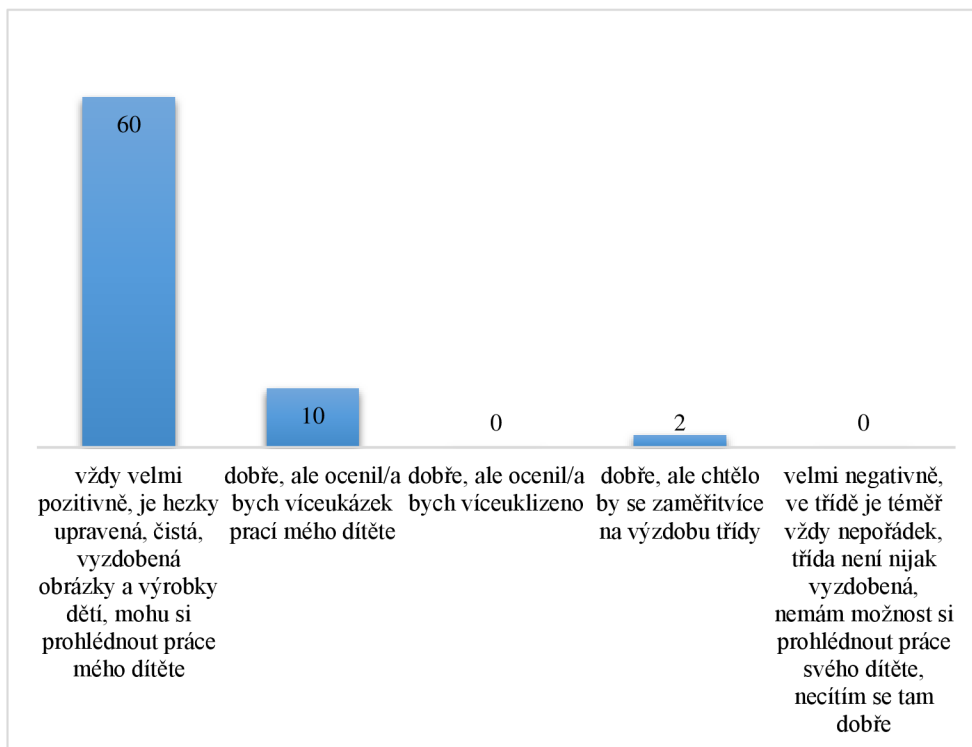
Obr. č. 41: Graf otázky č. 14b (dotazník pro rodiče)

Komentář

Z grafu vyplývá, že většina rodičů by uvítala tripartitní schůzky. Někteří vždy a někteří jen v určitých případech.

Otázka č. 15

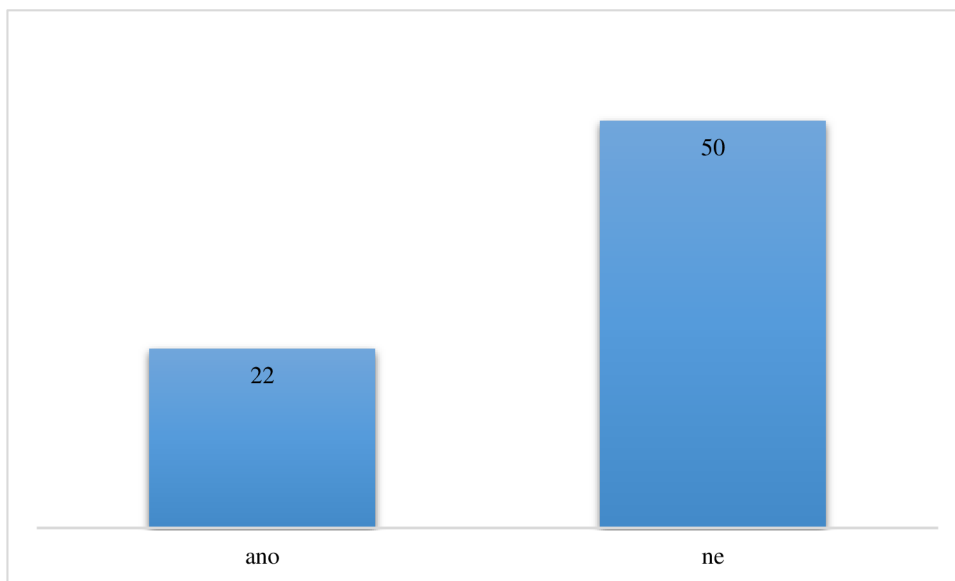
Jak na Vás působí třída během třídních schůzek?

Obr. č. 42: Graf otázky č. 15 (dotazník pro rodiče)

Otázka č. 16

Řešil/a jste v minulosti, nebo právě řešíte se školou nějaký problém/konflikt?

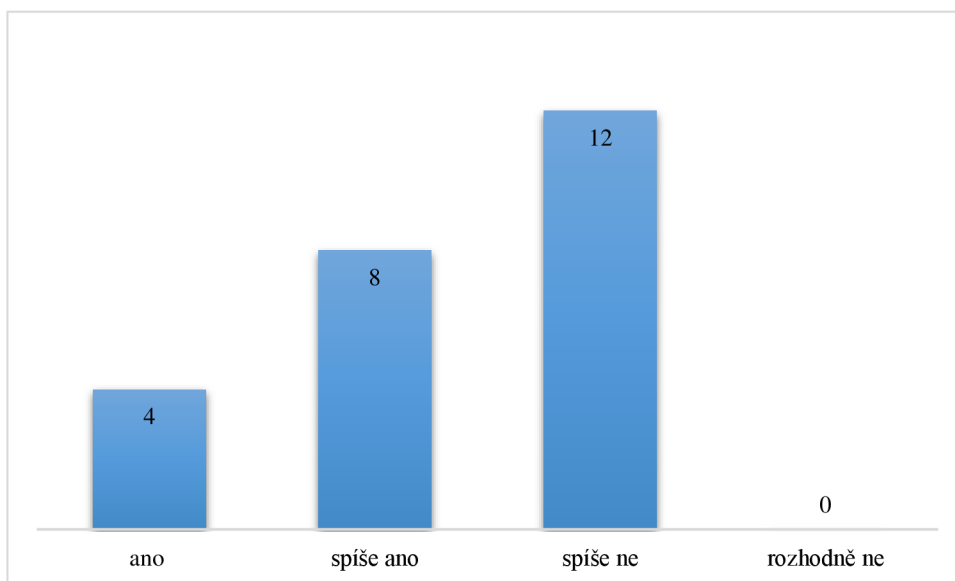
Obr. č. 43: Graf otázky č. 16 (dotazník pro rodiče)

Komentář

Velká část rodičů nemusela nikdy řešit se školou žádný konflikt.

Otázka č. 17 → odpovídejte pouze, pokud jste na otázku č. 16 odpověděli ANO

Probíhalo řešení problému/konfliktu bez větších potíží?

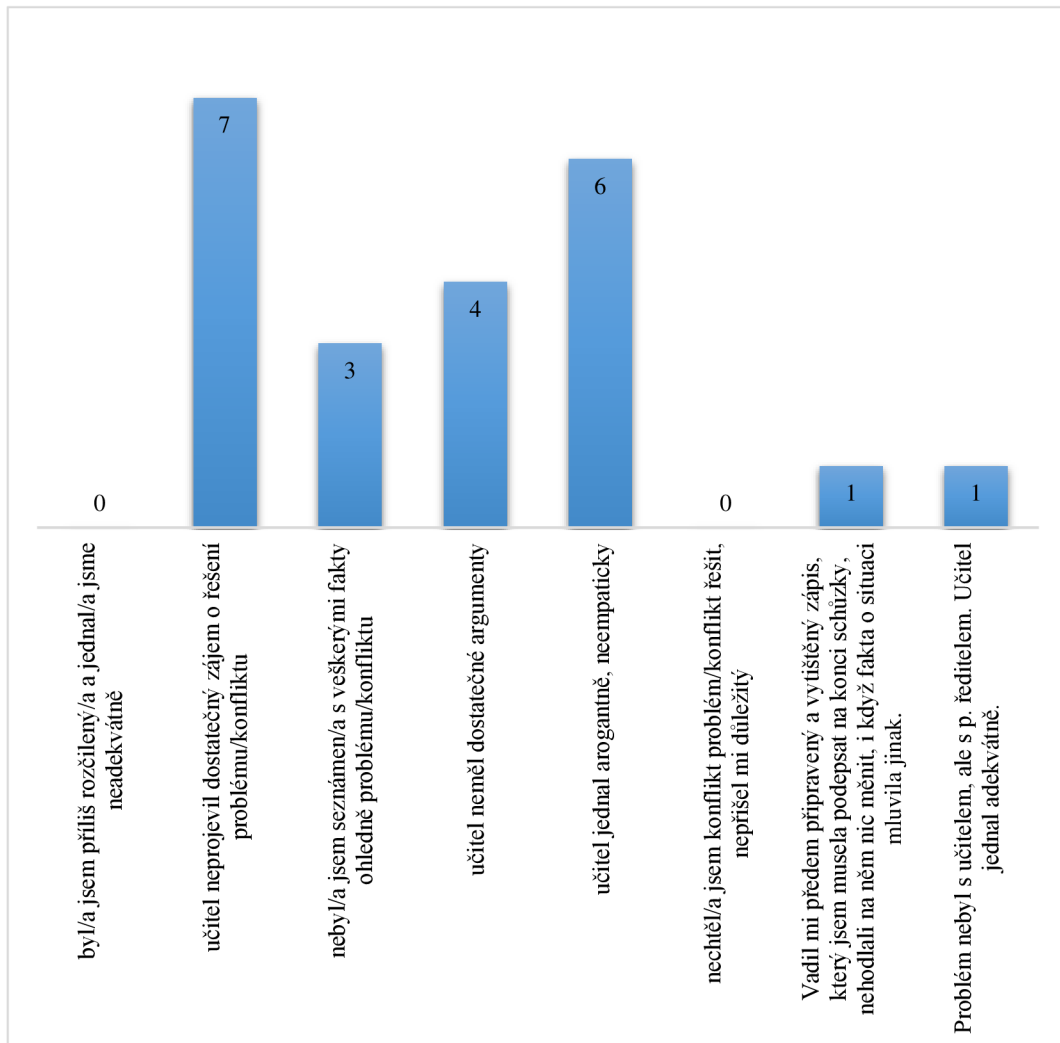
Obr. č. 44: Graf otázky č. 17 (dotazník pro rodiče)

Komentář

Polovina rodičů, kteří se školou museli řešit nějaký problém, či konflikt uvedla, že řešení proběhlo bez problémů. Druhá polovina ovšem uvedla, že nastaly během řešení určité potíže. Konkrétní příklady jsou uvedeny v otázce níže.

Otázka č. 18 → odpovídejte pouze, pokud jste na otázku č. 17 odpověděli spíše ne/rozhodně ne

Co bylo podle Vás důvodem, že při řešení problému/konfliktu nastaly potíže?

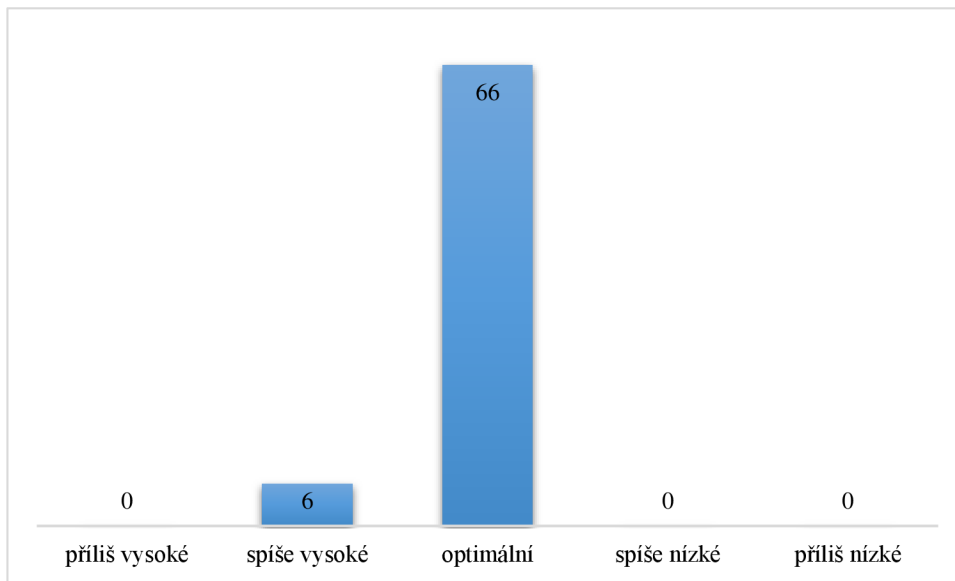
Obr. č. 45: Graf otázky č. 18 (dotazník pro rodiče)

Komentář

Rodiče pochopitelně označili, že problém při řešení konfliktu byl na straně učitele v jednom případě na straně ředitele. Podle těchto problémů, se učitel dopustil některých komunikačních chyb, které jsou popsány v teoretické části. Ovšem nemyslím si, že by to bylo zcela jednostranné.

Otázka č. 19

Myslíte si, že nároky na Vaše dítě ve škole jsou:

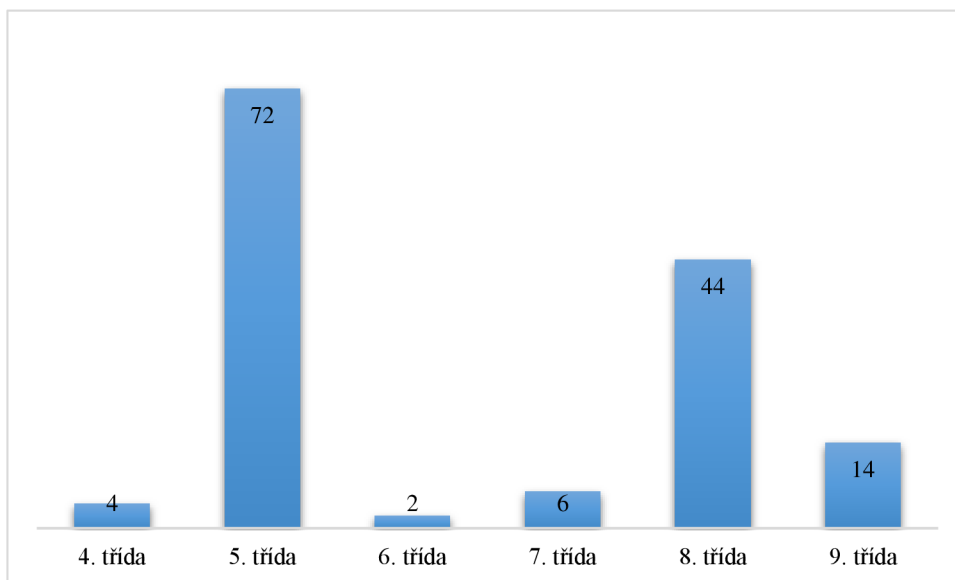

Obr. č. 46: Graf otázky č. 19 (dotazník pro rodiče)

Tabulka č. 4: Analýza otázek dotazníku pro žáky

Otázka č. 1

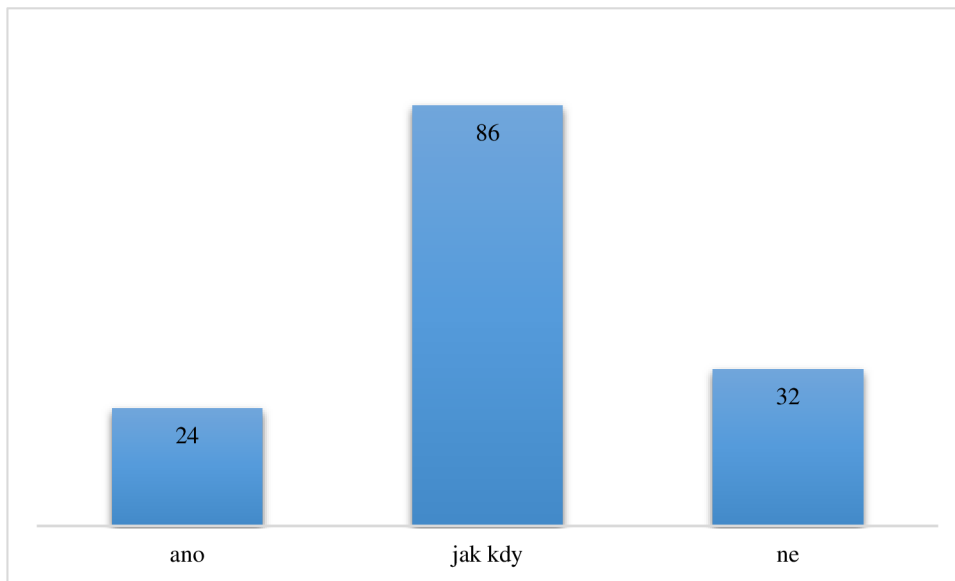
Do jaké chodíš třídy?

Obr. č. 47: Graf otázky č. 1 (dotazník pro žáky)

Otázka č. 2

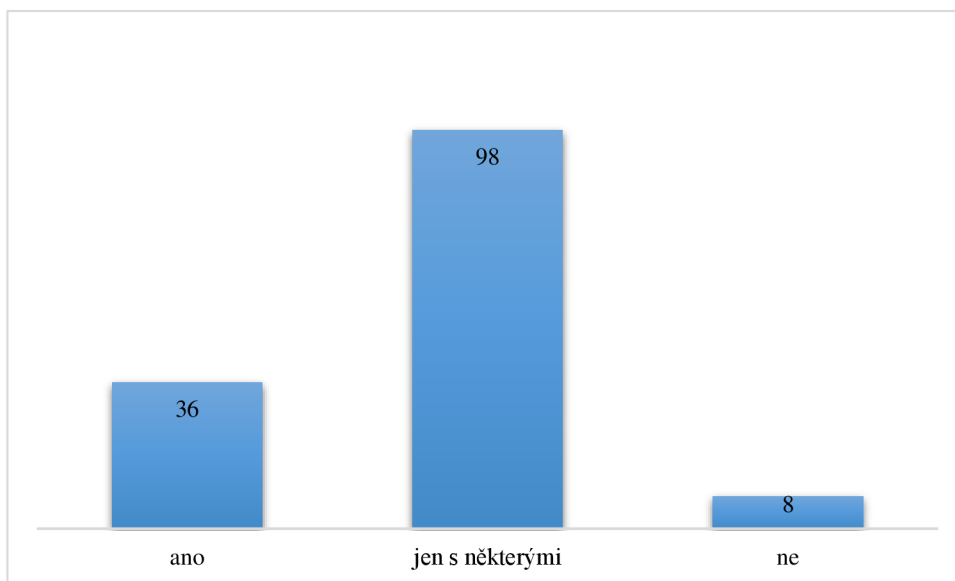
Chodíš do školy rád/a?

Obr. č. 48: Graf otázky č. 2 (dotazník pro žáky)

Otázka č. 3

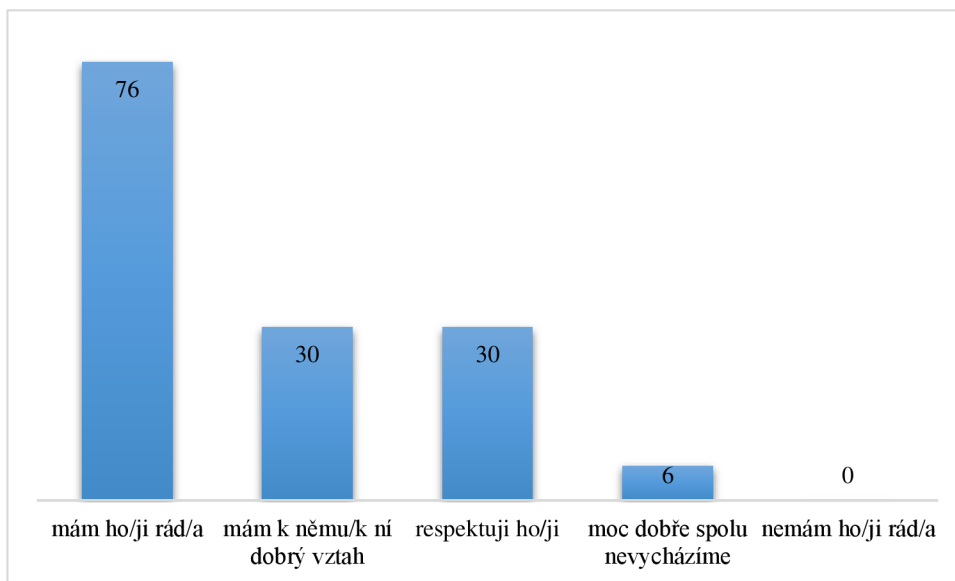
Máš se svými spolužáky hezký vztah?

Obr. č. 49: Graf otázky č. 3 (dotazník pro žáky)

Otázka č. 4

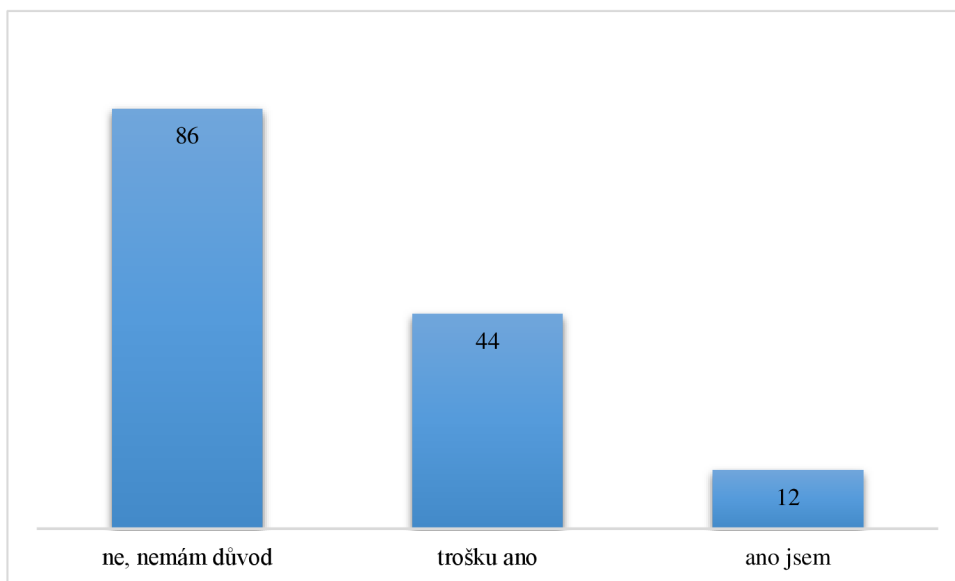
Jaký máš vztah ke svému třídnímu učiteli?

Obr. č. 50: Graf otázky č. 4 (dotazník pro žáky)

Otázka č. 5

Když se blíží třídní schůzky, jsi nervózní?

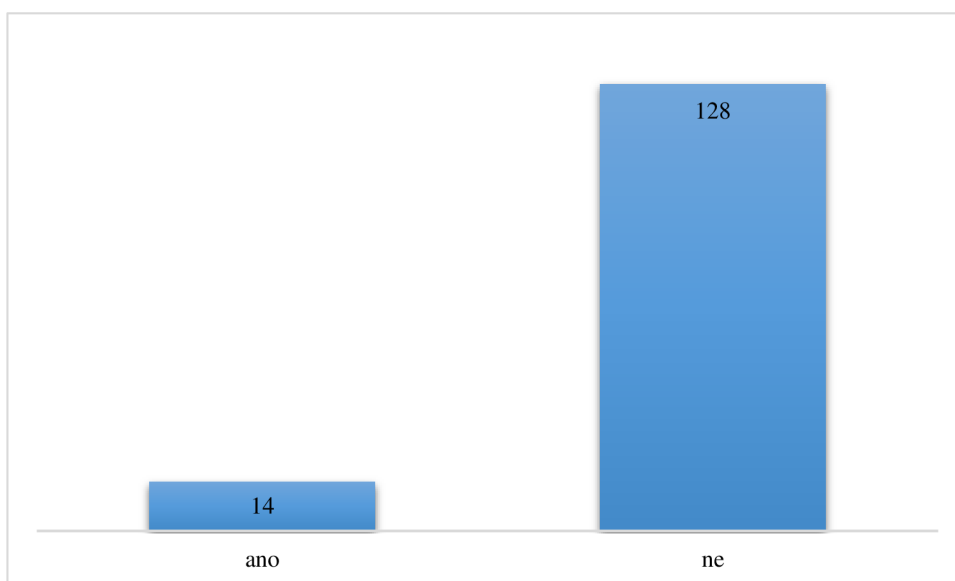
Obr. č. 51: Graf otázky č. 5 (dotazník pro žáky)

Komentář

Velká část žáků není z nadcházejících schůzek nijak nervózní, což je podle mě dobře. Děti svým rodičům a svému rodiči důvěřují. Vědí, že se nemají čeho bát, že si o případných problémech mohou po schůzce promluvit. V nejlepším případě se mohou schůzky účastnit.

Otázka č. 6

Můžeš jít na třídní schůzku společně s rodiči?

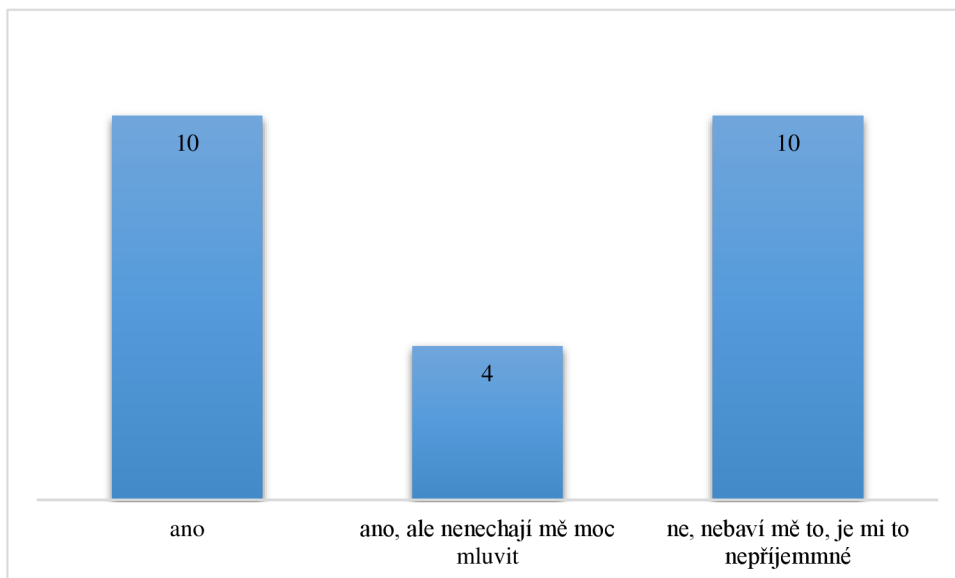

Obr. č. 52: Graf otázky č. 6 (dotazník pro žáky)

Komentář	Bohužel opět velmi malé procento žáků se může účastnit schůzek, Opět se jednalo převážně o žáky alternativních a inovativních škol.
----------	---

Otázka č. 6a → odpovídej pouze, pokud jsi na otázku č. 6 odpověděl/a ANO

Jsi rád, že se můžeš schůzek účastnit?

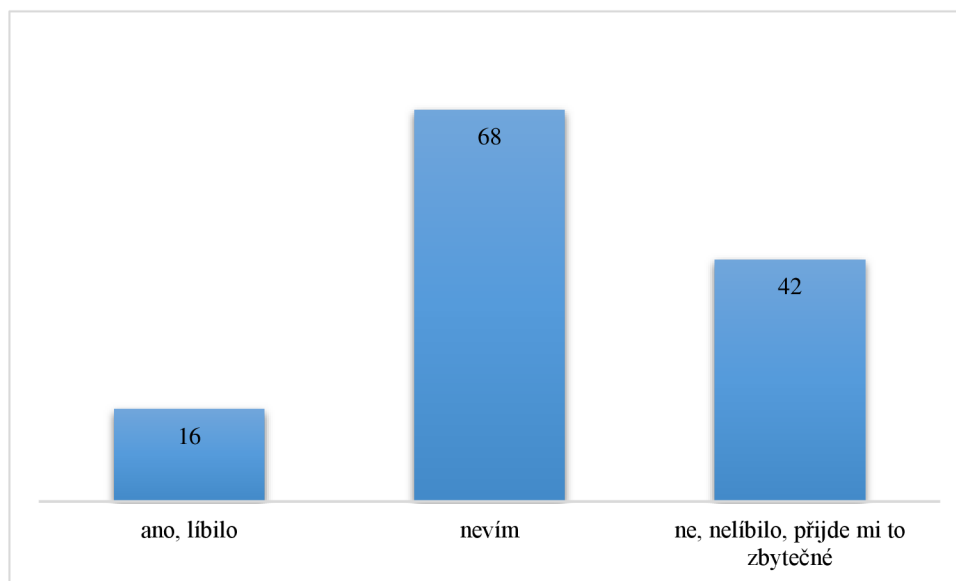
Obr. č. 53: Graf otázky č. 6a (dotazník pro žáky)

Komentář	Na tuto otázku odpověděli pravděpodobně i žáci, kteří uvedli, že se schůzky účastnit nemohou. Proto jsem v dotazníku u každého žáka, který odpověděl, že se může účastnit schůzek, dohledala, jak odpověděl na tuto otázku. Ze čtrnácti žáků uvedlo deset, že jsou rádi, že se mohou účastnit a čtyři žáci
----------	--

uvedli, že je tento typ schůzek nebaví a je jim přítomnost na schůzce nepříjemná. Zde záleží na osobnosti žáka. Některé děti se mezi dospělými nemusí cítit komfortně. Zvážila bych pak, zda je přítomnost žáka na schůzce nutná. Případně se více zajímat, o čem by se rád na schůzce bavil, aby se cítil příjemněji.

Otázka č. 6b → odpovídej pouze, pokud jsi na otázku č. 6 odpověděl/a NE

Líbilo by se ti, kdyby ses mohl/a schůzek účastnit?

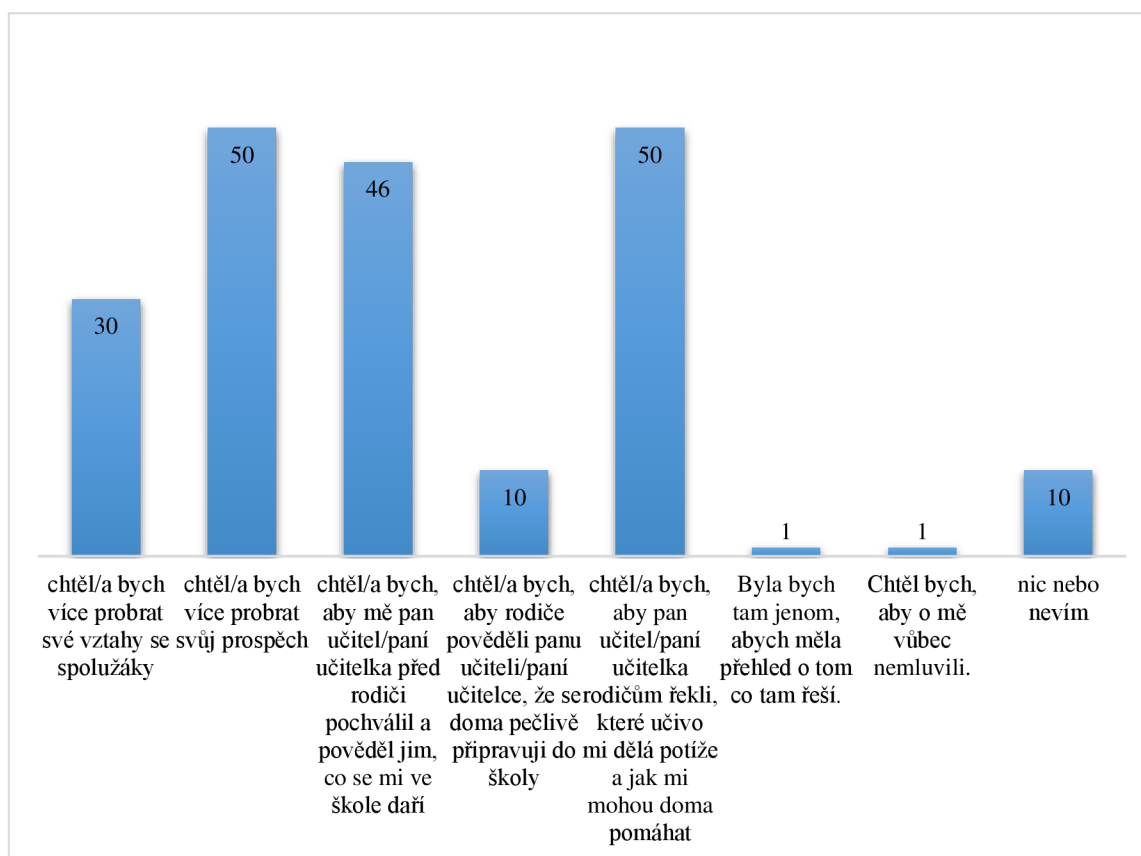
Obr. č. 54: Graf otázky č. 6b (dotazník pro žáky)

Komentář

Tento výsledek byl pro mě překvapující. Z vlastní zkušenosti ze školy vím, že děti jsou zvědavé, jak schůzky probíhají a rády by se jich účastnily. Ovšem z výzkumu vyplývá, že pro žáky představa, být přítomní na schůzce, není příliš lákavá.

Otázka č. 7

Co bys chtěl/a, aby se na schůzkách řešilo, když tam jsi (kdybys tam mohl/a být)

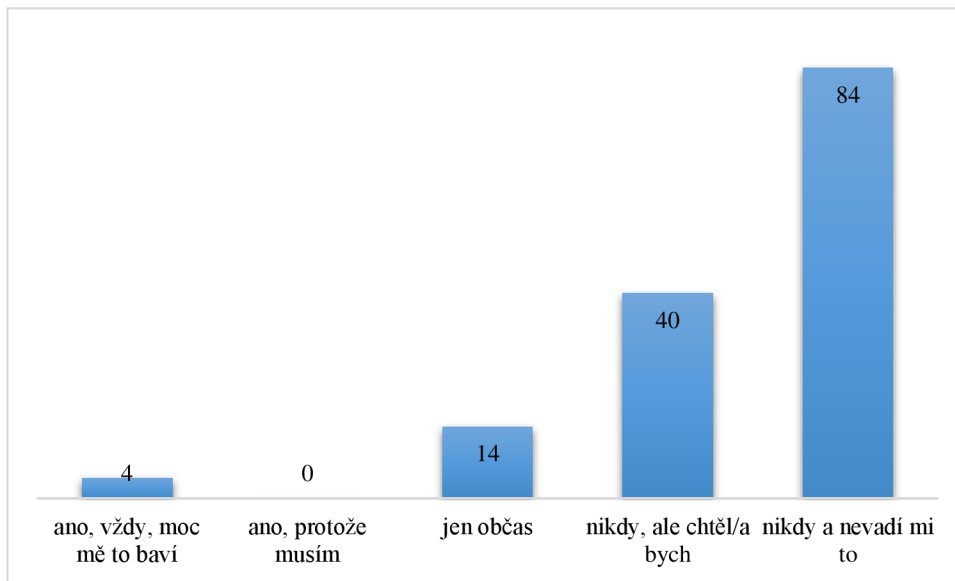
Obr. č. 55: Graf otázky č. 7 (dotazník pro žáky)

Komentář

I když předchozí výsledky hovořily spíše tak, že děti se schůzek účastnit nechtějí. Tento graf předchozí odpovědi lehce vyvrací. Téměř všichni žáci uvedli hned několik témat, které by na schůzce s rodiči a učitelem chtěli probrat. Nejraději by probrali svůj prospěch, dále jak mohou rodiče žákům pomoci s domácí přípravou, a také by chtěli být učitelem před rodiči pochváleni.

Otázka č. 8

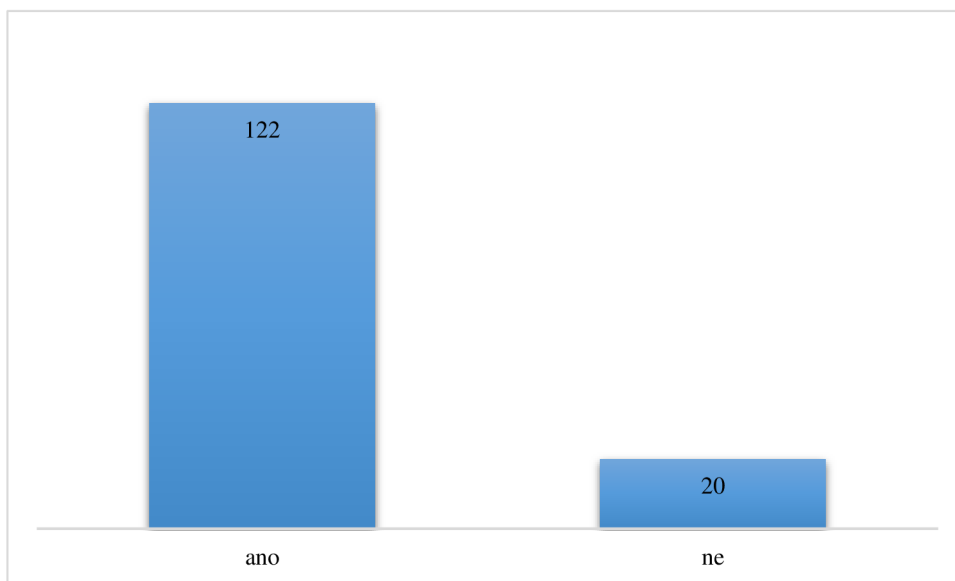
Pomáháš Tvému třídnímu učiteli s přípravami na třídní schůzky?

Obr. č. 56: Graf otázky č. 8 (dotazník pro žáky)

Otázka č. 9

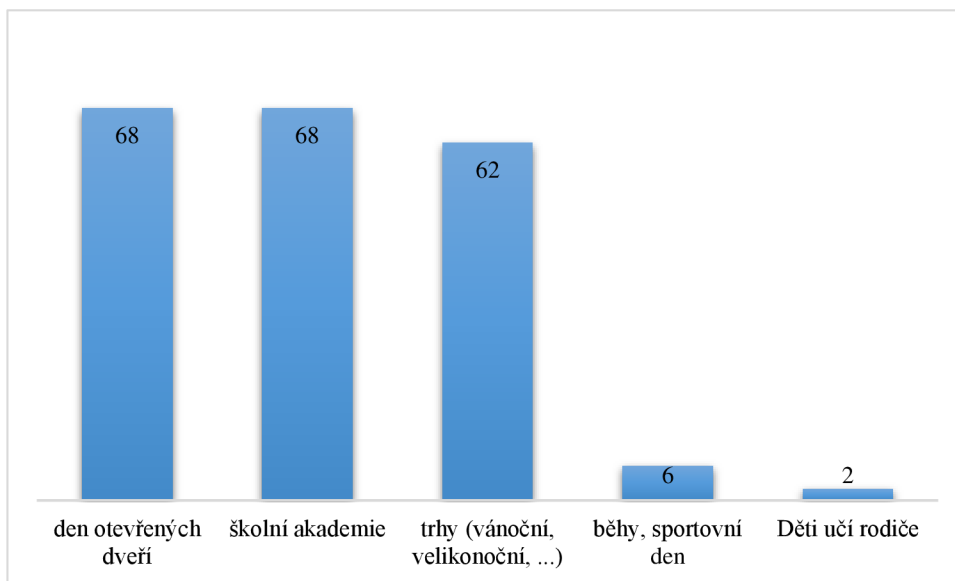
Pořádáte ve škole akce, na které můžeš přijít společně s rodiči?

Obr. č. 57: Graf otázky č. 9 (dotazník pro žáky)

Otázka č. 10 → odpovídej pouze, pokud jsi na otázku č. 9 odpověděl/a ANO

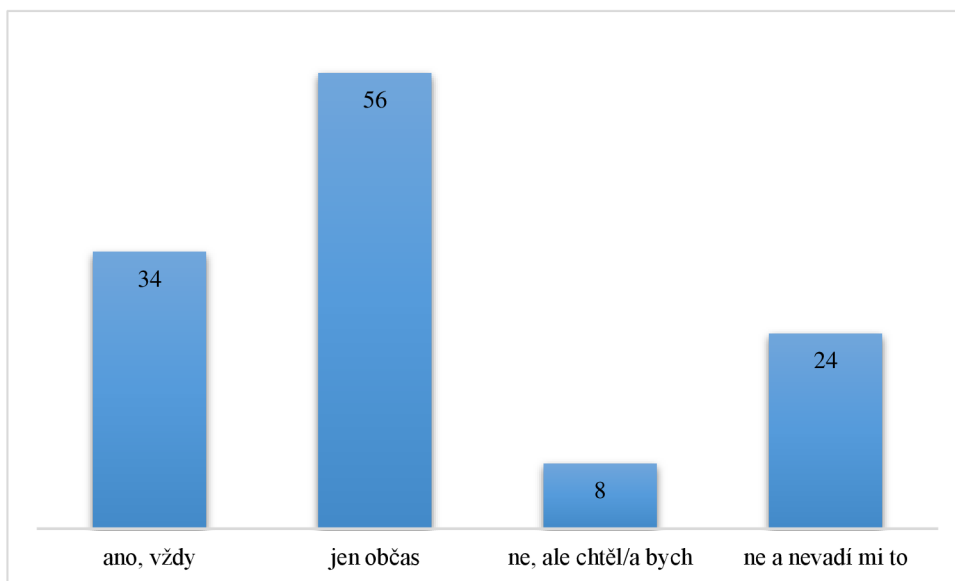
Jaké akce pro rodiče ve škole pořádáte?

Obr. č. 58: Graf otázky č. 10 (dotazník pro žáky)

Otázka č. 11 → odpovídej pouze, pokud jsi na otázku č. 9 odpověděl/a ANO

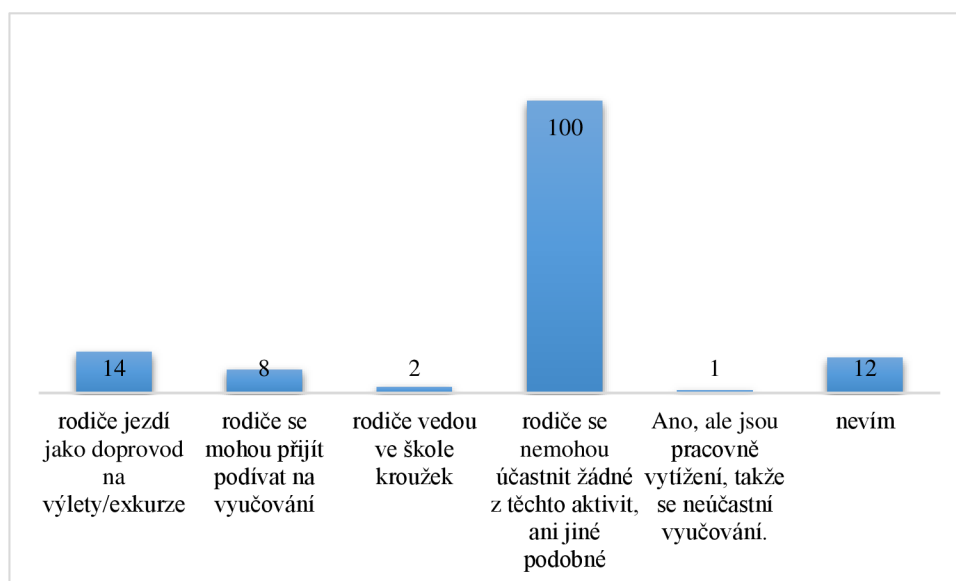
Chodíš s rodiči na tyto akce?

Obr. č. 59: Graf otázky č. 11 (dotazník pro žáky)

Otázka č. 12

Mohou se rodiče účastnit nějakých školních aktivit? Např.:

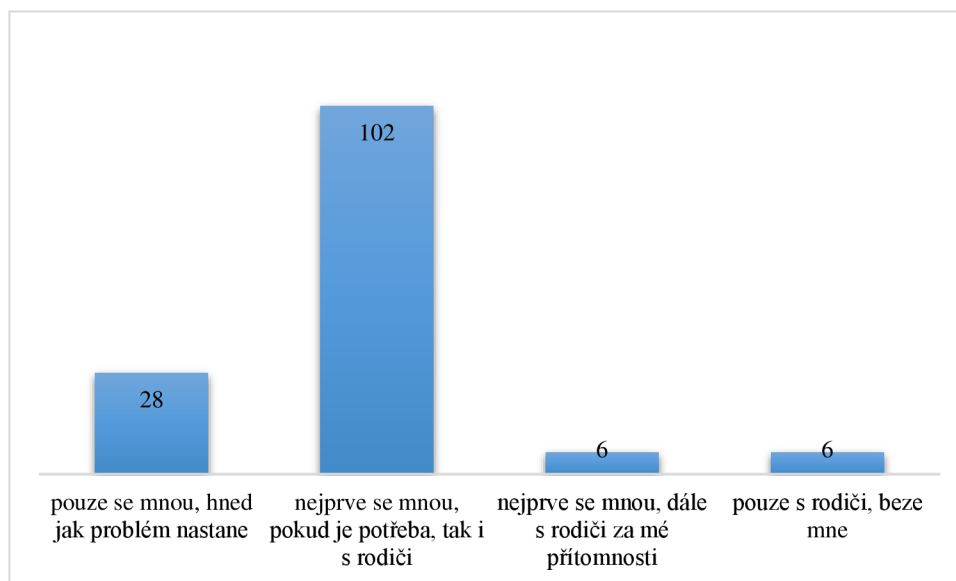
Obr. č. 60: Graf otázky č. 12 (dotazník pro žáky)

Komentář

Zde byla odpověď téměř jednoznačná, podle žáků se rodiče téměř vůbec zapojují do chodu školy. Zde záleží na tom, zda je to tím, že škola nenabízí příliš mnoho možností spolupráce, nebo tím, že rodiče se zapojovat nechtějí, případně z nějakých důvodů nemohou.

Otázka č. 13

Když ve škole nastane nějaký problém, řeší ho učitel s tebou, s rodiči, nebo s vámi oběma?

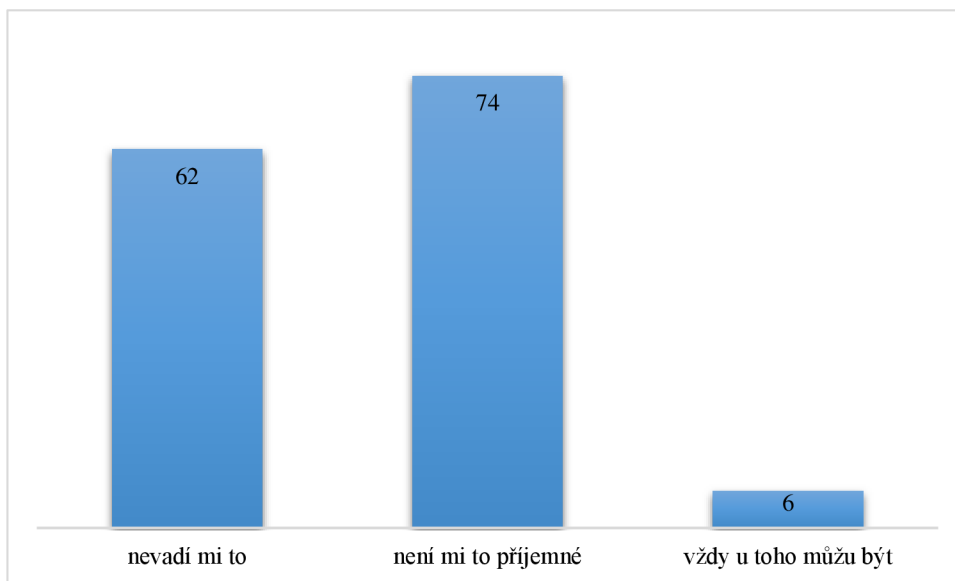
Obr. č. 61: Graf otázky č. 13 (dotazník pro žáky)

Komentář

Tato otázka dopadla velmi dobře.

Otázka č. 14

Když učitel řeší s rodiči nějaký problém a ty u toho nemůžeš být, je ti to příjemné?

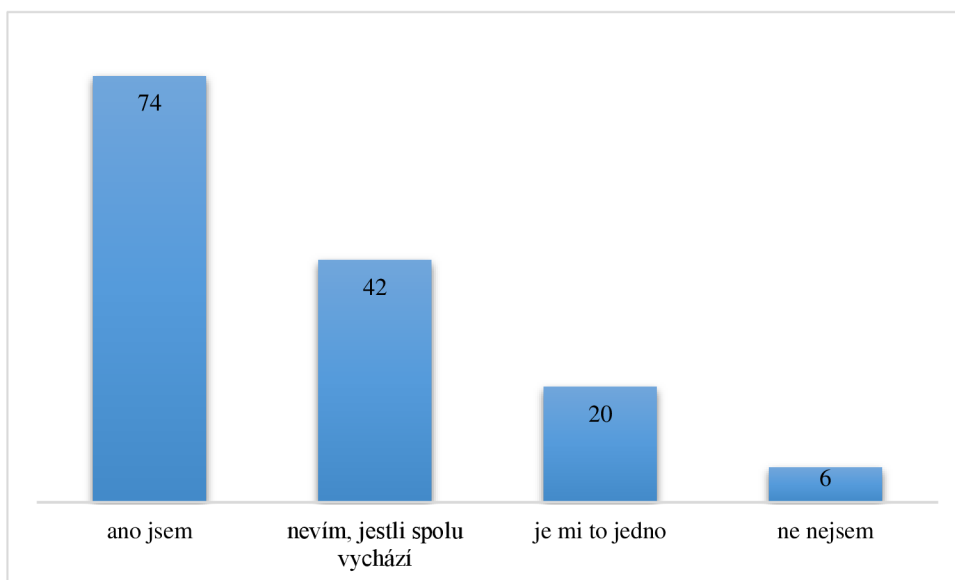
Obr. č. 62: Graf otázky č. 14 (dotazník pro žáky)

Komentář

Zde si žáci opět malinko protičeří. Na schůzkách být přítomní většinou nechtějí, ale pokud se řeší nějaký problém, pak by u jeho řešení velká část chtěla být, což je samozřejmě pochopitelné a měl by na to mít právo každý žák.

Otázka č. 15

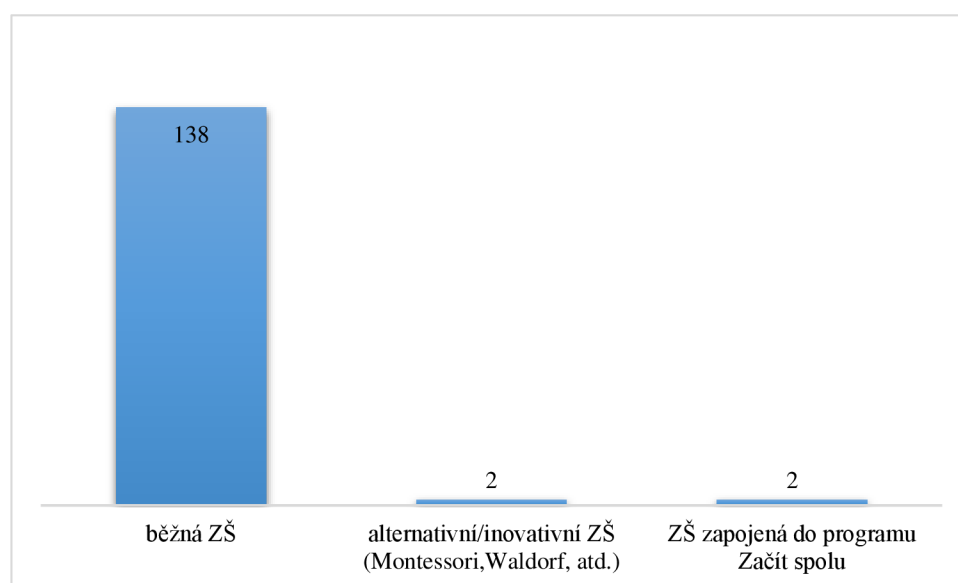
Jsi spokojený/a s tím, jak Tvoji rodiče vychází s Tvou učitelkou/Tvým učitelem?

Obr. č. 63: Graf otázky č. 15 (dotazník pro žáky)

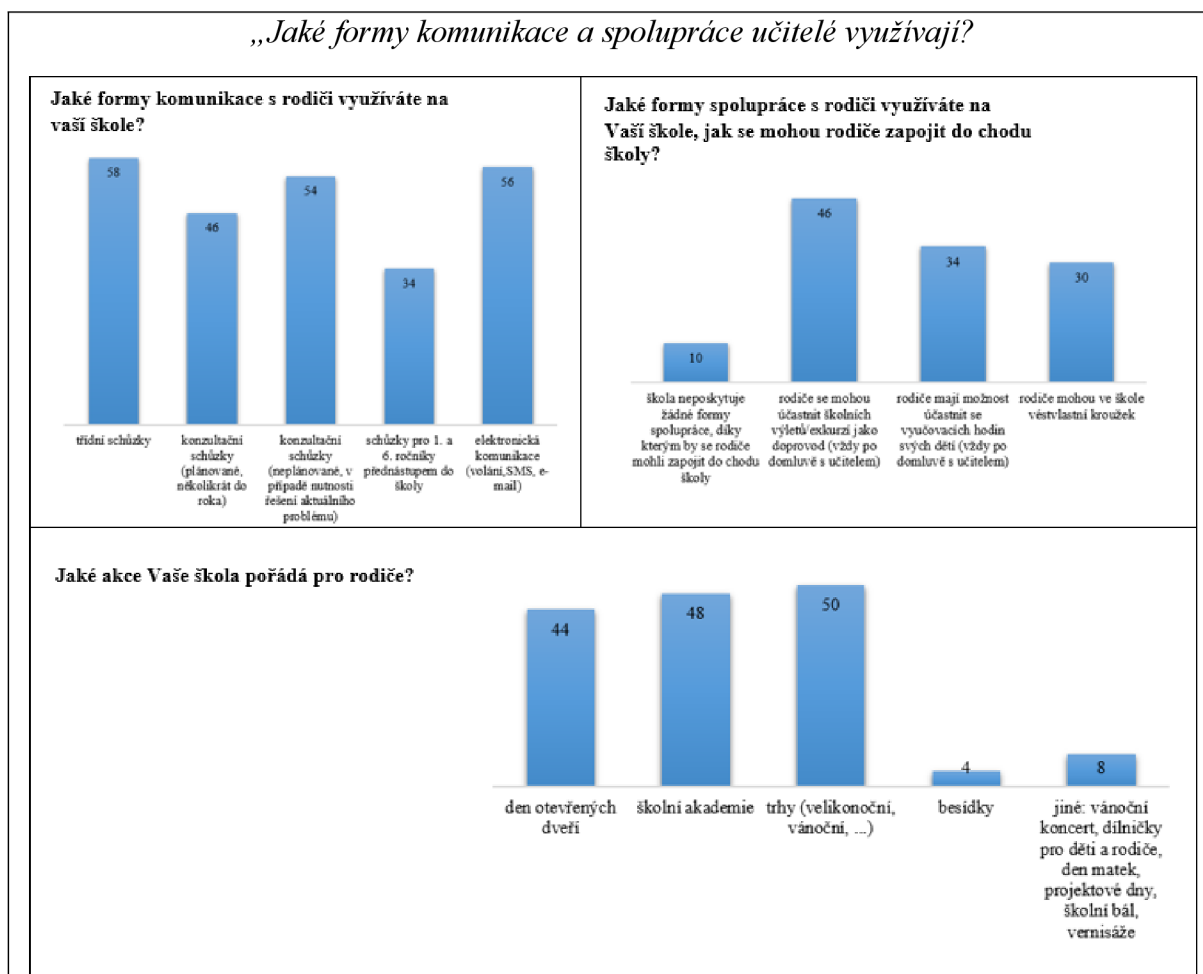
Otázka č. 16

Do jaké školy chodíš?

Obr. č. 64: Graf otázky č. 16 (dotazník pro žáky)

Tabulka č. 5: Analýza výzkumné otázky č. 1

Obr. č. 65: Grafy k výzkumné otázce č. 1

Komentář

Tuto výzkumnou otázku jsem si položila, protože jsem chtěla zjistit, jak konkrétně školy komunikují s rodiči. Jaké jim nabízejí formy komunikace. Vždy jsem zadala několik možností a dále také možnost vložení vlastní odpovědi. Mezi hlavní formy komunikace na všech školách patří bezpochyby třídní schůzky, což se potvrdilo také ve výzkumu. Třídní schůzka je společná se všemi rodiči a podle odpovědí učitelů se konají nejčastěji třikrát ve školním roce. Třídní schůzky jsou pak doplněny schůzkami konzultačními, které na školách probíhají většinou alespoň dvakrát do roka. Na některých školách jsou však konzultační schůzky vedeny pouze v případě řešení nějakého aktuálního problému. Mimo osobního setkávání pak školy nabízejí komunikaci

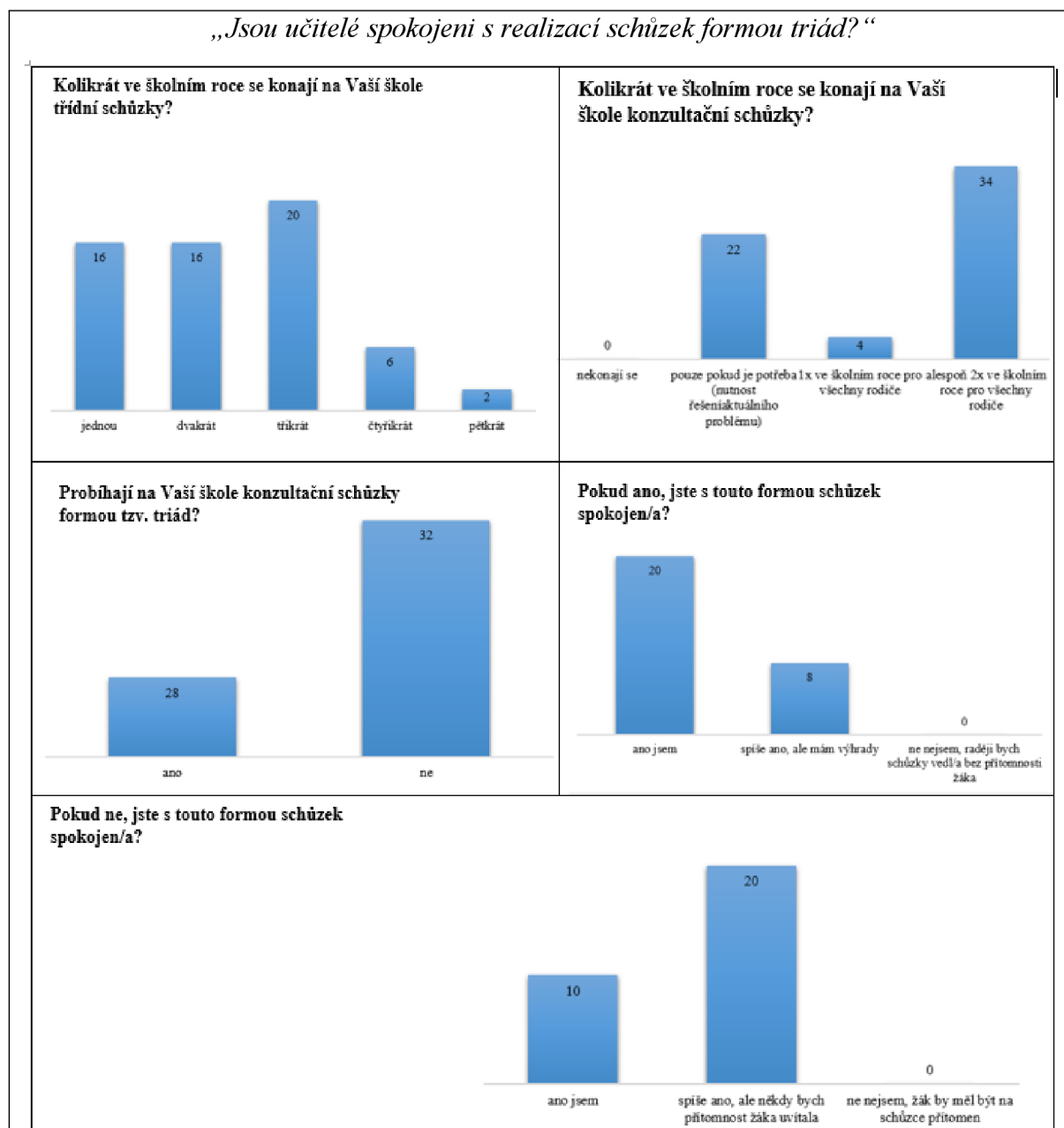
elektronickou formou, což jak vyplynulo z výzkumu, rodiče hojně využívají.

Kromě běžné komunikace se školy snaží s rodiči také spolupracovat a pořádají několikrát ročně různé akce, na které jsou rodiče a žáci společně zváni. Výzkum ukázal, že mezi nejčastější akce, které školy pořádají, patří dny otevřených dveří, trhy a školní akademie. Na alternativních a inovativních školách se pak setkáváme s bohatší nabídkou akcí pro rodiče, jako jsou například vernisáže, oslavy ke Dni matek, vánoční koncert, vystoupení na obecních akcích, aj.

Učitelé také uvádějí, že se rodiče mohou zapojovat do chodu školy, a to například účastí na výletech či exkurzích, vedením vlastního kroužku nebo účastí ve vyučování. V tomto ohledu se ovšem odpovědi učitelů a rodičů, a také žáků, rozcházejí. Rodiče totiž ve většině případů uvádějí, že jim školy zdaleka tolik možností spolupráce nenabízí. A žáci uvedli, že se rodiče do žádné z výše zmíněných spoluprací zapojit nemohou. Rozhodně tedy nechci tvrdit, že učitelé o možnostech zapojení se do chodu školy lhali. Myslím si, že se rodiče opravdu na většině škol do těchto typů spolupráce zapojit mohou, jen nejsou dostatečně informovaní. A samotné je ve většině případů nenapadne se učitelům nabídnout. Samozřejmě jistě hraje roli i fakt, že rodiče dochází do svých zaměstnání, případně mají doma menší děti, takže nemají z časových důvodů možnost se do chodu školy zapojovat.

Z dotazníků, které vyplňovali učitelé, tedy jasně vyplývá, že školy nabízejí opravdu pestrou nabídku forem komunikace i spolupráce.

Tabulka č. 6: Analýza výzkumné otázky č. 2

Obr. č. 66: Grafy k výzkumné otázce č. 2

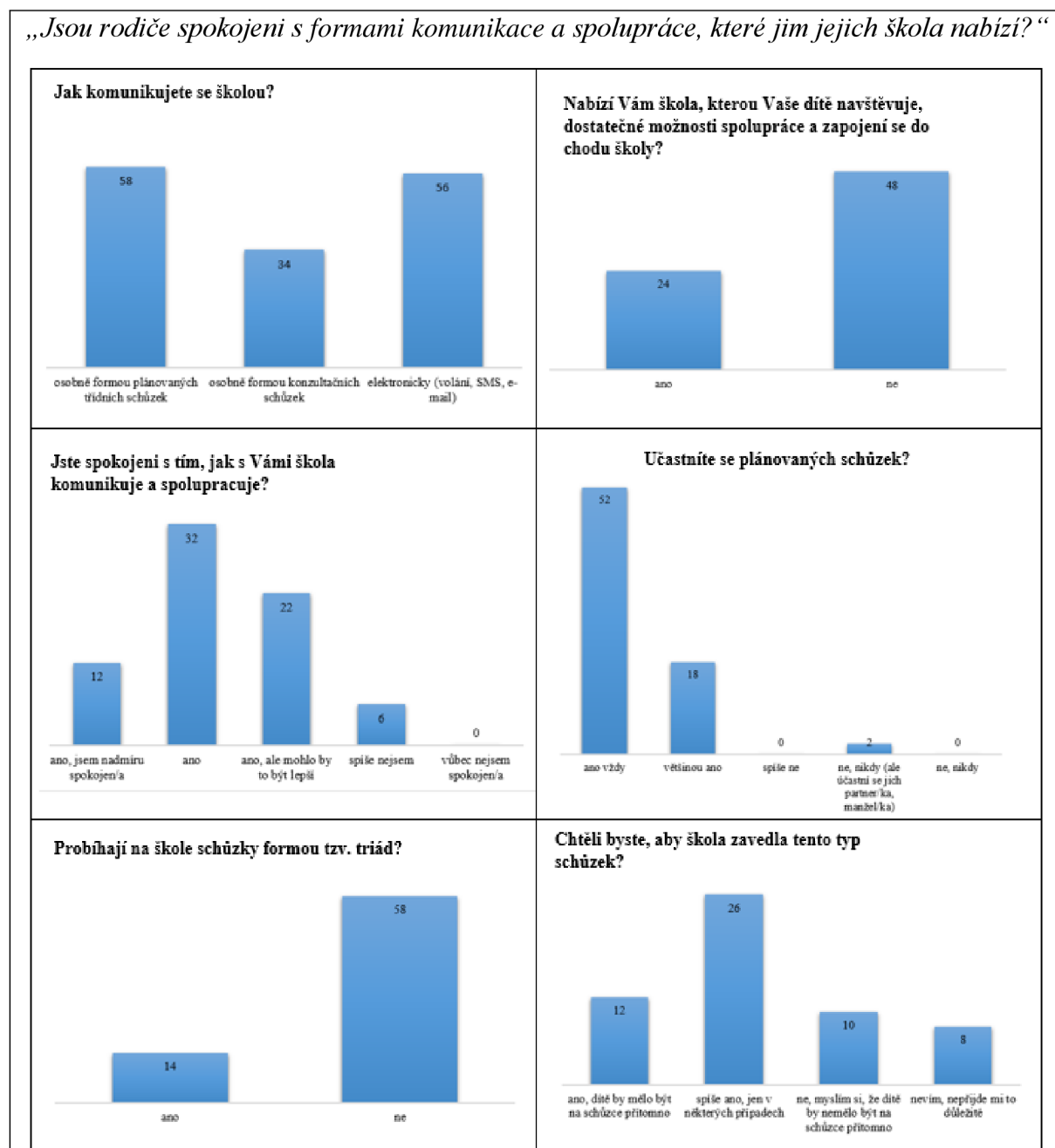
Komentář

Vzhledem k tomu, že pocházím ze severu Čech, konkrétně tedy z města Varnsdorf, které je součástí tzv. Šluknovského výběžku, nejvíce respondentů je právě z okolních škol. Ve školství se již nějakou dobu pohybuji, sama jsem několik schůzek s rodiči již vedla a dá se říci, že mám přehled o tom, jak na ostatních základních školách z mého okolí vedou třídní a konzultační schůzky. Věděla jsem, že konkrétně v našem městě je celkem pět základních škol a ani na jedné škole tripartitní schůzky nevedou. Předpokládám však, že ve větších městech je již tento typ schůzek běžnou

praxí. Jelikož jsem oslovila s žádostí o vyplnění dotazníku také školy z větších měst a školy alternativního typu, ve výzkumu se to nakonec odrazilo a několik učitelů uvedlo, že tripartitní schůzky vedou. Výsledkem bylo, že učitelé, kteří schůzky formou triád vedou, jsou s tímto typem schůzek spokojeni. Jen několik z nich uvedlo, že mají i výhrady. Rodiče i většina žáků byli s tímto typem schůzek také spokojeni.

Učitelé, kteří tripartitní schůzky nevedou, jsou takto spokojeni, ale přiznávají, že někdy by přítomnost žáka na schůzce byla přínosná. Myslím si, že zde hraje roli strach z neznámého. Učitelé, kteří tripartitní schůzky nikdy nevedli, neví, jak by taková schůzka mohla probíhat a neznají všechna pozitiva, která tento typ schůzek přináší. Z dotazníku pro rodiče také vyplynulo, že by se většině z nich líbilo, kdyby na schůzky mohli dorazit i se svým dítětem. Žáci byli tedy naopak k tripartitním schůzkám spíše skeptičtí a příliš by se do nich nehrnuli. Ovšem zároveň téměř všichni žáci uvedli hned několik témat, která by na schůzkách rádi probrali, pokud by měli tu možnost.

Tabulka č. 7: Analýza výzkumné otázky č. 3

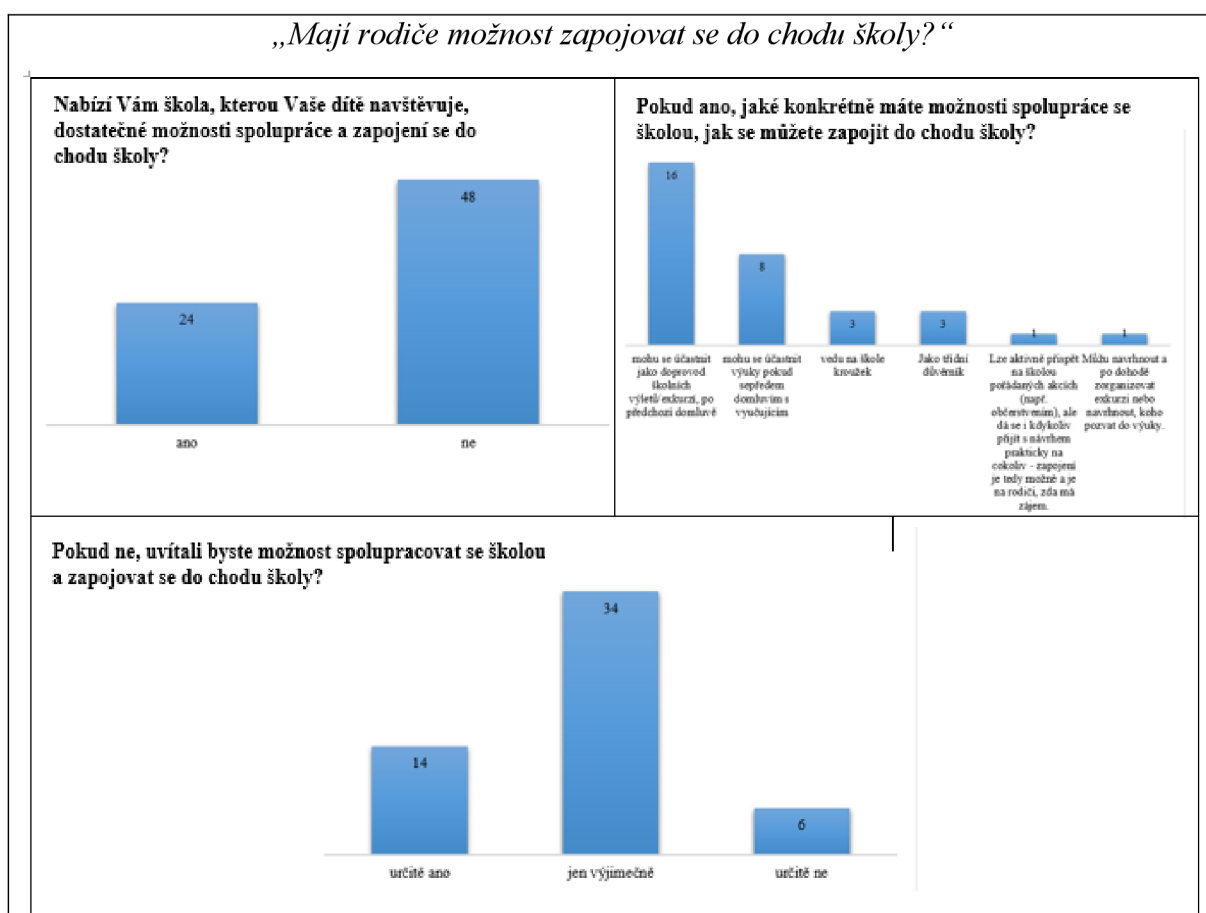
Obr. č. 67: Grafy k výzkumné otázce č. 3

<p>Komentář</p>	<p>Z výzkumu vyplynulo, že s komunikací ze strany školy jsou rodiče převážně spokojeni. Rodiče uvedli, že komunikace probíhá převážně na třídních schůzkách, dále pak elektronicky, případně na schůzkách konzultačních. Většina rodičů je spokojena také s tím, jak s nimi škola spolupracuje. Ovšem velká část rodičů uvedla, že jim škola nenabízí dostatečné možnosti zapojení se do chodu školy. Jak jsem již psala v komentáři k výzkumné otázce č. 1, téměř všichni učitelé naopak uvedli, že</p>
-----------------	--

škola nabízí hned několik možností, jak se rodiče mohou zapojit do chodu školy. Je tedy pravděpodobné, že zde dochází k nedostatečné informovanosti mezi rodiči a učiteli.

To, že jsou rodiče převážně spokojeni s tím, jak škola komunikuje a spolupracuje, potvrzuje i fakt, že ani jeden z rodičů neodpověděl, že by se neúčastnil schůzek, které škola pořádá. Rodiče tedy zjevně mají zájem se školou komunikovat, spolupracovat a mít kladné vztahy. Také velká část rodičů uvedla, že by byli rádi, kdyby jejich škola zavedla tripartitní schůzky.

Tabulka č. 8: Analýza výzkumné otázky č. 4

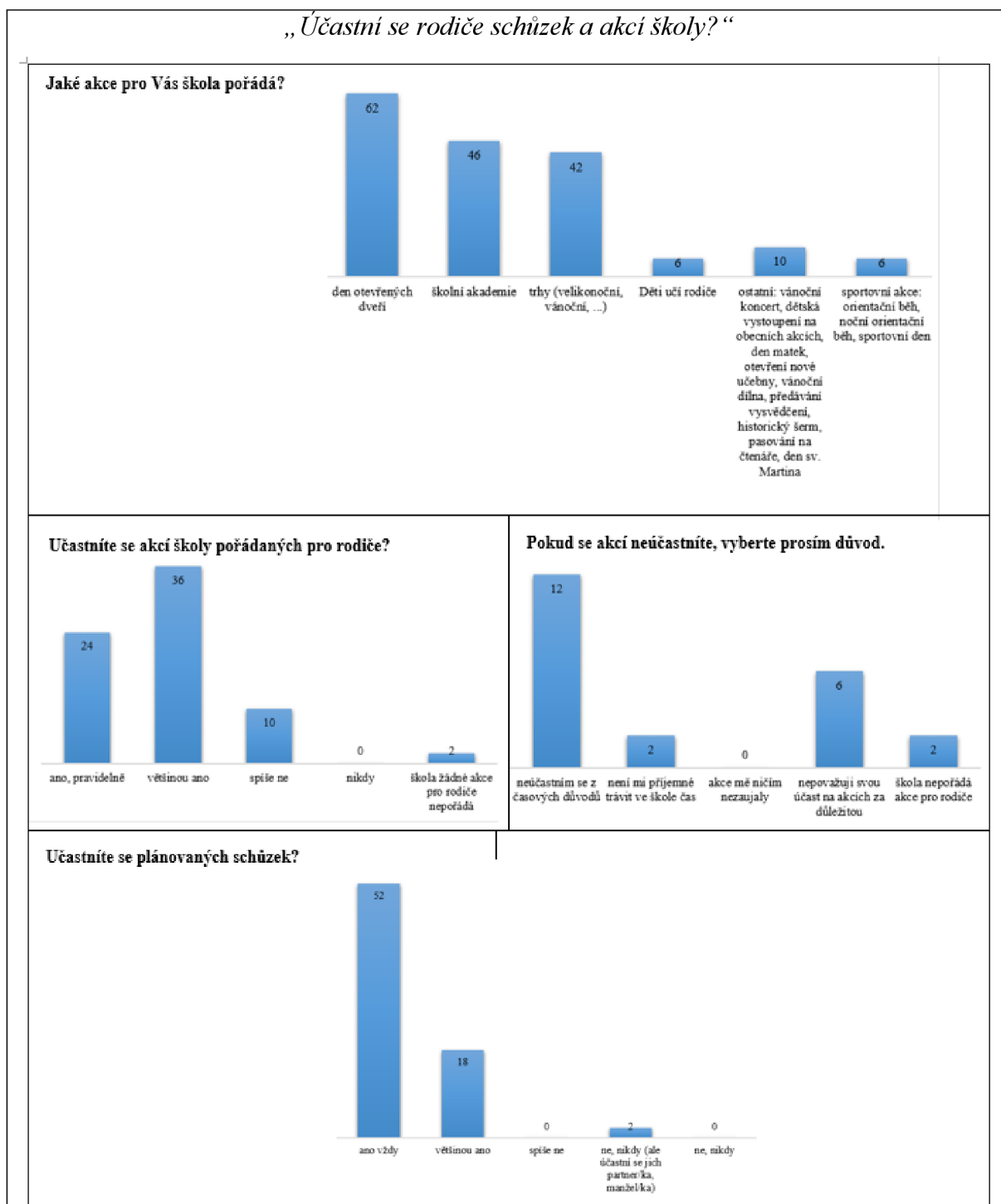

Obr. č. 68: Grafy k výzkumné otázce č. 4

Komentář

Velká část rodičů uvedla, že jim škola nenabízí dostatečné možnosti zapojení se do chodu školy. Několik z nich by pak uvítalo, kdyby se nabídka spolupráce v tomto ohledu rozšířila. Někteří by se zapojili jen výjimečně a několik málo rodičů uvedlo, že nemají zájem se více zapojovat do chodu školy.

Tabulka č. 9: Analýza výzkumné otázky č. 5

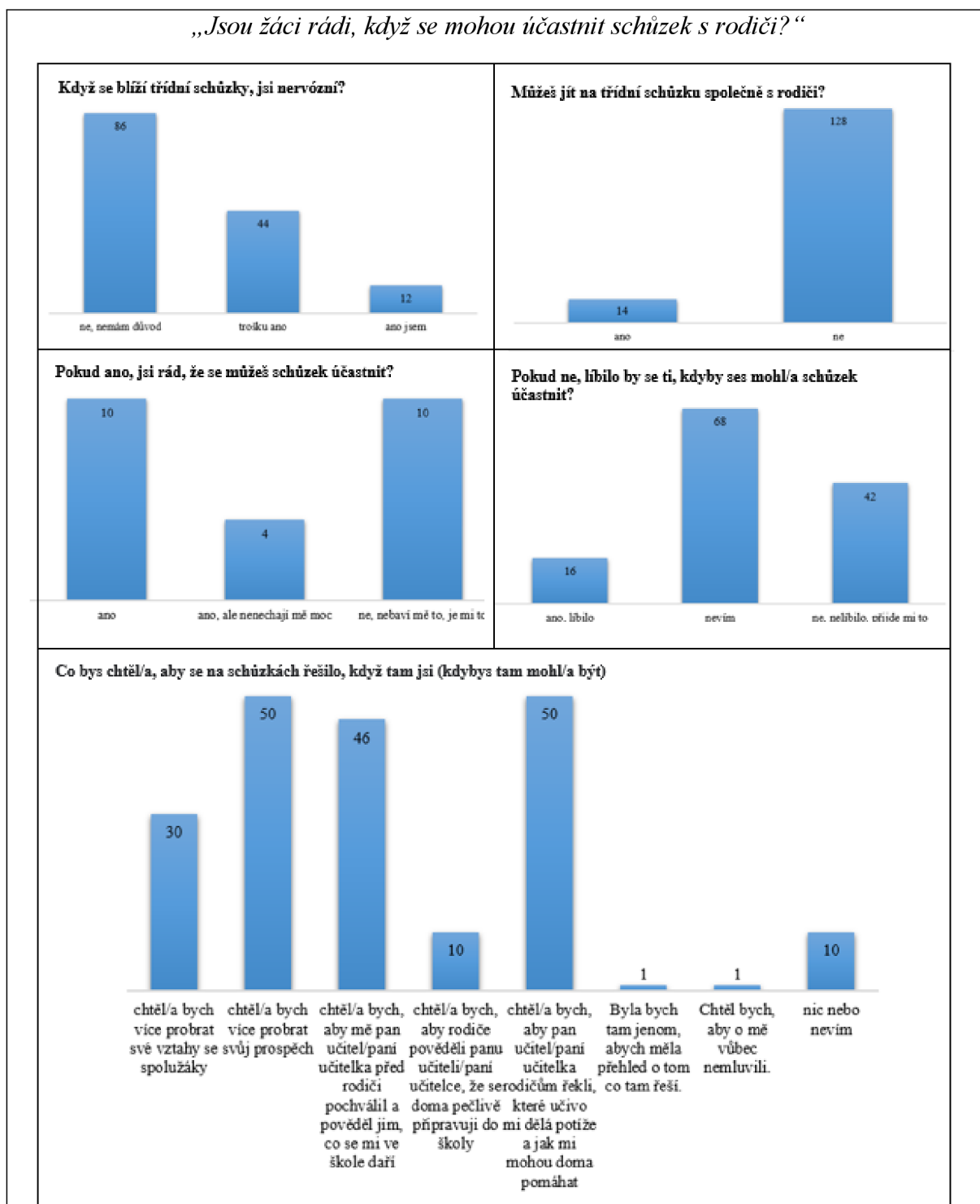

Obr. č. 69: Grafy k výzkumné otázce č. 5

Komentář

Z výzkumu jasně vyplynulo, že účast rodičů na akcích školy i schůzkách je velmi chvályhodná. Rodiče mají zájem navštěvovat akce školy. Pokud se neúčastní, většinou to bývá z časových důvodů.

Tabulka č. 10: Analýza výzkumné otázky č. 6

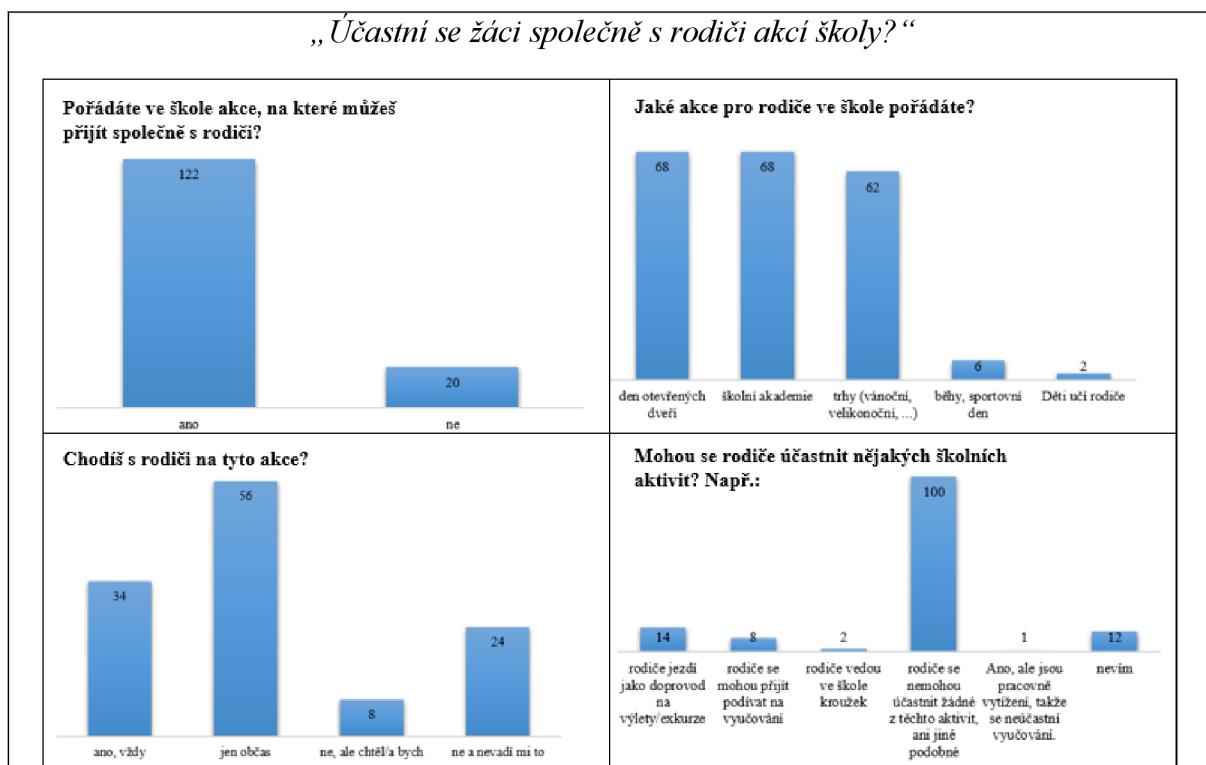
Obr. č. 70: Grafy k výzkumné otázce č. 6

Komentář	Výsledky k této otázce nevyšly podle mého očekávání. To, že se žáci většinou nemohou účastnit schůzek, jsem předpokládala. Ovšem čekala jsem, že odpověď na to, zda by se chtěli účastnit schůzek, pokud by měli možnost, bude celkem jednohlasně ano. To byl z mé strany velký omyl. Jen
----------	---

malé množství žáků uvedlo, že by se schůzek rádo účastnilo. Naopak dost žáků uvedlo, že je to zbytečné, nebo že neví, zda by se jim to líbilo. Odpověď „nevím“ zcela chápu. Žáci neví, jak taková schůzka probíhá, co se na ni probírá, jakou by na schůzce hráli roli. Opět se zde tedy objevuje strach z neznámého, stejně jako u učitelů ohledně tripartitních schůzek. Překvapil mě zejména ten velký počet žáků, kteří odpověděli, že jim to přijde zbytečné. Působí to na mě dojmem, že žáci o sobě smýšlejí tak, že vlastně nejsou v tom vztahu učitel-rodíč důležití. Že to jde mimo ně, což samozřejmě není pravda. Veškerá komunikace mezi učitelem a rodičem se upíná právě k samotnému žákovi.

Když pak žáci měli vybrat, co by rádi s rodiči a učitelem probrali, pokud by mohli, odpověď nic nebo nevím se objevila jen ojedinele. Naopak žáci vybrali hned několik nabízených možností, co by chtěli na schůzce probrat. Velkou váhu žáci očividně přikládají prospěchu. Z výzkumu také vyplynulo, že by žáci byli rádi, pokud by učitel rodičům poradil, jak mají s žákem doma pracovat, aby si zlepšil výsledky. Zcela pochopitelně by spousta dětí chtělo slyšet, jak je učitel před rodičem chválí a vyzdvihuje jejich úspěchy. Nakonec si tedy myslím, že kdyby škola tripartitní schůzky zavedla, bylo by to přínosné pro všechny strany.

Tabulka č. 11: Analýza výzkumné otázky č. 7

Obr. č. 71: Grafy k výzkumné otázce č. 7

Komentář

Někteří žáci s rodiči navštěvují akce pravidelně. Některí samozřejmě jen občas, dle jejich možností. Několik žáků uvedlo, že by se rádo akcí účastnilo, ale rodiče nechtějí nebo nemohou. A pochopitelně se našla i skupinka dětí, které se akcí s rodiči neúčastní, ale uvedly, že jim to nevadí. Jsou to mnohdy velmi zajímavé akce, které učitele, rodiče a žáky stmelují. Na těchto školách se také téměř vždy setkáváme s tripartitními schůzkami.

U běžných škol je to velmi individuální. Některé školy vedou komunikaci a spolupráci s rodiči velmi dobře. Pořádají třídní i konzultační schůzky několikrát do roka, pořádají v průběhu školního roku několik akcí, kterých se mohou rodiče účastnit. Nejčastější akcí byl Den otevřených dveří či Školní akademie. Často však mají školy velmi málo možností, jak by se mohli rodiče zapojovat do chodu školy. Občas se objevila odpověď, že se mohou účastnit exkurzí a výletů jako doprovod. Z výzkumu také vyplývá, že většina rodičů by byla ráda, kdyby škola nabízela více možností spolupráce a zapojení se do chodu školy. Také by někteří rodiče uvítali možnost přítomnosti svého dítěte na schůzkách. Stejný názor v tomto však nesdílí

	učitelé. Učitelé, kteří nevedou tripartitní schůzky, by ve většině případů nic neměnili, nepřítomnost žáka jim vyhovuje.
--	--

Tabulka č. 12: Analýza hypotézy

<i>„Předpokládám, že učitelé, rodiče a žáci jsou více spokojeni na školách, které se na komunikaci a spolupráci s rodinou zvláště zaměřují.“</i>	
Komentář	<p>Po důkladné analýze dotazníků, mohu stanovenou hypotézu potvrdit. Školy, které jsou otevřené spolupráci s rodinou a nabízejí rodičům velké množství forem komunikace, spolupráce a možností zapojit se do chodu školy, jsou rodiči i žáky vnímány lépe. Rodičům ve většině případů vyhovuje, jak probíhá komunikace i vedení schůzek na těchto školách.</p> <p>Určitě je nutné zmínit, že nejlépe na tom jsou v tomto ohledu školy alternativní nebo inovativní, případně školy malotřídní, které často vynikají svým rodinným charakterem. Jak vyplynulo z výzkumu, tyto školy nabízí více možností zapojení rodičů do chodu školy než běžné základní školy. Jsou to mnohdy velmi zajímavé akce, které učitele, rodiče a žáky stmelují. Na těchto školách se také téměř vždy setkáváme s tripartitními schůzkami.</p> <p>U běžných škol je to velmi individuální. Některé školy vedou komunikaci a spolupráci s rodiči velmi dobře. Pořádají třídní i konzultační schůzky několikrát do roka, pořádají v průběhu školního roku několik akcí, kterých se mohou rodiče účastnit. Nejčastější akcí byl Den otevřených dveří či Školní akademie. Často však mají školy velmi málo možností, jak by se mohli rodiče zapojovat do chodu školy. Občas se objevila odpověď, že se mohou účastnit exkurzí a výletů jako doprovod. Z výzkumu také vyplývá, že většina rodičů by byla ráda, kdyby škola nabízela více možností spolupráce a zapojení se do chodu školy. Také by někteří rodiče uvítali možnost přítomnosti svého dítěte na schůzkách. Stejný názor v tomto však nesdílí učitelé. Učitelé, kteří nevedou tripartitní schůzky, by ve většině případů nic neměnili, nepřítomnost žáka jim vyhovuje.</p>

Diskuze

Cílem diplomové práce bylo prozkoumat různé způsoby komunikace mezi školou a rodinou na základních školách. Výzkumným cílem pak bylo prozkoumat, jak je vedena komunikace a spolupráce s rodinou na základních školách.

V teoretické části jsem se tedy věnovala studiu komunikace. Zjišťovala jsem, pomocí odborné literatury, jaké jsou zásady správného komunikování mezi učitelem a rodičem. Došla jsem k názoru, že aby komunikace mezi učiteli a rodiči pozitivně ovlivňovala jejich vztahy, je z obou stran potřeba zejména vzájemný respekt a schopnost vcítit se do druhého, tedy schopnost být empatický, umět druhého pochopit. Bez vzájemné komunikace a spolupráce rodiny se školou to v žádném případě ve výchovně-vzdělávacím systému nejde. Podle výsledků výzkumu si toto uvědomují i samotní rodiče a učitelé. Učitelé ve většině případů uvádějí, že jsou na schůzky s rodiči pozitivně naladěni a mají s nimi vřelé vztahy. Rodiče navštěvují schůzky pravidelně, snaží se účastnit akcí, které jsou pro ně pořádány a pokud mají možnost, zapojují se do chodu školy.

V teorii jsem se zaměřila také na chyby v komunikaci, kterých by se měli učitelé při komunikování s rodiči vyvarovat. Samozřejmě dokonalé by bylo, pokud by se chyb nedopouštěli ani samotní rodiče, ale rodič v tomto ohledu není profesionál, kdežto učitel ano. V knize „Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace“ Robert Čapek popisuje hned několik chyb. Vybrala a popsala jsem ty, které se, dle mého názoru a na základě vlastních zkušeností, objevují nejčastěji. Ve výzkumu pak několik rodičů uvedlo právě chyby, které ve své teoretické části zmiňuji. Například to, že učitel jednal neadekvátně, arogantně, nebo že nepřikládal řešenému problému takovou váhu jako rodič.

Velkou část teoretické části věnuji studiu samotných forem komunikace a spolupráce rodičů a školy. Podrobně popisují nejčastější formy komunikace rodiny a školy, a tou jsou schůzky. Konkrétně schůzky třídní a konzultační. Fakt, že tyto dvě formy využívají školy ke komunikaci nejčastěji, potvrzuje i výzkum. Téměř všichni rodiče i učitelé uvedli, že mezi nejčastěji nabízené formy komunikace patří právě třídní schůzky a konzultační schůzky. Výzkum pak ještě potvrdil mou domněnku, že, kromě osobního setkávání, školy s rodiči komunikují také elektronicky prostřednictvím telefonických hovorů, SMS zpráv a e-mailů.

U třídní schůzky i konzultační schůzky se v teorii zaměřuji na její správné vedení. Myslím si, že skvěle popsany průběh třídní schůzky má ve své knize již zmíněný Robert Čapek. Vedení třídní schůzky, které v knize popisuje, mě velmi nadchlo a posouvá tím úroveň komunikace

mezi školou a rodinou o několik úrovní výše. Z vlastní zkušenosti však vím, že realita vedení třídních schůzek je velmi odlišná. Ani já osobně jsem se často během vedení třídní schůzky necítila komfortně, a to i přes to, že jsem s rodiči svých žáků měla velmi pozitivní vztahy. A jsem si jistá, že se podobně cítili i samotní rodiče. Bohužel ten starší typ třídní schůzky, který na některých školách stále převládá. Největší úskalí těchto schůzek je, že jsou neosobní, a tedy nepomáhají k navazování tolik důležitých vztahů mezi učitelem a rodičem. Nepomáhají ani k navazování vztahů mezi rodiči navzájem. A schůzek se v žádném případě nemohou účastnit žáci. Nejhorší však podle mého názoru je, že na těchto schůzkách se řeší prospěch žáků. Učitel tedy rodiči sděluje informace o prospěchu a chování žáka před ostatními rodiči. Tuto skutečnost ve výzkumu potvrzují i někteří rodiče a pochopitelně uvádí, že jim to vadí. Jak konkrétně na školách učitelé vedou třídní schůzky, jsem bohužel z výzkumu nezjistila. Abych získala potřebné výsledky k prozkoumání, jak jsou ve školách třídní schůzky vedeny, bylo by třeba vést spíše kvalitativní výzkum formou rozhovorů. Teď zpětně trochu lituji, že jsem nevedla spíše tento typ výzkumu, ale vím, že by to bylo z několika praktických důvodů nad mé síly.

Konzultační schůzky jsou časově náročnější, ale pro rodiče, učitele a žáky většinou příjemnější. I zde však záleží na tom, zda jsou splněny některé nutné body pro správné vedení konzultační schůzky, kterým se v teoretické části také věnuji. Z výsledků výzkumu vyplynulo, že většina škol výše zmíněné formy komunikace kombinují, což je skvělé.

Co se týče spokojenosti rodičů s vedením třídních a konzultačních schůzek, téměř všichni rodiče uvedli, že jsou spokojeni. Zde si nemyslím, že by to bylo tím, že všechny schůzky jsou vedeny tak, jak by měly být, i když některé jistě ano. Tedy, že se rodiče nedozvídají o prospěchu svých dětí před zbytkem rodičů, že rodiče nemají možnost si mezi sebou popovídat, protože sedí v lavicích a čekají, až na ně přijde řada, atd. Spíše si tento výsledek vysvětluji tak, že rodiče nemají s čím porovnávat. Neznají žádný jiný typ třídní schůzky, proto jsou spokojeni s tím, co je jim nabízeno. Ovšem výzkum ukázal, že třeba v případě tripartitních schůzek, by velká většina rodičů byla za změnu ráda a schůzky touto formou by uvítala. Jsem tedy přesvědčena, že pokud by se školy rozhodly udělat tlustou čáru za „starými“ třídními schůzkami a provedly v tomto ohledu vlastní školní reformu třídních schůzek, jistě by se u většiny rodičů setkaly s pozitivními ohlasy.

Co se týče tripartitních schůzek neboli tzv. triád, v teorii zmiňuji, že by samozřejmě školy měly tuto formu schůzek nabízet. Není v pořádku mluvit o někom, kdo u toho nemůže být. Tedy řešit žáka s rodiči bez jeho přítomnosti. Výzkum také ukázal, že velkému procentu žáků to není příjemné, když rodiče a učitel něco řeší a oni u toho nemohou být. Výzkum však potvrdil to, co

jsem předpokládala, že tripartitní schůzky na školách v okolí mého bydliště, konkrétněji tedy oblast Šluknovského výběžku, realizovány příliš nejsou. Zatímco rodiče by je uvítali, učitelé a žáci spíše nikoliv. U učitelů i žáků si myslím, že jde o strach z neznámého. Učitel neví, jak takovou schůzku vést a žáci neví, co od ní očekávat. Ovšem žáci uvedli hned několik témat, kterým by se na tripartitních schůzkách rádi věnovali, pokud by měli možnost.

Myslím si, že téma komunikace a spolupráce rodičů a školy je téma, které bude vždy aktuální. A jelikož se celé školství neustále posouvá, mělo by docházet k posunu i v tomto ohledu. Domnívám se však, že na formy komunikace a spolupráce se neklade takový důraz, jaký by měl. Neexistují žádná závazná pravidla, která by škola, například ohledně schůzek, měla dodržovat. Proto na každé škole schůzky probíhají velmi individuálně a ne vždy vhodně. Učitelé by si zasloužili mít možnost se v tomto ohledu více vzdělávat, protože mnohdy jsou vztahy s rodiči to, co je v jejich profesi trápí nejvíce.

Diplomovou práci jsem měla v úmyslu obohatit o přípravu nějaké zajímavé školní akce pro rodiče a žáky. Popsat detailní organizaci, akci realizovat a následně uvést, co se povedlo, co naopak ne, jaké byly reakce učitelů, rodičů a žáků, atd. Vzhledem k tomu, že jsem momentálně na mateřské dovolené, neměla jsem možnost akci takového rozsahu ve školním prostředí realizovat. Proto jsem se nakonec rozhodla od tohoto nápadu upustit.

Mou diplomovou práci by v praxi mohli využít učitelé k tomu, aby přišli na to, že s rodiči se v žádném případě nemusí bojovat, že to jde i jinak. A pokud se v tomto směru chtějí posouvat, musí začít nejdříve u základů. Což je právě správně komunikovat, vyvarovat se chybám v komunikaci, pokusit se o zmodernizování základních forem komunikace, které školy nabízí, tedy zaměřit se na vedení třídních a konzultačních schůzek.

Závěr

V teoretické části jsem se věnovala správné komunikaci, chybám, kterým by se učitelé měli vyvarovat, když komunikují s rodiči. Dále jsem prostudovala nejčastěji nabízené formy komunikace na základních školách, tedy třídní schůzky a konzultační schůzky. Zjistila jsem, že na velkém množství českých škol nejsou schůzky vedeny příliš vhodným způsobem a je potřeba se v tomto ohledu dále vzdělávat. Nápomocný je v tomto ohledu inovativní program Začít spolu, který se na spolupráci školy a rodiny detailněji zaměřuje. Školám v tomto ohledu slouží také jako podpora certifikace Rodiče vítáni, aby se škola mohla prezentovat touto certifikací, je potřeba splnit několik kritérií, která jsou zaměřena právě na zlepšení komunikace a spolupráce školy a rodiny.

Výsledky kvantitativního výzkumu, který byl veden dotazníkovou metodou, v mnoha ohledech potvrdily mé předpoklady. Ovšem některé závěry, které jsem z výsledků vyvodila, mě překvapily.

Na základě výsledků výzkumu mohu konstatovat, že školy nabízejí rodičům dostatečně širokou nabídku možností jak se školou komunikovat a spolupracovat. Kromě výše zmíněných osobních schůzek, je hojně využívána také forma elektronické komunikace. Rodiče se schůzek pravidelně účastní a většina z nich je spokojena s tím, jak jsou schůzky vedeny a jak s nimi škola komunikuje. Učitelé uvádějí, že se na setkání s rodiči většinou těší a mají s nimi dobré vztahy.

Z výzkumu vyplynul fakt, že tripartitní schůzky zdaleka nejsou neodmyslitelnou součástí základních škol. Procento respondentů, kteří odpověděli, že se triád účastní, bylo ve všech třech dotaznících velmi nízké. Učitelé, kteří schůzky formou triád nevedou, by na tom ve většině případů nic neměnili. Rodiče však uvedli, že by změnu uvítali a tripartitní schůzky by se jim líbily. A překvapení nastalo u žáků, kteří ve velké míře uvedli, že nemají zájem se schůzek účastnit.

Závěrem bych tedy napsala, že je potřeba na komunikaci a spolupráci školy a rodiny neustále pracovat. Důležité je se v komunikaci vzájemně respektovat a být empatičtí. Učitelé by se neměli bát určitých změn v oblasti vedení schůzek s rodiči, naopak je potřeba se v tomto ohledu neustále sebevzdělávat a myslet na to, že rodič není pro učitele nepřítel, ale spíše partner. A zapomínat nesmíme na žáky, kteří jsou tím nejdůležitějším článkem, proto bychom je ze vzájemné komunikace a spolupráce neměli vyčleňovat.

Seznam použitých zdrojů

- Literární zdroje

ČAPEK, Robert. *Učitel a rodič: spolupráce, třídní schůzka, komunikace*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4640-1.

ČAPEK, Robert. *Třídní klima a školní klima*. Praha: Grada, 2010. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2742-4.

DYTRTOVÁ, Radmila a Marie KRHUTOVÁ. *Učitel: příprava na profesi*. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2863-6.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.

JEDLIČKA, Richard, Jaroslav KOŤA a Jan SLAVÍK. *Pedagogická psychologie pro učitele: psychologie ve výchově a vzdělávání*. Praha: Grada, 2018. Psyché (Grada). ISBN 978-80-271-0586-1.

KREISLOVÁ, Zdenka. *Krok za krokem 1. třídou: školní zralost, spolupráce s rodiči, učíme se číst a psát, nápady pro celý rok*. Praha: Grada, 2008. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2038-8.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Rodiče a děti*. Třetí, upravené vydání (ve Vyšehradu první). Praha: Vyšehrad, 2017. ISBN 978-80-7429-797-7.

MCGIBONEY, Garry Wade. *The Psychology of School Climate*. United Kingdom: Cambridge Scholars Publishing, 2016. ISBN 1-4438-9450-8.

MORGAN, Nicola S. *Engaging Families in Schools: Practical strategies to improve parental involvement*. New York: Routledge, Taylor & Francis Group, 2017. ISBN 978-1-138-64624-7.

ŠTECH, Stanislav a Jana ZAPLETALOVÁ. *Úvod do školní psychologie*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0368-1.

VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-998-4.

- Články z odborných časopisů

DAČEVOVÁ, Radmila a Jiří NĚMEC. Co očekávají rodiče od školy a jak ji vybírají?. *Pedagogická orientace* [online]. 2022, **32**(1), 57-80 [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/pedor/article/view/30993/26348>

KRÁTKÁ, Jana, Lenka GULOVÁ a Stanislav STŘELEČEK. Třídni učitelé: sami o sobě a také z pohledu žáků a jejich rodičů. *Komenský* [online]. 2020, 03/2020, **144**(3), 24-30 [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: https://webcentrum.muni.cz/media/3288446/komensky_144_03_final.pdf

LENKVÍKOVÁ (SELTENHOFEROVÁ), Klára. Rodiče jako spoluaktéři inkluzivního vzdělávání. *E-Pedagogium* [online]. 2020, **20**(1), 27-44 [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: [doi:10.5507/epd.2020.005](https://doi.org/10.5507/epd.2020.005)

MIKUŠOVÁ, Iva. Co vede rodiče k přestupu dítěte na alternativní školu. *Komenský* [online]. 2021, 06/2021, **145**(04), 19-23 [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: https://webcentrum.muni.cz/media/3358522/komensky_145_04_tisk-2.pdf

PAVLAS MARTANOVÁ, Veronika a Olga KONŮPKOVÁ. Odlišné světy učitelů a rodičů: interakce s rodiči jako zdroj stresu učitele. *Pedagogická orientace* [online]. 2019, **29**(2), 223-242 [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/pedor/article/view/12379/pdf>

PLISKOVÁ, Barbora. Recyklované rodičovství aneb rodičovství prarodičů vychovávajících druhou generaci potomků. *E-Pedagogium* [online]. 2022, 2022, **10**(3), 85-97 [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: [doi:10.5507/epd.2022.017](https://doi.org/10.5507/epd.2022.017)

PULIŠOVÁ, Kristýna. Neklape nám to: Učitelé a rodiče žáků prvního stupně základní školy a jejich problémové vztahy. *Studia Pedagogica* [online]. 2016, **21**(3), 167-182 [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: [doi:10.5817/SP2016-3-9](https://doi.org/10.5817/SP2016-3-9)

SUCHÁČEK, Petr. Empatie učitele - co, proč a hlavně jak. *Sociální pedagogika* [online]. 2022, duben 2022, **10**(1), 88 - 93 [cit. 2023-04-19]. ISSN 1805-8825. Dostupné z: https://soced.cz/wp-content/uploads/2022/04/Social_Education_10.pdf

VIKTOROVÁ, Ida. Komunikace s rodiči u vyhořelých a spokojených učitelů. *Komenský* [online]. 2019, 09/2019, **144**(01), 16-19 [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: https://www.ped.muni.cz/media/3210480/komensky_144_01_final.pdf

- **Internetové zdroje**

Formy náhradní rodinné péče. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/formy-nahradni-rodinne-pece>

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: bílá kniha. [Praha]: Tauris, 2001. ISBN isbn80-211-0372-8.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání [online]. Praha: MŠMT, 2021, Dostupné z: RVP ZV - Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání - edu.cz

Rodiče vítáni. *Rodiče vítáni* [online]. Česká republika: Wolters Kluwer ČR [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: <https://www.rodicevitani.cz/>

RVP ZV – Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání. Jablonné v Podještědí. ZŠ a ZUŠ Jablonné v Podještědí, 2021. Dostupné z: ZŠ Jablonné v Podještědí (zsjablonnevp.cz)

RVP ZV – Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání. Krásná Lípa. ZŠ a MŠ Krásná lípa, 2017. Dostupné z: Dokumenty ZŠ | ZŠ a MŠ Krásná Lípa (zskrasnalipa.cz)

RVP ZV – Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání. Varnsdorf: ZŠ Varnsdorf, 2022. Dostupné z: Základní škola Varnsdorf, náměstí E. Beneše 469, okres Děčín, příspěvková organizace (edupage.org)

Výchovný styl v práci učitele. *Kvalita školy: Společnost pro kvalitu školy* [online]. Ostrava: Společnost pro kvalitu školy, 2023 [cit. 2023-04-19]. Dostupné z: <http://www.kvalitaskoly.cz/?q=node/591>

Zapojme všechny. *Zapojme všechny* [online]. Česká republika: Národní pedagogický institut České republiky, c2023 [cit. 2023-03-25]. Dostupné z: <https://zapojmevsechny.cz/>

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), Dostupný z: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon>

Seznam příloh

- Příloha č. 1: Dotazník pro učitele
- Příloha č. 2: Dotazník pro rodiče
- Příloha č. 3: Dotazník pro žáky

Příloha č. 1: Dotazník pro učitele

Otázka č. 1				
Kolik je vám let?				
a) méně než 25 let	b) 25 – 30 let	c) 30 – 40 let	d) 40 – 50 let	e) 50 a více let
Otázka č. 2				
Nejvyšší dosažené vzdělání?				
a) SŠ s maturitou, ale studuji pedagogický obor na VŠ	b) VŠ, konkrétně magisterské studium, obor učitelství pro 1. stupeň ZŠ	c) VŠ pedagogické	d) VŠ jiné	e) SŠ s maturitou
Otázka č. 3				
Na kterém stupni ZŠ učíte?				
a) na 1. stupni ZŠ	b) na 2. stupni ZŠ	c) učím na 1. i 2. stupni ZŠ		
Otázka č. 4				
Jste třídní učitel/ka?				
a) ano	b) ne			
Otázka č. 5				
Na jakém typu školy učíte?				
a) běžná ZŠ	b) ZŠ s alternativními prvky	c) ZŠ zapojená do programu Začít spolu		
Otázka č. 6				
Jaké formy komunikace s rodiči využíváte na vaší škole? (lze vybrat více možností)				
<ul style="list-style-type: none"> ☐ třídní schůzky ☐ konzultační schůzky (plánované, několikrát do roka) ☐ konzultační schůzky (neplánované, v případě nutnosti řešení aktuálního problému) ☐ schůzky pro 1. a 6. ročníky před nástupem do školy ☐ elektronická komunikace (volání, SMS, e-mail) 				
Otázka č. 7				

Jaké formy spolupráce s rodiči využíváte na Vaší škole, jak se mohou rodiče zapojit do chodu školy? (lze vybrat více možností)

- škola neposkytuje žádné formy spolupráce, díky kterým by se rodiče mohli zapojit do chodu školy
 - rodiče se mohou účastnit školních výletů/exkurzí jako doprovod (vždy po domluvě s učitelem)
 - rodiče mají možnost účastnit se vyučovacích hodin svých dětí (vždy po domluvě s učitelem)
 - rodiče mohou ve škole vést vlastní kroužek
 - jiné (případně uveďte jiné možnosti spolupráce, které na Vaší škole využíváte)
-
-

Otázka č. 8

Jaké akce Vaše škola pořádá pro rodiče? (lze vybrat více možností)

- den otevřených dveří
 - školní akademie
 - trhy (velikonoční, vánoční,...)
 - jiné (případně uveďte jiné akce školy, které Vaše škola pořádá)
-
-

Otázka č. 9

Kolikrát ve školním roce se konají na Vaší škole třídní schůzky?

(třídní schůzka = společná se všemi rodiči, případně žáky, schůzka trvá 1 – 2 hodiny)

Otázka č. 10

Kolikrát ve školním roce se konají na Vaší škole konzultační schůzky?

(konzultační schůzka = soukromá schůzka učitel + rodiče daného žáka, případně žák, schůzka trvá cca 20 minut)

a) nekonají se	b) pouze pokud je potřeba (nutnost řešení aktuálního problému)	c) 1x ve školním roce pro všechny rodiče	d) alespoň 2x ve školním roce pro všechny rodiče
----------------	--	--	--

Otázka č. 11

Probíhají na Vaší škole konzultační schůzky formou tzv. triád? (<i>triáda = schůzky se účastní učitel, rodiče daného žáka i žák samotný</i>)			
a) ano (<i>dále odpovídejte na otázku 11a</i>)		b) ne (<i>dále odpovídejte na otázku 11b</i>)	
Otázka č. 11a → odpovídejte pouze, pokud jste na otázku č. 11 odpověděli ANO Jste s touto formou schůzek spokojen/a?			
a) ano jsem	b) spíše ano, ale mám výhrady	c) ne nejsem, raději bych schůzky vedl/a bez přítomnosti žáka	
Otázka č. 11b → odpovídejte pouze, pokud jste na otázku č. 11 odpověděli NE Jste s touto formou schůzek spokojen/a?			
a) ano jsem	b) spíše ano, ale někdy bych přítomnost žáka uvítal/a	c) nejsem, žák by měl být na schůzce přítomen	
Otázka č. 12 Jak dlouho před plánovanou schůzkou s rodiči se na ni připravujete?			
a) několik dnů	b) několik týdnů	c) déle než měsíc	d) nepřipravuji se
Otázka č. 13 → pokud nejste třídní učitel/ka, nemusíte odpovídat Zapojujete své žáky do příprav na setkání s rodiči?			
a) ano	b) ne (<i>dále odpovídejte až na otázku 15</i>)		
Otázka č. 14 → odpovídejte pouze, pokud jste na otázku č. 13 odpověděli ANO Jak konkrétně zapojujete žáky do příprav? (lze vybrat více možností)			
<ul style="list-style-type: none"> ☐ úklid třídy ☐ tvorba jmenovek ☐ tvorba plakátů probraného učiva nebo učiva, které teprve bude probíráno ☐ výzdoba třídy – obrázky a výrobky žáků ☐ tvorba pozvánek pro rodiče ☐ výroba malého dárku pro rodiče ☐ jiné (případně uveďte, jak dále zapojujete žáky do příprav schůzek) 			

Otázka č. 15

Jste na setkání s rodiči pozitivně naladěni/a?

a) určitě ano, těším se na setkání s rodiči, máme dobré vztahy	b) ano	c) spíše ne	d) ne, nemám s rodiči dobré vztahy, vždy se těším, až schůzky skončí
--	--------	-------------	--

Otázka č. 16

Jaká je účast rodičů na schůzkách?

a) velká, většinou se účastní téměř všichni rodiče	b) průměrná, účastní se zhruba polovina rodičů	c) nízká, účastní se pouze několik málo rodičů (stále ti stejní)
--	--	--

Otázka č. 17

Čím si myslíte, že je způsobena nízká účast rodičů na schůzkách? (lze vybrat více možností)

- nedostatečným zájmem ze strany rodičů
- schůzky nejsou učitelem dobře vedeny
- nedostatečnou informovaností o důležitosti schůzek (rodiče nepřikládají schůzkám velkou váhu)
- konání schůzky rodičům mnohdy nevyhovuje
- rodič má na škole více dětí a musí si vybrat, kterou schůzku navštíví
- jiné (případně napište, čím dalším může být způsobena nízká účast rodičů na schůzkách)

Otázka č. 18

Jak často dochází na Vaší škole ke konfliktům mezi učiteli a rodiči?

a) velmi často	b) průměrně	c) velmi ojediněle
----------------	-------------	--------------------

Otázka č. 19

Pokud se dostanete do konfliktní situace s rodičem, daří se Vám ji bez větších problémů vyřešit?

a) ano, vždy se s rodiči bez větších potíží domluvíme a konflikt urovnáme	b) většinou ano, ale ne vždy to jde hladce	c) spíše ne, téměř vždy je situace velmi nepříjemná, konflikt se vyhroťí a řešení konfliktu se vleče		
Otázka č. 20				
Jak dobře si myslíte, že Vaše škola komunikuje a spolupracuje s rodiči?				
a) výborně	b) velmi dobře	c) dobře	d) špatně	e) velmi špatně

Příloha č. 2: Dotazník pro rodiče

Otázka č. 1				
Jaké je Vaše pohlaví?				
a) žena	b) muž			
Otázka č. 2				
Do jaké třídy chodí Vaše dítě? (pokud máte na jedné škole více dětí, vyberte prosím pouze jedno)				

Otázka č. 3				
Do jakého typu školy Vaše dítě dochází?				
a) běžná ZŠ	b) ZŠ s alternativními prvky	c) ZŠ zapojená do programu Začít spolu		
Otázka č. 4				
Jste spokojeni s výběrem školy?				
a) ano	b) ano, ale mám výhrady	c) ne		
Otázka č. 5				
Jak komunikujete se školou? (lze vybrat více možností)				
<i>(třídní schůzka = společná se všemi rodiči, případně žáky)</i>				
<i>(konzultační schůzka = soukromá schůzka učitel + rodiče daného žáka, případně žák)</i>				
<ul style="list-style-type: none"> ☐ osobně formou plánovaných třídních schůzek ☐ osobně formou konzultačních schůzek ☐ elektronicky (volání, SMS, e-mail) 				

Otázka č. 6

Jaké akce pro Vás škola pořádá? (lze vybrat více možností)

- den otevřených dveří
 - školní akademie
 - trhy (velikonoční, vánoční, ...)
 - jiné (případně uveďte, jaké další akce pro Vás škola pořádá)
-
-

Otázka č. 7

Účastníte se akcí školy pořádaných pro rodiče?

a) ano, pravidelně	b) většinou ano	c) spíše ne	d) nikdy	e) škola žádné akce pro rodiče nepořádá
--------------------	-----------------	-------------	----------	---

Otázka č. 8 → pokud jste na otázku č. 7 odpověděli za a) nebo za b), pak na tuto otázku nemusíte odpovídat

Pokud se akcí neúčastníte, vyberte prosím důvod. (lze vybrat více možností)

- neúčastním se z časových důvodů
 - není mi příjemné trávit ve škole čas
 - akce mě ničím nezaujaly
 - nepovažuji svou účast na akcích za důležitou
 - jiné (případně, uveďte další důvody, proč se neúčastníte školních akcí pořádaných pro rodiče)
-
-

Otázka č. 9

Nabízí Vám škola, kterou Vaše dítě navštěvuje, dostatečné možnosti spolupráce a zapojení se do chodu školy?

a) ano (<i>dále odpovídejte na otázku 9a</i>)	b) ne (<i>dále odpovídejte na otázku 9b</i>)
---	--

Otázka č. 9a → odpovídejte pouze, pokud jste na otázku č. 9 odpověděli ANO

Jaké konkrétně máte možnosti spolupráce se školou, jak se můžete zapojit do chodu školy? (lze vybrat více možností)

- mohu se účastnit jako doprovod školních výletů/exkurzí, po předchozí domluvě
- mohu se účastnit výuky, pokud se předem domluvím s vyučujícím
- vedu na škole kroužek
- jiné (případně uveďte, jaké další možnosti spolupráce se školou máte a jak se můžete zapojit do chodu školy)

Otázka č. 9b → odpovídejte pouze, pokud jste na otázku č. 9 odpověděli NE

Uvítali byste možnost spolupracovat se školou a zapojovat se do chodu školy?

a) určitě ano	b) jen výjimečně	c) určitě ne

Otázka č. 10

Jste spokojeni s tím, jak s Vámi škola komunikuje a spolupracuje?

a) ano, jsem nadmíru spokojen/a	b) ano	c) ano, ale mohlo by to být lepší	d) spíše nejsem	e) vůbec nejsem spokojen/á

Otázka č. 11

Vyhovuje Vám vedení třídních a konzultačních schůzek?

a) ano (<i>dále odpovídejte až na otázku 12</i>)	b) ne

Otázka č. 11a → odpovídejte pouze, pokud jste na otázku č. 12 odpověděli NE

Proč Vám vedení třídních a konzultačních schůzek nevyhovuje? (lze vybrat více možností)

- schůzky by mohly být častější
- schůzek by naopak mohlo být méně
- schůzky jsou příliš neosobní
- vadí mi, že učitel se mnou probírá prospěch a chování mého dítěte na třídních schůzkách, kde jsou přítomní i ostatní rodiče
- schůzky jsou časově náročné
- nedozvím se na schůzkách nic užitečného
- učitel na mě nemá dostatek času
- na společných schůzkách není prostor seznámit se s ostatními rodiči

- na schůzkách učitel vždy sděluje spoustu informací, které nestačím vstřebat a zapamatovat si je
- na schůzkách většinou panuje napjatá atmosféra, ostatní rodiče jsou nervózní, protože musí čekat, než přijdou na řadu
- na schůzkách si vždy vyslechnu jen negativní informace o svém dítěti
- jiné (případně uveďte další důvody, proč Vám nevyhovuje vedení třídních a konzultačních schůzek)

Otázka č. 12

Chodíte na plánované schůzky pozitivně naladě/a?

a) ano

b) většinou ano

c) ne

Otázka č. 13

Účastníte se plánovaných schůzek?

a) ano, vždy

b) většinou ano

c) spíše ne

d) ne,
nikdy
(ale
účastní
se jich
partner
/ka,
manže
l/ka)

e) ne, nikdy

Otázka č. 14

Probíhají na škole schůzky formou tzv. triád?

(triáda = schůzky se účastní učitel, rodiče daného žáka i žák samotný)

a) ano *(dále
odpovídejte na
otázku 14a)*

b) ne *(dále odpovídejte na otázku 14b)*

Otázka č. 14a → odpovídejte pouze, pokud jste na otázku č. 14 odpověděli ANO

Vyhovuje tato forma schůzek?

a) ano

b) spíše ano, ale mám
výhrady

c) ne, myslím si, že dítě by nemělo být na
schůzce přítomno

Otázka č. 14b → odpovídejte pouze, pokud jste na otázku č. 14 odpověděli NE

Chtěli byste, aby škola zavedla tento typ schůzek?

a) ano, dítě by mělo být na schůzce přítomno

b) spíše ano, jen v některých případech

c) ne, myslím si, že dítě by nemělo být na schůzce přítomno

d) nevím, nepříjde mi to důležité

Otázka č. 15

Jak na Vás působí třída během třídních schůzek? (lze vybrat více možností)

- vždy velmi pozitivně, je hezky upravená, čistá, vyzdobená obrázky a výrobky dětí, mohu si prohlédnout práce mého dítěte
- dobře, ale ocenil/a bych více ukázek prací mého dítěte
- dobře, ale ocenil/a bych více uklizeno
- dobře, ale chtělo by se zaměřit více na výzdobu třídy
- velmi negativně, ve třídě je téměř vždy nepořádek, třída není nijak vyzdobená, nemám možnost si prohlédnout práce svého dítěte, necítím se tam dobře

Otázka č. 16

Řešil/a jste v minulosti, nebo právě řešíte se školou nějaký problém/konflikt?

a) ano

b) ne (*dále odpovídejte až na otázku 19*)

Otázka č. 17 → odpovídejte pouze, pokud jste na otázku č. 16 odpověděli ANO

Probíhalo řešení problému/konfliktu bez větších potíží?

a) ano (*dále odpovídejte až na otázku 19*)

b) spíše ano (*dále odpovídejte až na otázku 19*)

c) spíše ne

d) rozhodně ne

Otázka č. 18 → odpovídejte pouze, pokud jste na otázku č. 17 odpověděli spíše ne/rozhodně ne

Co bylo podle Vás důvodem, že při řešení problému/konfliktu nastaly potíže? (lze vybrat více možností)

- byl/a jsem příliš rozčilený/a a jednal/a jsme neadekvátně
- učitel neprojevil dostatečný zájem o řešení problému/konfliktu
- nebyl/a jsem seznámen/a s veškerými fakty ohledně problému/konfliktu
- učitel neměl dostatečné argumenty
- učitel jednal arogantně, neempaticky

<p>○ jiné (případně uveďte, jaké další důvody podle Vás způsobily potíže při řešení problému/konfliktu)</p> <hr/> <hr/>				
<p>Otázka č. 19</p> <p>Myslíte si, že nároky na Vaše dítě ve škole jsou:</p>				
a) příliš vysoké	b) spíše vysoké	c) optimální	d) spíše nízké	e) příliš nízké

Příloha č. 3: Dotazník pro žáky

<p>Otázka č. 1</p> <p>Do jaké chodíš třídy?</p> <hr/>				
<p>Otázka č. 2</p> <p>Chodíš do školy rád/a?</p>				
a) ano	b) jak kdy	c) ne		
<p>Otázka č. 3</p> <p>Máš se svými spolužáky hezký vztah?</p>				
a) ano	b) jen s některými	c) ne		
<p>Otázka č. 4</p> <p>Jaký máš vztah ke svému třídnímu učiteli?</p>				
a) mám ho/ji rád/a	b) mám k němu/k ní dobrý vztah	c) respektuji ho/ji	d) moc dobře spolu nevycházíme	e) nemám ho/ji rád/a
<p>Otázka č. 5</p> <p>Když se blíží třídní schůzky, jsi nervózní?</p>				
a) ne, nemám důvod	b) trochu ano	c) ano jsem		
<p>Otázka č. 6</p> <p>Můžeš jít na třídní schůzku společně s rodiči?</p>				

a) ano (<i>dále odpovídej na otázku 6a</i>)	b) ne (<i>dále odpovídej na otázku 6b</i>)			
Otázka č. 6a → odpovídej pouze, pokud jsi na otázku č. 6 odpověděl/a ANO				
Jsi rád, že se můžeš schůzek účastnit?				
a) ano	b) ano, ale nenechají mě moc mluvit	c) ne, nebaví mě to, je mi to nepříjemné		
Otázka č. 6b → odpovídej pouze, pokud jsi na otázku č. 6 odpověděl/a NE				
Líbilo by se ti, kdyby ses mohl/a schůzek účastnit?				
a) ano, líbilo	b) nevím	c) ne, nelíbilo, přijde mi to zbytečné		
Otázka č. 7				
Co bys chtěl/a, aby se na schůzkách řešilo, když tam jsi (kdybys tam mohl/a být)? (lze vybrat více možností)				
<ul style="list-style-type: none"> ○ chtěl/a bych více probrat své vztahy se spolužáky ○ chtěl/a bych více probrat svůj prospěch ○ chtěl/a bych, aby mě pan učitel/paní učitelka před rodiči pochválil a pověděl jim, co se mi ve škole daří ○ chtěl/a bych, aby rodiče pověděli panu učiteli/paní učitelce, že se doma pečlivě připravuji do školy ○ chtěl/a bych, aby pan učitel/paní učitelka rodičům řekli, které učivo mi dělá potíže a jak mi mohou doma pomáhat ○ jiné (případně napiš, co dalšího bys chtěl/a na schůzkách řešit) 				
<hr/> <hr/>				
Otázka č. 8				
Pomáháš Tvému třídnímu učiteli s přípravami na třídní schůzky?				
a) ano, vždy, moc mě to baví	b) ano, protože musím	c) en občas	d) nikdy, ale chtěl/a bych	e) nikdy a nevadí mi to
Otázka č. 9				
Pořádáte ve škole akce, na které můžeš přijít společně s rodiči?				
a) ano	b) ne (dále odpovídej až na otázku č. 12)			

Otázka č. 10 → odpovídej pouze, pokud jsi na otázku č. 9 odpověděl/a ANO

Jaké akce pro rodiče ve škole pořádáte? (lze vybrat více možností)

- den otevřených dveří
 - školní akademie
 - trhy (vánoční, velikonoční, ...)
 - jiné (případně napiš, jaké další akce pro rodiče ve škole pořádáte)
-
-

Otázka č. 11 → odpovídej pouze, pokud jsi na otázku č. 9 odpověděl/a ANO

Chodíš s rodiči na tyto akce?

a) ano, vždy	b) jen občas	c) ne, ale chtěl/a bych	d) ne a nevdí mi to
--------------	--------------	-------------------------	---------------------

Otázka č. 12

Mohou se rodiče účastnit nějakých školních aktivit? Např.: (lze vybrat více možností)

- rodiče jezdí jako doprovod na výlety/exkurze
 - rodiče se mohou přijít podívat na vyučování
 - rodiče vedou ve škole kroužek
 - rodiče se nemohou účastnit žádné z těchto aktivit, ani jiné podobné
 - jiné (případně napiš, jakých dalších školních aktivit se rodiče mohou účastnit)
-
-

Otázka č. 13

Když se škole nastane nějaký problém, řeší ho učitel s tebou, s rodiči, nebo s vámi oběma?

a) pouze se mnou, hned jak problém nastane	b) nejprve se mnou, pokud je potřeba, tak i s rodiči	c) nejprve se mnou, dále s rodiči za mé přítomnosti	d) pouze s rodiči, beze mne
--	--	---	-----------------------------

Otázka č. 14

Když učitel řeší s rodiči nějaký problém a ty u toho nemůžeš být, je ti to příjemné?

a) nevdí mi to	b) není mi příjemné	d) vždy u toho můžu být
----------------	---------------------	-------------------------

Otázka č. 15

Jsi spokojený/a s tím, jak Tvoji rodiče vychází s Tvou učitelkou/Tvým učitelem?

a) ano jsem	b) nevím, jestli spolu vychází	c) je mi to jedno	d) ne nejsem
-------------	--------------------------------	-------------------	--------------